

Áfangaskýrsla stýrihóps

Reykjavíkurborg

9. nóvember 2012

Efnisyfirlit

Hvað er kynjuð fjárhags- og starfsáætlunargerð?	2
Innleiðing kynjaðrar fjárhags – og starfsáætlunargerðar hjá Reykjavíkurborg	3
Starfsemin á árinu 2012.....	4
Niðurstöður tilraunaverkefna.....	7
Tillögur um næstu skref.....	20
Fylgiskjal I – Erindisbréf stýrihóps	22
Fylgiskjal II – Verkefni Fjármálaskrifstofu	25
Fylgiskjal III – Verkefni Framkvæmda- og eignasviðs	28
Fylgiskjal IV – Verkefni Íþróttá- og tómstundasviðs	33
Fylgiskjal V – Verkefni mannréttindaskrifstofu	48
Fylgiskjal VI – Verkefni Menningar- og ferðamálasviðs.....	54
Fylgiskjal VII – Verkefni Skipulags- og byggingarsviðs	69
Fylgiskjal VIII – Verkefni Skóla- og frístundasviðs.....	89
Fylgiskjal IX – Verkefni Umhverfis- og samgöngusviðs.....	119
Fylgiskjal X – Verkefni skrifstofu borgarstjóra	125
Fylgiskjal XI – Verkefni Velferðarsviðs	136

Innleiðingavinna á kynjaðri fjárhags- og starfsáætlunargerð hjá Reykjavíkurborg hófst árið 2010. Skýr stefna borgaryfirvalda og stuðningur við verkefnið hefur orðið til þess að skapast hefur dýrmæt þekking á nýjum vinnubrögðum og nýrri aðferðafræði.

Í skýrslunni verður gerð grein fyrir vinnu stýrihópsins fram til nóvemberbyrjunar 2012. Á þessum tíma fór fram vinna við tilraunaverkefni sem eru þungamiðja í innleiðingarferlinu. Alls komu 69 starfsmenn borgarinnar að þeirri vinnu.

Skýrslan inniheldur jafnframt hugmyndir og tillögur stýrihóps varðandi næstu skref. Nú þegar vinna við tilraunaverkefnið er að ljúka er þörf á framtíðarsýn og skýrum markmiðum um hvert beri að stefna við innleiðingu kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunarvinnu. Mikilvægt er að sú þekking sem hefur orðið til í gegnum tilraunaverkefnið haldi áfram að þróast og eflast. Það stuðlar að því að Reykjavíkurborg verði framarlega í röð þeirra sem tekið hafa upp kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð á sveitarstjórnarstiginu.

Hvað er kynjuð fjárhags- og starfsáætlunargerð?

Fjárhags- og starfsáætlanir endurspeгла forgangsriðun verkefna hjá Reykjavíkurborg. Vegna mismunandi stöðu kvenna og karla í samfélaginu geta þær áætlanir haft ólík áhrif á kynin. Það sem einkennir kynjaða fjárhags- og starfsáætlun er að ekki er eingöngu litið til hins mælanlega hagkerfis og talna sem liggja að baki því heldur er einnig horft til umönnunarhagkerfisins, ólaunaðrar vinnu við heimilishald og umönnun. Ný hugsun í þjóðhagfræði lítur á umönnunarhagkerfið sem hluta þjóðarframleiðslu. Ákvarðanir Reykjavíkurborgar hafa áhrif á atvinnulíf, tekjudreifingu, útgjöld og frítíma borgaranna. Samkvæmt ýmsum könnunum er vinnudagur karla lengri en kvenna og þeir hafa hærri laun. Konur sinna ólaunaðri vinnu í meira mæli og ábyrgð á þeim þáttum sem snúa að fjölskyldunni. Með kynjaðri fjárhags- og starfsáætlunargerð er miðað að því að hægt sé að greina hvort ákvarðanir um ráðstafanir fjármuna hafi ólík áhrif á kynin og stöðu þeirra. Þessi aðferð hefur verið að ryðja sér til rúms á undanförunum áratugum og hefur orðið sífellt fyrirferðameiri í meðferð fjármuna hjá opinberum aðilum víðs vegar í heiminum. Fljótt á litið virðast fjárlög og fjárhagsáætlanir ekki mismuna kynjunum eða öðrum þjóðfélagshópum, en þó er ekki um kynhlutleysi að ræða heldur hefur þetta verið kallað

kynblinda þar sem staða kynjanna er ólík í félagslegum, efnahagslegum og pólitískum skilningi. Markmiðið með aðferðafræðinni er að draga þennan mismun fram og leita leiða til að tryggja jafna og sanngjarna dreifingu fjármagns, þjónustu og annarra aðfanga. Með kynjaðri fjárhags- og starfsáætlunargerð fást upplýsingar um áhrif stjórnvaldsákvæðana á samfélagið sem gerir stjórnvöld betur í stakk búin til að taka upplýstar ákvarðanir í samræmi við stefnu sína og markmið. Þar með eykst gagnsæi og möguleiki á betri markmiðasetningu og hagkvæmari skiptingu tekna og gjalda.

Innleiðing kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar hjá Reykjavíkurborg

Snemma árs 2010 hafði Mannréttindaskrifstofa frumkvæði að því að unnið var nýsköpunarverkefni í samvinnu Háskóla Íslands og Reykjavíkurborgar. Var það gert með vísan í 17. grein laga um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla nr 10/2008, 3. tl. 9. gr. Evrópusáttmála um jafna stöðu kvenna og karla í sveitarfélögum og héruðum sem Reykjavíkurborg undirritaði 20. okt. 2009, mannréttindastefnu borgarinnar. Verkefnið vann Bryndís Jóhannsdóttir um sumarið og hafði til þess aðstöðu á fjármálaskrifstofu borgarinnar og kynnti hún niðurstöður í borgarráði að því loknu.

Haustið 2011 skipaði borgarstjóri stýrihóp um kynjaða fjárhags- og starfsáætlun á vegum Reykjavíkurborgar og var Kristín Ólafsdóttir ráðin starfsmaður í byrjun október fram til mars 2012. Stýrihópin skipuðu Birgir Björn Sigurjónsson fjármálastjóri, Anna Gunnhildur Ólafsdóttir frá skrifstofu borgarstjóra, Gunnar Hersveinn frá Umhverfis- og samgöngusviði, Halldóra Gunnarsdóttir frá mannréttindaskrifstofu, Halldóra Káradóttir frá fjármálaskrifstofu, Sigurður Sigurðsson frá Skóla- og frístundasviði og Ásdís Ásbjörnsdóttir frá Íþrótt- og tómstundasviði. Ásdís tók tímabundið við verkefnisstjórn eftir að Kristín lét af störfum. Í apríl 2012 var Þór Steinarsson ráðinn sem sérfræðingur í verkefni. Í september sama ár tók Árni Freyr Sigurlaugsson sæti Sigurðar í stýrihópnum fyrir Skóla- og frístundasvið og Helga Björg Ragnarsdóttir tók sæti Önnu Gunnhildar Ólafsdóttur fyrir skrifstofu borgarstjóra. Auk þess tók fulltrúi Velferðarsviðs, Agnes Sif Andrésdóttir, sæti í hópnum.

Markmið vinnu stýrihópsins samkvæmt skipunarbréfi er að gera tillögur um breytingar á reglum um gerð fjárhags- og starfsáætlunar með það fyrir augum að tryggja skilvirka

innleiðingu kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar, skapa og þróa aðferðir og vinnulag við kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð, miðla þekkingu um kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð og vinna að kynjaðri fjárhags- og starfsáætlunargerð hjá Reykjavíkurborg með tilraunaverkefnum og almennum undirbúningi (fyrstu skref). Einnig er þess getið að meginverkefni hópsins skuli vera að undirbúa fræðslu um kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð, kynna kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð með fræðslu, m.a. á innri vef borgarinnar, skilgreina og þróa markmið kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar hjá Reykjavíkurborg, vinna í samvinnu við stjórnendur að afmörkuðum tilraunaverkefnum í kynjaðri fjárhags- og starfsáætlunargerð, skapa og þróa aðferðir og vinnulag við kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð, vinna verklagsreglur/gátlista sem tryggja að kynjasjónarmiða sé gætt, styðja stofnanir sem vilja taka upp kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð, styðja verkefnisstjóra kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar, skoða útboð og innkaup út frá kynjasjónarhorni, efla tengsl við aðra, m.a. ríkið sem er að vinna að kynjaðri fjárlagagerð og vinna aðgerðaáætlun um kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð.

Starfsemin á árinu 2012

Í upphafi ársins 2012 var ákveðið að hver og ein fagskrifstofa og svið skyldi velja a.m.k. eitt tilraunaverkefni með það að markmiði að þróa aðferðir og tæki kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar. Tilgangur með þessum verkefnum var meðal annars að byggja upp þekkingu og efla vitund um samþættingu jafnréttissjónarmiða við ákvarðanatöku hjá Reykjavíkurborg. Tilraunaverkefni urðu alls 16 talsins. Skipuð voru starfsteymi í kringum hvert verkefni ásamt teymisstjóra. Teymin skiluðu verkefnislýsingu sem leiðbeinandi viðmiði varðandi útfærslu og framkvæmd verkefnanna. Þau fengu fræðslu um hugmyndafræði KFS og þjálfun í verkefnisstjórnun og við gerð árangursmælikvarða. Haldnir voru þrír stöðufundir á tímabilinu og voru teymisstjórar í lok júní með kynningu á bráðabirgðaniðurstöðum fyrir stýrihóp, formenn fagráða, framkvæmdastjóra sviða og borgarfulltrúa. Gagnlegt og gott samstarf og samráð var og er við fjármálaráðuneytið. Starfsmaður ráðuneytisins, verkefnisstjóri kynjaðrar fjárlagagerðar, Katrín Anna Guðmundsdóttir, hefur verið dýrmætur ráðgjafi við framkvæmdina en jafnframt var gott

samstarf við Hjálmar Sigmarsson hjá Jafnréttisstofu og Þorgerði Einarsdóttur og Guðbjörgu Andreu Jónsdóttur hjá Háskóla Íslands.

Ásamt vinnu við tilraunaverkefnum hafa á árinu 2012 verið haldnir kynningar- og fræðslufundir fyrir starfsmenn borgarinnar á fjármálasviði og mannauðsskrifstofu auk kynninga fyrir erlendar sendinefndir frá Svíþjóð og Bosníu. Kynning á innleiðingarvinna borgarinnar var haldin fyrir nemendur Jafnréttisskóla Sameinuðu þjóðanna. Þá var fóru fram kynningar á ráðstefnu jafnréttisnefnda sveitarfélaganna á Akranesi og á fjármálaráðstefnu sveitarfélaganna í tónlistar- og ráðstefnuhúsinu Hörpu. Verkefnisstjóri sótti ráðstefnu um kynjaða hagstjórn í Berlín í lok september sem haldin var af Evrópunefnd um kynjasambættingu og ráðuneyti atvinnu- og félagsmála Þýskalands. Verkefnisstjóri sat jafnframt fjögurra daga námskeið í Háskóla Íslands í kynjaðri hagstjórn hjá Elisabetu Klatzer sem er ein helsta fræðikona á sviði kynjaðrar hagstjórnar og hefur um árabil komið að innleiðingu hennar víða í heiminum. Auk þess sóttu verkefnastjóri og fulltrúi fjármálaskrifstofu fyrirlestur Gerhards Stegers, fjárlagastjóra Austurríkis um kynjaða hagstjórn hjá austurrískum yfirvöldum.

Á haustdögum sat verkefnastjóri fund með fjármálastjóra Berlínarborgar, Klaus Feiler, og samstarfsmönnum hans með það fyrir augum að koma á samstarfi borganna um innleiðingu og framkvæmd kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar.

Stefnumótunarvinna fyrir framhald verkefnisins fór fram snemma hausts 2012 og voru lögð drög að verkefnaáætlun fyrir árin 2013 og 2014. Stefnt er að því að halda áfram að vinna verkefni á sviðum og skrifstofum borgarinnar með tækjum og aðferðum kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar. Verkefnin verða eftir atvikum ný eða áframhald á tilraunaverkefnum og eiga að snúa að meginþjónustupáttum skrifstofa og sviða borgarinnar.

Stýrihópurinn hefur að markmiði að setja í fjármálareglur borgarinnar ákvæði um verklag kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunar á grundvelli reynslunnar af tilraunaverkefnum og að fordæmi þeirra borga og sveitarfélaga sem hafa orðið sér úti um reynslu af slíkri vinnu, ekki síst Berlínarborgar. Stýrihópur stefnir að því að fela verkefnisstjóra og

fjármálaskrifstofu að innleiða verklag og reglur um gagnameðferð sem tryggir að allar þær upplýsingar um þjónustu og starfsemi borgarinnar sem völ er á verði kyngreinanlegar. Þá stefnir stýrihópur að því að fela Menningar- og ferðamálasviði og mannréttindaskrifstofu að samræma eyðublöð allra styrkjaumsókna á vegum borgarinnar og hagnýta þar með tilraunaverkefni sem unnin voru á Menningar- og ferðamálasviði og mannréttindaskrifstofu. Stýrihópur stefnir að því að endurskoða verklagsreglur um gerð fastlaunasamninga og aksturssamninga og eftirlit með þeim með það fyrir augum að koma í veg fyrir að starfsmönnum sé mismunað í launum.

Niðurstöður tilraunaverkefna

Fjármálaskrifstofa

Gagnasöfnun um "Best practice" í reglum um gerð fjárhagsáætlunar sem vinna á út frá hugmyndafræði KFS.

Tilgangur og markmið verkefnisins var tvíþætt, annars vegar vann hópurinn að því að afla sér gagna um „best practice“ í reglum um gerð fjárhagsáætlana hjá borgum/löndum sem vinna út frá hugmyndafræði KFS og hins vegar var gerð tillaga að verklagi hjá Reykjavíkurborg sem tekur mið af því að fella hugmyndafræði um kynjaða fjárhags- og starfsáætlun inn í fjárhagsáætlunarferlið. Sú borg í Evrópu sem er komin lengst í innleiðingu kynjaðrar fjárhagsáætlunargerðar og mælt er með að horft verið til sem fyrirmyndar er Berlín en innleiðing þar hófst árið 2002. Þar eru tilteknir útgjaldaliðir fjárhagsáætlunarinnar mældir með tilliti til kynjaskiptingar og svo skoðaðir nánar ef talið er að um ómálefnalega skiptingu fjármuna eða aðstöðumun sé að ræða. Mælt er til þess að fjárhags- og starfsáætlun Reykjavíkurborgar verði þannig notuð af fagsviðum og skrifstofum Ráðhússins sem mælikvarði um hvar brýnt er að fara í verkefni sem lúta að því að jafna aðstöðu kynjanna út frá hugmyndafræði kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunar. Tillaga hópsins er að fyrir fjárhags- og starfsáætlunargerð ársins 2014 verði hverju fagsviði og skrifstofu Ráðhússins falið að skilgreina einn meginþjónustupátt sem skal rýndur út frá aðferðafræði kynjaðrar fjárhagsáætlunargerðar með það að markmiði að jafna aðstöðumun sé hann fyrir hendi. Við áætlunargerð ársins 2015 og á árunum þar á eftir skulu fagsvið og skrifstofur Ráðhússins nota fjárhags- og starfsáætlun hvers árs til að meta í hvaða málaflokka skuli rýna með gleraugum kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunar.

Framkvæmda – og eignasvið

Greina kynjamun í óskum stjórnenda varðandi viðhaldsmál

Markmiðið með þessu verkefni var að kanna hvort munur sé á óskum um viðhald húsnæðis eftir kyni forstöðumanna og húsráðenda hjá byggingadeild sviðsins og ef fram kæmi munur eftir kyni yrði athugað hvort kyn forstöðumanna og húsráðenda hafi áhrif á það hvort orðið sé við óskum þeirra. Samkvæmt rannsókninni var munur á ánægju kvenna og karla varðandi mat á almennu viðhaldi. Konur voru ánægðari með viðhald fasteigna (karlar 56,4% og konur 66,9%). Aftur á móti voru konur óánægðari með gæði viðhalds leiktækja og girðinga (ánægja: konur 57,9% en karlar 70,8%). Karlar voru ánægðari en konur með það samstarf sem haft var þá við gerð viðhaldsáætlunar (karlar 72,2% en konur 64,4%).

Íþrótt- og tómstundasvið

Fagráð ÍTR valdi tvö tilraunaverkefni; annað verkefnið var að kyngreina aðsóknartölur í sundlaugum ÍTR vorið 2012, hitt að skoða aldursskipta þátttöku barna og unglunga í íþrótt- og æskulýðsstarfi út frá skráningu í frístundakortið árið 2011.

Sundlaugar

Íþrótt- og tómstundasvið Reykjavíkur rekur sex sundlaugar. Árið 2011 voru gestir sundlauganna 1.770.728.

Markmiðið var að kyngreina aðsókn á sundstöðum Reykjavíkur. Aðsókn var kyngreind og aldursgreind eftir tímabilum og tíma innan dags. Jafnréttismarkmiðið var að kyngreina aðsókn því við ákvörðun um þjónustu sundlauga skal taka mið af þörfum beggja kynja og áhrifum á konur og karla.

Niðurstöður sýna að fleiri karlmenn en konur sækja sundlaugar kynningu

eða 54%. Kyngreindur munur er á milli sundlauga en jafnasta kynjaskiptingin er milli kl. 9:00-16:00 (kk. 52% og kvk. 48%). Í aldurshópnum 0-18 ára er aðsókn meiri hjá stúlkum en drengjum eða 55%. Töluvert fleiri karlmenn (58%) sækja laugarnar á morgnanna frá kl. 6:30-9:00 og það eru áberandi fleiri karlmenn (68%) sem sækja Sundhöllina.

Starfshópurinn telur áhugavert að greina hvort hlutfall aðsóknar í sundlaugar endurspegli kynjahlutfall í hverfi. Þar sem augljós kynbundinn munur er á aðsókn er brýnt að skoða hvort eitthvað í þjónustu, aðstöðu eða ímynd sundlauga hafi áhrif á mismunandi aðsókn kynja. Að tillögu hópsins gæti verið gagnlegt að gera eigindlega og megindlega rannsókn á viðhorfi gesta til þessara þátta. Jafnframt er þörf á frekari greiningu svo sem betri

sundurgreiningu á tíma ásamt fjölda gesta á hverjum tímapunkti auk nánari aldursskiptingar.

Frístundakort

Markmiðið var að greina þátttöku barna í íþrótt- og æskulýðsstarfi árið 2011. Þátttaka var greind eftir kyni, aldri og greinum/viðfangsefnum. Við vinnslu verkefnisins var ákveðið að skoða jafnframt úthlutun fjármagns til íþrótt- og æskulýðsstarfsemi árið 2011 þannig að hægt væri að skoða hvernig fjármagninu væri úthlutað miðað við þátttöku kynja. Áréttað skal að fjármagn eða þeir styrkir sem Reykjavíkurborg veitir til íþrótt- og æskulýðsstarfs eru óháðir aldri og kyni. Styrkir borgarinnar eru ýmist eða bæði í formi aðstöðu fyrir íþróttastarf, launa vegna íþróttafulltrúa félaga og reksturs skrifstofa. Auk þess eru veittir styrkir til framkvæmda. Jafnréttismarkmiðið var því að skoða hvernig fjármagni væri úthlutað til íþrótt- og æskulýðsstarfs miðað við þátttöku kynja og bregðast við ef hallar á annað kynið samanber 23. gr laga um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla.

Gagnaöflun var með þeim hætti að skoðuð var aldursskipt þátttaka kynja í skipulögðu íþrótt- og æskulýðsstarfi hjá þeim íþrótt-/ og æskulýðsfélögum sem njóta styrkja frá Reykjavíkurborg miðað við skráningu í frístundakortið 2011. Aldursskiptingin var 6-9 ára, 10-12 ára, 13-16 ára og 17-18 ára. Tekið var saman yfirlit yfir greidda rekstrar-, bygginga- og húsaleigustyrki 2011. Hafa ber í huga að þátttaka í frístundakortinu miðast við aldurinn 6-18 ára en hluti af rekstar-, bygginga- og húsaleigustyrkjum Reykjavíkurborgar til íþróttafélaga eru óháðir aldri. Brýnt er að skoða niðurstöður út frá þeim annmörkum. Engu að síður gefa niðurstöðurnar marktækar upplýsingar um þátttöku barna og unglinga á aldrinum 6-18 ára í íþrótt- og æskulýðsstarfi. Þegar iðkendatölur eru teknar saman kemur í ljós að mikill munur er á þátttöku kynja bæði hvað varðar skráningu í heild sem og einstakar greinar. Fjöldi drengja í skipulögðu starfi sem styrkt er af Reykjavíkurborg er 33% meiri en stúlkna (9.376 kk. og 7.034 kvk.). Drengir á aldursbilinu 6- 18 ára stunda fleiri íþróttagreinar en stúlkur.

Hafa verður í huga að styrkveitingar Reykjavíkurborgar eru hugsaðar fyrir alla almenna iðkendur í íþrótt- og æskulýðsfélögum en skráning í frístundakortið tekur einungis til aldurshópsins 6-18 ára. Greiningin byggir á skráningu í frístundakortið sem endurspeglar ekki endilega alla þátttöku almennings (18+) í íþrótt- og æskulýðsstarfi. Einnig þyrfti að

skoða þátttöku barna og unglinga í öðru skipulögðu starfi svo sem í lista- og menningarstarfi sem líka er styrkt af borginni. Starfsteymið telur áhugavert að skoða gögn yfir lengra tímabil; til eru samanburðarhæf gögn frá 2008. Með því væri t.a.m. hægt að greina brottfall úr greinum. Hugsanlega þyrfti að bæta aðstöðu þar sem mikið brottfall er því jafnvel má draga þá ályktun að mikill fjöldi þátttakenda í boltaíþróttum stafi af betri aðstöðu en í mörgum öðrum greinum. Lagt er til að unnin verði nánari greining á gögnum frá árinu 2008 til 2012.

Mannréttindaskrifstofa

Styrkir mannréttindaráðs

Verkefnið fól í sér að endurbæta umsóknareyðublað um styrki mannréttindaráðs, vinna gátlista fyrir mannréttindaráð til að nýta við styrkúthlutanir og vinna eyðublað fyrir greinargerð styrkþega til að skila um nýtingu styrks. Breytingarnar á eyðublöðum voru unnar í því augnamiði að auðvelt verði að greina hverjum styrkirnir nýtast miðað við þá hópa sem mannréttindastefnan nær til. Ábendingar komu fram um að breyta öllum styrkeyðublöðum Reykjavíkurborgar byggt á þessum hugmyndum. Þannig má segja að verkefnið hafi í raun orðið víðtækara en lagt var upp með. Mannréttindaráð mun nota gátlistana við næstu styrkúthlutun og eyðublað fyrir greinargerð styrkþega.

Þjónusta við innflytjendur

Verkefnið snéri að greiningu á tvenns konar ráðgjafarþjónustu Reykjavíkurborgar við innflytjendur út frá kynjum og þjóðarhópum en reynt var að greina aldur þegar það var hægt og átti við. Annars vegar var um að ræða ráðgjöf í síma á pólsku og hins vegar ráðgjöf í síma og viðtalsformi á ensku.

Með greiningunni var kannað hvort munur væri á fjölda notenda þjónustunnar eftir kyni og upprunalandi. Ekki var í þessu verkefni verið að greina ástæður fyrir því að leitað væri eftir þjónustu þ.e. hvaða ráðgjöf er leitað eftir. Við greiningu kom í ljós að jafnara kynjahlutfall var í notkun á pólska þjónustusímanum en í almennri ráðgjöf til innflytjenda. Kynjamunur á nýtingu á pólska þjónustusímanum var oft bundinn við ákveðin málefni sem tengdust árstíðabundnum viðburðum og verkefnum. Til að mynda hringdu mun fleiri konur í tengslum við skráningar í skóla og leikskóla og mun fleiri karlar í tengslum við átaksverkefnið Vinnandi vegur.

Konur voru í miklum meirihluta þeirra sem nýttu sér almenna ráðgjöf við innflytjendur. Ástæður að baki kynjamunar á notkun teljast málefnalegar og ekki telst þörf á að grípa til sérstakra aðgerða. Kynjamunur í notkun á almennri ráðgjöf á ensku til innflytjenda reyndist verulegur. Ástæðurnar teljast að hluta til málefnalegar enda leita margar konur til ráðgjafa vegna ofbeldis á heimili. Hins vegar gæti menningarlegur bakgrunnur hindrað suma karlmenn í að nýta sér þjónustuna og gæti því verið kostur að geta einnig ráðið karlkyns ráðgjafa.

Menningar- og ferðamálasvið

Styrkúthlutanir menningar- og ferðamálaráðs

Verkefnið fólst í því að rannsaka - með hliðsjón af kyni umsækjenda - allar umsóknir um styrki sem sótt var um til Menningar- og ferðamálaráðs 1. október ár hvert í fimm ár og styrkveitingar í kjölfar þeirra. Rannsakaðar voru styrkveitingar vegna árána 2007-2011. Markmið verkefnisins var að kanna hvort halli á annað kynið í styrkveitingum Menningar- og ferðamálaráðs og gera tillögur að því hvernig unnt er að jafna mun kynjanna og/eða halda jafnræði milli kynja í styrkumsóknum og styrkveitingum. Jafnréttismarkmið verkefnisins voru þau að kynin eigi að hafa jafna möguleika á styrkveitingum Menningar- og ferðamálaráðs til verkefna og starfsemi á sviði menningarmála og menningartengdrar ferðaþjónustu. Frá árinu 2007 til 2011 hefur orðið merkjanleg og stígandi aukning á hlut kvenna í styrkjaumsóknum og styrkveitingum Menningar- og ferðamálaráðs hvað varðar fjölda, heildarupphæð og meðalupphæð umsókna og heildar- og meðalupphæð úthlutunar. Á árunum 2007 til 2011 jókst:

Hluttur kvenna í fjölda umsókna m.v. karla úr 49% í 55%.

Heildarupphæð umsókna kvenna m.v. karla úr 45% í 58 %.

Meðalupphæð umsókna kvenna m.v. karla úr 46% í 52%.

Heildarupphæð úthlutunar til kvenna m.v. karla úr 47% í 63%.

Meðalupphæð úthlutunar til kvenna m.v. karla úr 48% í 58%.

Innkaup á safnkosti - bókakaup Borgarbókasafns

Markmið verkefnisins var að athuga hvort mismunur væri á innkaupum eftir kyni höfunda. Skoðuð voru innkaup á skáldverkum á íslensku, þýddum og frumsömdum, árin 2010 og 2011 með það í huga hvort mismunur væri á innkaupum eftir kyni höfunda. Ekki

voru skoðuð fræðirit, tímarit, harðspjaldabækur fyrir ungbörn, hljóðbækur og ekki rit á erlendum málum. Skoðuð voru Bókatíðindi 2010 og 2011 og skráði vinnuhópur gögnin. Þá voru einnig skoðuð gögn úr Gegni, bókasafnskerfi safnsins, og þaðan fengnar upplýsingar um fjölda eintaka af hverjum titli. Á Borgarbókasafni er sérstakt teymi sem sér um val á bókum á íslensku. Í teyminu eru fulltrúar allra deilda safnsins og er það í dag skipað þremur körlum og tveimur konum. Árið 2010 komu út 111 titlar eftir konur og 175 eftir karla. Keypt voru 2136 eintök eftir konur eða að meðaltali 19.24 eintök af hverjum titli, 2582 eintök eftir karla eða að meðaltali 14,75 eintök. Árið 2011 komu út 112 titlar eftir konur og 173 eftir karla. Keypt voru 1960 eintök eftir konur eða að meðaltali 17,5 eintök af hverjum titli, 2645 eintök eftir karla eða að meðaltali 15,29 eintök.

Innkaup borgarbókasafns

Skoðuð voru innkaup á skáldverkum á íslensku, þýddum og frumsömdum, árin 2010 og 2011 með það í huga hvort mismunur væri á innkaupum eftir kyni höfunda.

Þarna er kemur fram örlítill mismunur á innkaupum eftir kyni. Hann er óverulegur og útgáfan eftir kyni nokkurn veginn eins bæði árin sem tekin voru fyrir.

Fjöldi bóka sem koma út eftir karla er fleiri en kvenna. Talsvert af þeim ritum er utan þess sem kalla má meginstraumsbókmenntir sem skýrir að hluta til færri keypt eintök. Þá komu út fleiri endurútgáfur eftir karla og einnig fleiri ljóðabækur en af þeim eru ekki heldur keypt mörg eintök. Til dæmis komu út árið 2010 28 ljóðabækur eftir karla en sjö eftir konur.

Skipulags- og byggingasvið

Borgarsamfélagið

Verkefni Skipulags- og byggingasviðs fékk yfirskriftina „borgarsamfélagið“ og var þrípætt:

Að safna gögnum um kynskiptingu starfsmanna sviðsins og kjörinna fulltrúa í skipulagsráði.

Að kortleggja hlutfall kynja eftir hverfum borgarinnar og meta hvort munur finnist eftir miðlægum hverfum og úthverfum.

Að taka saman upplýsingar úr nýlegum könnunum um ferðamáta kynjanna, bílaeign og eignarhald á húsnæði.

Markmið með fyrsta verkþætti var að kanna hvort mikill kynjamunur væri meðal starfsmanna sviðsins, fulltrúa í skipulagsráði og í þeim fagfélögum sem helst vinna að skipulags- og byggingarmálum. Ekki reyndist mikill munur á fjölda starfsmanna eftir kynjum á sviðinu, en konur eru um 45% af 35 starfsmönnum. Ekki telst því vera brýn þörf á að gera sérstakar ráðstafanir til að jafna hlut kynjanna meðal starfsmanna sviðsins.

Markmiðið með öðrum verkþætti var að kortleggja hlutfall kynja eftir hverfum borgarinnar og meta hvort munur finnist eftir miðlægum hverfum og úthverfum. Í greiningarvinnunni kom í ljós að lítill munur var á fjölda karla og kvenna eftir hverfum borgarinnar og var hlutfallslegur munur á kynjunum innan við 3% í öllum hverfum. Því er ekki ástæða til sértækra aðgerða til að bæta aðstæður annars hvors kynsins á grundvelli hverfaskiptingar.

Markmiðið með þriðja verkþætti var að draga fram og túlka kynbundnar upplýsingar úr nýlegum viðhorfsskönnunum meðal borgarbúa um ferðamáta, bílaeign og eignarhald á húsnæði. Almennt reyndist kynbundinn munur ekki verulega mikill í þessum þáttum borið saman við t.d. mun eftir aldri og búsetu. Heldur algengara reyndist að konur ættu ekki bíl en karlar og að það væri aðeins einn bíll á heimili þeirra. Hlutfallslega fleiri konur en karlar ferðast sem farþegar í bíl og þær nota heldur meira strætó en karlar. Ekki er áberandi munur á milli kynja hvað varðar eignarhald á húsnæði. Heldur fleiri konur en karlar eru leigjendur. Hlutfallslega flestir leigjendur búa í miðbæ og Breiðholti og eru konur sem leigjendur mun fleiri en karlar í Breiðholti.

Í framhaldsvinnu að þessu verkefni væri æskilegt að gera árlega viðhorfsskönnun. Velja þarf ákveðna þætti (spurningar) sem tengjast stefnumótun aðalskipulags um gæði byggðar, óskir um húsnæði, vistvænar samgöngur og aukna fjölbreytni í borgarsamfélaginu. Þessir þættir yrðu metnir og þróun (árangur) borin saman við valin markmið.

Skóla- og frístundasvið

Þátttaka unglinga í félagsmiðstöðvum

Við undirbúning var ákveðið að skoða þátttöku 13 – 16 ára unglinga í félagsmiðstöðvastarfi frá 1. janúar til 31. mars 2012 eftir kynjum. Í því skyni voru kortlögð viðfangsefni á dagskrá allra félagsmiðstöðva í Reykjavík á þessu tímabili, þátttaka beggja

kynja, opnunartími og kynjahlutfall starfsfólks. Jafnframt var stefnt á kostnaðargreiningu viðfangsefna/starfspátta.

Teymið setti verkefninu almenn markmið og jafnréttismarkmið eftir forskrift frá stýrihópi. Almennu markmiðin voru að kortlagning og kostnaðargreining þátttöku 13-16 ára unglinga í félagsmiðstöðvastarfi í Reykjavík eftir kynjum. Jafnréttismarkmiðið var jöfn þjónusta og fjármagn fyrir stelpur og stráka í félagsmiðstöðvum í Reykjavík.

Teyminu tókst með ágætum að kortleggja þátttöku eftir kynjum en ómögulegt reyndist að greina kostnað eftir viðfangsefnum og starfspáttum úr þeim gögnum sem fyrir lágu. Erfitt er að segja til um jafnréttismarkmið þar sem niðurstöður sýndu ekki mikinn mun á þátttöku kynjanna. Vinna hópsins er skref í þá átt að tryggja að þjónustan sé veitt unglimum óháð kyni. Nokkrar félagsmiðstöðvar kortlögðu starfsemi sína eftir hugmyndafræði kynjasambættingar fyrir nokkrum árum og gæti það haft áhrif á niðurstöður.

Á langflestum viðburðum voru kynjahlutföll þátttakenda og starfsfólks á vakt svipuð. Kynjahlutföll þátttakenda og starfsfólks héldust í hendur í nokkrum tilvikum, þ.e.a.s þegar aðeins fleiri stelpur sóttu viðburð þá voru oft aðeins fleiri konur á vakt. Stelpur sóttu meira þema (60%), böll (54%) og klúbbastarf/nefndir (52%) en fleiri konur voru meðal starfsfólks á viðburðum tengdum þema og böllum þó að það hafi ekki verið eins mikill kynjamunur og meðal þátttakenda. Það má velta því upp hvort viðfangsefnin höfði frekar til unglingsstúlkna og kvenkyns starfsfólks eða hvort fjöldi kvenkyns starfsfólks hafi áhrif á aukna þátttöku stelpna.

Ekki reyndist gerlegt að kostnaðargreina viðfangsefni eftir kyni og því ómögulegt að meta hvort fjármagni var varið jafnt til beggja kynja.

Þátttaka foreldra í foreldrafélögum leik- og grunnskóla og skólaráðum grunnskóla

Tilgangur þessa verkefnis var að skoða þátttöku foreldra í foreldrafélögum leikskóla og grunnskóla sem og í skólaráðum grunnskóla og foreldraráðum leikskóla út frá aðferðafræði kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunar.

Sendir voru spurningalistar til allra stjórnenda í leik- og grunnskólum Reykjavíkurborgar þar sem spurt var um kynjaskiptingu foreldra sem starfa í stjórn foreldrafélaga og í foreldraráðum/skólaráðum skólanna.

Niðurstöður sýndu að hlutfall mæðra sem starfa í stjórnnum foreldrafélaga leikskóla var töluvert hærra en feðra. Svipaðar niðurstöður fengust um kynjahlutfall foreldra í foreldraráðum leikskóla.

Niðurstöður sýna að kynjamunur er minni meðal foreldra í stjórnnum foreldrafélaga og í skólaráðum grunnskóla en í stjórnnum foreldrafélaga og foreldraráða leikskóla.

Niðurstöður gefa tilefni til að kanna nánar með sérstakri rannsókn ástæður þess að karlar voru í svo miklum minnihluta.

Að koma börnum ári fyrr í leikskóla

Markmið teymisins var að skoða hvað það kostar Reykjavíkurborg að taka inn börn ári fyrr í leikskóla, hvaða áhrif það hefði á stöðu dagforeldra, mæðra og feðra á vinnumarkaði og hvaða störf myndu skapast við breytinguna. Einnig að leggja mat á það hvort að slík breyting hefði áhrif á vilja Reykjavíkurbúa til að eignast börn.

Niðurstöður voru að áætlaður kostnaður við að taka inn öll þau börn sem fædd eru á tímabilinu janúar til og með júlí 2011 gæti orðið 1.252 milljónir kr., fyrir utan kostnað vegna framkvæmda.

Ætla má að börnum myndi fækka um allt að 400 hjá dagforeldrum ef boðið yrði upp á leikskólapláss ári fyrr. Því má gera ráð fyrir að dagforeldrum myndi fækka um helming frá því sem nú er. Hins vegar myndu stöðugildum í leikskólum fjölga um allt að 224 og stöðugildum leikskóla-/aðstoðarleikskólastjóra um 12 ef byggðir yrðu 6 ungbarnaleikskólar. Gera má ráð fyrir að aukin og bætt þjónusta Reykjavíkurborgar við barnafólk ýti undir frekari barneignir og minna verði af flutning barnafólks úr borginni.

Kynjamarkmið var að kanna áhrif breytinganna á kynin. Konur eru í miklum meirihluta í leikskólastörfum (94%) og meðal dagforeldra (90%), ekki er líklegt að þessar breytingar hefðu áhrif í þá átt að jafna stöðu kynjanna við uppeldisstörf yngstu barna, nema farið yrði í sérstakar aðgerðir til að fjölga karlmönnum við þessi störf. Breytingin gæti þó haft jákvæð áhrif fyrir foreldra og jafnvel gert foreldrum, sérstaklega mæðrum, auðveldara að fara fyrr út á vinnumarkaðinn eftir fæðingarorlof.

Skrifstofa Borgarstjóra

Betri Reykjavík fyrir konur og karla

Verkefnið fólst í því að greina fjölda notenda samráðsvefsins Betri Reykjavík og virkni þeirra út frá sjónarhorni kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar. Athugað var hversu margar konur og hversu margir karlar væru skráð til leiks á vefnum auk þess sem fjöldi hugmynda var greindur eftir kynjum. Þá voru þær hugmyndir sem ratað hafa sem formleg erindi til afgreiðslu fagraða Reykjavíkurborgar greindar eftir málaflokkum og kynjum. Niðurstöður verkefnisins miðast við stöðuna þann 31. maí 2012 og eru eftirfarandi:

Notendur voru alls 6.121, þar af 3.063 konur, 2.582 karlar og 476 ótilgreindir notendur (hópar og aðrir sem ekki verða kyngreindir). Þetta þýðir að konur voru 50% notenda vefsins á móti 42% karla og 8% ótilgreindra notenda.

Heildarfjöldi hugmynda var 1.461. Þar af áttu karlar 735, konur 712 og ótilgreindir notendur 14. Karlar áttu því 50% innsendra hugmynda, konur 49% og ótilgreindir 1%.

Alls höfðu 124 erindi ratað til fagraðanna átta til formlegrar afgreiðslu. Af þeim áttu karlar 65, konur 55 og ótilgreindir notendur 4. Karlar eiga því 53% erindanna, konur 44% og ótilgreindir notendur 3%.

Við greiningu (kyn/málaflokkur) á þeim erindum sem ratað höfðu til fagraðanna kom eftirfarandi í ljós:

Langflest erindi eða 37 af 124 (29,8%) höfðu verið send til Umhverfis- og samgönguráðs. Af þessum 37 erindum áttu karlar 22 (59,5%), konur 15 (40,5%) og ótilgreindir notendur ekkert.

Karlar áttu fleiri erindi til Borgarráðs (57,9%), Umhverfis- og samgönguráðs (59,5%), Menningar- og ferðamálaráðs (76,6%) og Skipulagsráðs (62,5%).

Konur áttu fleiri erindi til Velferðarráðs (62,5%), Skóla- og frístundaráðs (50,0%), Íþrótt- og tómstundaráðs (57,9%) og Mannréttindaráðs (62,5%).

Af þessum tölum má sjá að þótt hlutfallslegur munur milli kynja sé lítill virðist sem karlar hafi verið virkari í að senda inn hugmyndir en konur. Að meðaltali sendi hver kvenkyns notandi inn 0,23 hugmyndir en hver karlkyns notandi 0,28 hugmyndir. Hver ótilgreindur notandi sendi að meðaltali inn 0,03 hugmyndir. Þá rötuðu hugmyndir karla frekar inn í

fagrað en hugmyndir kvenna. Alls fóru 8,84% hugmynda karla inn í fagrað sem formleg erindi á móti 7,72% hugmynda kvenna. Heil 28,57% þeirra hugmynda sem sendar voru inn af ótilgreindum aðilum náðu inn til fagraðanna. Þá sýna niðurstöðurnar að mikið misvægi er á milli málefna sviða. Þannig virðast „hörðu“ og „sýnilegu“ málaflokkarnir, s.s. framkvæmda-, umhverfis- og samgöngumál njóta verulega meiri hylli en „mýkri“ og „ósýnilegri“ málaflokkar á borð við mannréttinda-, skóla- og frístunda- og velferðarmál.

Umhverfis- og skipulagssvið

Hlunnindi í starfi: yfirvinna, bílastyrkir o.fl.

Verkefnið fól í sér greiningu á hvort kynjamisréttis gætti í úthlutun gæða á vegum sviðsins. Greining fór fram á upphæðum og fyrirkomulagi vegna yfirvinnugreiðslna, aksturssamninga, ferðaheimilda og íþróttastyrkja eftir kyni. Akstursgreiðslur voru greindar sem og fyrirkomulag aksturs á vinnutíma hjá starfsfólki. Lagðar voru til leiðir til að ná markmiðum verkefnisins svo sem innleiðing verkferla sem tryggja jafnrétti kynja þegar kemur að greiðslu yfirvinnu, aksturs og hlunninda. Niðurstöður verkefnisins benda til þess að hugsanlega sé ómálefnalegur kynbundinn munur á yfirvinnugreiðslum til starfsmanna í BHM-hópnum þar sem konur eru með að meðaltali 21 tíma í fasta yfirvinnu en karlar 27 tíma. Til að skera úr um hvort munurinn sé málefnalegur eða ómálefnalegur verður að greina yfirvinnu þessa hóps nánar. Það munar 10 tímum á mældri yfirvinnu hjá Eflingar-hópnum. Mikilvægt er að skoða í hverju þessi munur liggur, hvort skipulag vinnu á sviðinu geri of miklar kröfur til yfirvinnu og hvernig meggi draga úr þessum mun. Nefna má að samband er á milli meiri fjölskylduábyrgðar og lægri launa. Sá aðili sem ber meiri ábyrgð á heimilinu getur síður tekið að sér yfirvinnu. Hefðbundnar samfélagslegar hugmyndir um kynhlutverk valda því að þessi aðili er oftast kona. Lagt er til að sambærileg greining verði gerð á launum starfsmanna á nýju Umhverfis- og skipulagssviði (USK) þegar sameiningarferli Framkvæmda- og eignasviðs, Umhverfis- og samgöngusviðs og Skipulagssviðs er lokið í byrjun árs 2013. Þá er lagt til að fram fari regluleg greining á launum á nýju sviði (USK) til að koma í veg fyrir kynbundinn launamun. Áhugavert er að niðurstöður greiningarinnar gefa niðurstöður nokkuð frábrugðnar hefðbundnum launakönnunum sem bendir til þess að kynjuð

greiningarvinna sem þessi sé vel til þess fallin að afhjúpa misrétti þar sem það er að finna.

Velferðarsvið

Þjónusta Velferðarsviðs við utangarðsfólk

Markmið tilraunaverkefnisins í kynjaðri fjárhags- og starfsáætlunargerð hjá Velferðarsviði var að skoða þjónustu við utangarðsfólk og kostnaðargreina út frá kyni. Fjöldi utangarðsfólks var kortlagður og núverandi þjónusta við þann hóp skoðaður með tilliti til kyns. Notast var við skilgreiningu á húsnæðisleysi sem sett var af samráðshópi á vegum félagsmálaráðuneytisins árið 2005. Samkvæmt nýlokinni kortlagningu Velferðarsviðs á fjölda og högum utangarðsfólks í Reykjavíkurborg voru 179 einstaklingar sem féllu undir skilgreiningu um heimilislausa. Karlar voru í meirihluta eða 62,56%, fjöldi kvenna var 64 og fjöldi karla 112 en kyn þriggja einstaklinga kom ekki fram. Eftirfarandi úrræði voru skoðuð: Gistiskýlið, Konukot, Mýrin, Njálsgata, Miklabraut, Smáhýsin, Dagsetur og Kaffistofa Samhjálp. Kostnaðargreind voru sambærileg úrræði fyrir utangarðskarla annars vegar og utangarðskonur hins vegar. Þau úrræði sem voru góð til samanburðar voru Gistiskýlið og Konukot og Njálsgatan og Mýrin. Gistiskýlið er neyðarnæturathvarf fyrir allt að 20 heimilislausa karlmenn með lögheimili í Reykjavík og Konukot er neyðarnæturathvarf fyrir allt að átta heimilislausar konur. Þessi úrræði eru rekin samkvæmt samningi Velferðarsviðs við félagasamtök. Velferðarsvið rekur Njálsgötuna og Mýrina. Njálsgatan er heimili fyrir átta karla sem hafa verið heimilislausir og Mýrin er heimili fyrir fimm konur sem verið hafa heimilislausar.

Niðurstöður:

Rauntölur 2011	Gistiskýlið rauntölur	Gistiskýlið kostnaður á rými	Konukot rauntölur	Konukot kostnaður á rými
Samningsbundnar greiðslur	37.900.004	1.895.000	27.000.000	3.375.000
Annar rekstrarkostnaður	290.173	14.509	2.200	275
Samtals	38.190.177	1.909.509	27.002.200	3.375.275

Kostnaður á árinu 2011 var 38,2 mkr. vegna Gistiskýlisins en 27 mkr. vegna Konukots. Þegar kostnaður á rými er skoðaður er hann töluvert hærri hjá Konukoti en hér gæti verið um stærðarhagkvæmni að ræða.

Rauntölur 2011	Njálsgata rauntölur	Njálsgata kostnaður á rými	Mýrin rauntölur	Mýrin kostnaður á rými
Launakostnaður	37.833.635	4.729.204	27.595.575	5.519.115
Annar rekstrarkostnaður	3.182.504	397.813	2.147.129	429.426
Samtals	41.016.139	5.127.017	29.742.704	5.948.541

Samkvæmt rauntölum frá 2011 kemur í ljós að skipting fjármagns á milli þessara tveggja úrræða er sambærileg á rými og því ljóst að hér er skipting fjármagns milli kynja gætt.

Félagsstarf á svæði þjónustumiðstöðvar Laugardals og Háaleitis

Verkefnið fólst í að skoða félagsstarf á þjónustusvæði þjónustumiðstöðvar Laugardals og Háaleitis (PLH) með tillit til KFS. Ákveðið var að greina félagsstarfið út frá skiptingu fjármagns og því hvernig fjármagnið nýttist kynjunum. Markmið verkefnisins var að skoða félagsstarfið á þjónustusvæði PLH, og hvernig sú þjónusta og það fjármagn sem veitt er til þjónustunnar nýttist báðum kynjum. Hafa ber í huga að félagsstarf í PLH hefur tekið miklum breytingum sl. ár þar sem meiri áhersla hefur verið gerð á notendastýrða þjónustu, þ.e. notendurnir hafa meira um það að segja hvað er í boði. Þessum markmiðum telur hópurinn sig hafa náð og fyrir liggur nú kortlagning á kynjaskiptinu félagsstarfs í PLH að teknu tilliti til þeirra skráninga sem til eru. Kynjamarkmið verkefnisins var að skoða hvort félagsstarfið væri meira kvenlægt en karllægt. Við þá skoðun kom í ljós að munur er á þessu og lagðar verða fram tillögur til úrbóta.

Tillögur um næstu skref

Stýrihópurinn hefur gert tillögu um að ráðist verði í eftirfarandi verkefni í kjölfarið á verklokum tilraunaverkefnanna:

Haldið verður áfram að vinna verkefni á sviðum og skrifstofum borgarinnar með tækjum og aðferðum kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar. Verkefnin verða eftir atvikum ný eða áframhald á tilraunaverkefnum.

Ábyrgð og eftirlit: Stýrihópur

Framkvæmd: Viðkomandi svið/skrifstofur borgarinnar

Verklok: Desember 2014

Stýrihópur setur samræmdar reglur um verklag vegna KFS á grundvelli reynslunnar af núverandi verkefnum og á grundvelli tillagna verkefnahóps Fjármálaskrifstofu um „best practice“ hjá þeim ríkjum/borgum sem vinna fjárhagsáætlun út frá hugmyndafræði kynjaðrar fjárhagsáætlunargerðar.

Ábyrgð og eftirlit: Stýrihópur

Framkvæmd: Fjármálaskrifstofa/Verkefnisstjóri

Verklok: Des.2012/jan.2013

Með samræmdum reglum KFS verður innleitt verklag og reglur um gagnameðferð sem tryggir að allar upplýsingar um þjónustu og starfsemi borgarinnar verði kyngreinanlegar.

Ábyrgð og eftirlit: Stýrihópur.

Framkvæmd: Fjármálaskrifstofa/Verkefnisstjóri

Verklok: maí 2013

Eyðublöð allra styrkjaumsókna verði samræmd að fyrirmynd tilraunaverkefna Menningar- og ferðamálasviðs og Mannréttindaskrifstofu.

Ábyrgð og eftirlit: Stýrihópur.

Framkvæmd: Menningar- og ferðamálasvið/Mannréttindaskrifstofa.

Verklok: Apríl 2013

Endurskoða skal verklagsreglur um gerð fastlaunasamninga og aksturssamninga og eftirlit með þeim með það fyrir augum að koma í veg fyrir að starfsmönnum sé mismunað í launum.

Ábyrgð og eftirlit: Stýrihópur

Framkvæmd: Fjármálaskrifstofa/kjaradeild

Verklok: des 2013

Fjármálastjóri í samráði við stýrihóp og mannréttindastjóra ræður verkefnisstjóra sem framkvæmir stefnu stýrihópsins, sækir þekkingu út fyrir borgina og heldur utan um samskipti við samstarfsaðila og veitir ráðgjöf til fagsviða og skrifstofa borgarinnar.

Ábyrgð og eftirlit: Stýrihópur

Framkvæmd: Fjármálaskrifstofa

Fjármálaskrifstofa ásamt mannréttindaskrifstofu sér um fræðslu á kynjaðri fjárhags- og starfsáætlun.

Ábyrgð og eftirlit: Stýrihópur

Framkvæmd: Fjármálaskrifstofa/mannréttindaskrifstofa

Fylgiskjal I – Erindisbréf stýrihóps

Erindisbréf stýrihóps um innleiðingu kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar hjá Reykjavíkurborg

Markmið

Gera tillögur um breytingar á reglum um gerð fjárhagsáætlunar með það fyrir augum að tryggja skilvirka innleiðingu kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar
Skapa og þróa aðferðir og vinnulag við kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð.
Miðla þekkingu um kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð.
Vinna að kynjaðri fjárhags- og starfsáætlunargerð hjá Reykjavíkurborg með tilraunaverkefnum og almennum undirbúningi (fyrstu skref).

Hlutverk

Vinna að kynjaðri fjárhags- og starfsáætlunargerð hjá Reykjavíkurborg.

Aðal hagsmunaaðilar

Borgarþúar.

Ábyrgðaraðili

Fjármálastjóri og mannréttindastjóri.

Starfsmaður

Kristín Ólafsdóttir, verkefnisstjóri.

Fulltrúar í stýrihópi

Birgir Björn Sigurjónsson (formaður) frá fjármálaskrifstofu.

Anna Gunnhildur Ólafsdóttir frá skrifstofu borgarstjóra.

Ásdís Ásbjörnsdóttir frá Íþrótt- og tómstundasviði.

Gunnar Hersveinn frá Umhverfis- og samgöngusviði.

Halldóra Gunnarsdóttir frá mannréttindaskrifstofu.

Halldóra Káradóttir frá fjármálaskrifstofu

Sigurður Sigurðsson frá Skóla- og frístundasviði.

Ráðgjafi

Katrín Anna Guðmundsdóttir, verkefnastjóri í kynjaðri fjárlagagerð í fjármálaráðuneytinu.

Helstu verkefni

Undirbúa fræðslu um kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð.

Kynna kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð með fræðslu, m.a. á innri vef borgarinnar.

Skilgreina og þróa markmið kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar hjá Reykjavíkurborg.

Vinna í samvinnu við stjórnendur að afmörkuðum tilraunaverkefnum í kynjaðri fjárhags- og starfsáætlunargerð.

Skapa og þróa aðferðir og vinnulag við kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð.

Vinna verklagsreglur/gátlista sem tryggja að kynjasjónarmiða sé gætt.

Styðja stofnanir sem vilja taka upp kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð.

Styðja verkefnisstjóra kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar.

Skoða útboð og innkaup út frá kynjasjónarhorni.

Efla tengsl við aðra, m.a. ríkið sem er að vinna að kynjaðri fjárlagagerð.

Vinna aðgerðaráætlun um kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð.

Starfstími starfshóps

Ótímabundinn að sinni.

Efni til hliðsjónar m.a.

Fjárlagafrumvarp ríkisstjórnarinnar 2011

Fjárlagafrumvarp ríkisstjórnarinnar 2012

Þriggja ára áætlun um innleiðingu kynjaðrar hagstjórnar og fjárlagagerðar, fjármálaráðuneytið 2011

Evrópusáttmáli um jafna stöðu kvenna og karla í sveitarfélögum og héruðum

<http://www.jafnretti.is/jafnretti/?D10cID=ReadDocument&ID=116&DocCatID=25>

Gender responsive budgeting

<http://gender-budgets.org/>

Jöfnum leikinn: Kynjasamþætting og jafnréttisáætlanir (2009). Jafnréttisstofa

http://www.jafnretti.is/D10/_Files/Kynjasam%C3%BE%C3%A6tting-jafnr%C3%A9ttis%C3%A1%C3%A6tlanir.pdf

Jöfnum leikinn: Handbók um kynjasambættingu (2009). Jafnréttisstofa
http://www.jafnretti.is/D10/_Files/Jofnum_leikinn-handb%C3%B3kin.pdf

Kynjuð fjárlagagerð: Handbók um framkvæmd (2009). Fjármálaráðuneytið, þýðing frá Evrópuráðinu.

http://www.fjarmalaraduneyti.is/media/Utgefin_rit/Kynjud_fjarlagagerd_handbok_um_framkvaemd.pdf

Kynjuð fjárhagsáætlunargerð hjá Reykjavíkurborg (2010)
Reykjavíkurborg

<http://www.reykjavik.is/Portaldata/1/Resources//lokaskýrsla.pdf>

Lög um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla nr. 10/2008
<http://www.althingi.is/lagas/nuna/2008010.html>

Mannréttindastefna Reykjavíkurborgar. Samþykkt í borgarráði 16. maí 2008
http://www.reykjavik.is/Portaldata/1/Resources/mannr_ttindaskrifstofa/skjol/Mannrettindastefna.pdf

Mögulegir samstarfsaðilar aðrir en þátttakendur í starfshópi

Svið borgarinnar

Fjármálaráðuneytið

Reykjavík 26. október 2011

Jón Gnarr

Fylgiskjal II – Verkefni Fjármálaskrifstofu

Innleiðing KFS í reglur um gerð fjárhagsáætlunar

Inngangur

Tilgangur og markmið verkefnisins var tvíþætt, annars vegar vann hópurinn að því að afla sér gagna um „best practice“ í reglum um gerð fjárhagsáætlana hjá borgum/löndum sem vinna út frá hugmyndafræði KFS og hins vegar var gerð tillaga að verklagi hjá Reykjavíkurborg sem tekur mið að því að fella hugmyndafræði um kynjaða fjárhags- og starfsáætlun inn í fjárhagsáætlunarferlið.

Í hópnum sátu Guðleif Edda Þórðardóttir, Nína Björk Sigurðardóttir og Birgir Guðjónsson

Niðurstöður

Best practice og aðferðafræði annarra landa/borga við innleiðingu KFS.

Kynjuð fjárhagsáætlunargerð hefur verið tekin upp í mörgum löndum og unnið eftir aðferðafræðinni. Hins vegar hefur hún á fáum stöðum verið fléttuð algjörlega inn í fjárhagsáætlunarferlið sjálft, heldur verkefni unnin samliða hefðbundnu fjárhagsáætlunarferli.

Kynjuð hagstjórn hefur verið tekin upp í yfir hundrað löndum í heiminum á mismunandi stjórnsýslustigum. Oftast er um að ræða hagstjórn á vegum ríkisins og sum lönd hafa bundið ákvæði um slíkt í lög, líkt og í Belgíu og á Spáni og jafnvel í stjórnarskrá eins og gert hefur verið í Austurríki.

Í mörgum evrópulöndum hefur tækjum kynjaðrar hagstjórnar verið beitt á fjárhagsáætlanir héraða og sveitarfélaga. Héröð og sveitarfélög á Spáni hafa samstarf um innleiðingu kynjaðrar fjárhagsáætlunargerðar og svipað samstarfsnet er á Ítalíu. Þá má nefnda fjölþjóðlega verkefnið GenderAlp á vegum millisvæðaáætlunar Evrópusambandsins þar sem tólf borgir í Austurríki, Þýskalandi, Frakklandi og Slóveníu, auk tólf annarra borga sem hafa stöðu áheyrnarfulltrúa, beita kynjamiðjaðri aðferð við staðbunda áætlunargerð. Sú borg í Evrópu sem er þó komin lengst í innleiðingu kynjaðrar fjárhagsáætlunargerðar og mælt er með að horft verið til sem fyrirmyndar er Berlín, en innleiðing þar hófst árið 2002. Þar er áætlun brotin niður í marga liði (kostnaðarstaði) og hver þeirra skoðaður út frá því

hvort mögulegt sé að um misskiptingu eða aðstöðumun sé að ræða og skipt upp í hlutfall sem nýtist konum annars vegar og körlum hins vegar. Út frá því er tekin ákvörðun um aðgerðir og fjármunum úthlutað. Slíka kortlagningu væri einnig hægt að nota í öðrum tilgangi, svo sem við aðgerðir til hagræðingar.

Tillaga að verklagi Reykjavíkurborgar

Tillaga hópsins er að fyrir fjárhagsáætlunargerð ársins 2014 verði hverju fagsviði og skrifstofum í ráðhúsi falið að skilgreina a.m.k. einn þjónustubátt innan meginmálaflokks sem rýndur skal út frá aðferðafræði kynjaðrar fjárhagsáætlunargerðar með það að markmiði að jafna aðstöðumun sé hann fyrir hendi. Skilgreiningu og tillögum á breytingum skal vera lokið fyrir 1. maí svo unnt sé að nota þær í vinnu við rammaúthlutun sem samkvæmt fjárhagsáætlunarreglum skal lokið í júní.

Við áætlunargerð ársins 2015 og á árunum þar á eftir skulu fagsvið og skrifstofur ráðhússins nota fjárhags- og starfsáætlun hvers árs til að meta hvaða þjónustubætti skuli rýna með gleraugum kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunar.

Mælst er til þess að fjárhags- og starfsáætlun Reykjavíkurborgar verði þannig notuð af fagsviðum og skrifstofum ráðhússins sem mælikvarði um hvar brýnt er að fara í verkefni sem lúta að því að jafna aðstöðu kynjanna út frá hugmyndafræði kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunar.

Í fylgigögnum má finna tillögu að breyttum fjárhagsáætlunarreglum Reykjavíkurborgar, en þar hefur vinnu við verkefni og skilgreiningar á þeim verið bætt inn í tímaáætlun.

Aðferðafræði við greiningu á útgjöldum

Við vinnu á verkefnum hvers árs skal unnið eftir aðferðafræði kynjaðrar fjárhagsáætlunargerðar hjá Reykjavíkurborg og leggur hópurinn til að skilgreining og mótun þeirrar aðferðafræði verði unnin af stýrihópi og byggji á niðurstöðum þeirra tilraunaverkefna sem nú eru unnin og að þeirri vinnu verði lokið eigi síðar en í janúar 2013. Tillaga hópsins er að við mótun aðferðafræðinnar verði, sem áður segir, horft til Berlínar og þeirra aðferða sem notaðar hafa verið þar í sambærilegum verkefnum.

Álitaefni

Við vinnu á verkefninu lenti hópurinn í mikilli tímaþröng vegna þess að vinna við rammaúthlutun og vinnslu fjárhagsáætlunar átti sér stað á sama tíma og ljóst er að breyta þarf vinnulagi svo verkefnið sé hluti af fjárhagsáætlunarferli, en ekki bara viðbótarverkefni. Þá var gagnasöfnun erfið, a.m.k. í fyrstu, þar sem lítið er til af gögnum er varða innleiðingu á ferlinu, en þeim mun meira um hugmyndafræðina. Þá settu tungumálaörðuleikar einnig strik í reikninginn. Verkefnastjóri kynjaðrar fjárhagsáætlunargerðar var þó mikil hjálp fyrir hópinn og aflaði mikilvægra gagna.

Fylgigögn

Lagt er til að eftirfarandi verði bætt inn í 3. kafla í reglum um gerð fjárhagsáætlunar, þar sem farið er yfir verkefni sem unnin skuli í hverjum mánuði fyrir sig:

Janúar: Svið og fagráð hefja vinnu við að rýna og leggja mat á a.m.k. einn þjónustupátt sem rýndur skal út frá aðferðafræði kynjaðrar fjárhagsáætlunargerðar.

Apríl: Fagráð fá tillögur um breytingar vegna KFS vinnunnar til umfjöllunar og afgreiðslu.

Mái: Niðurstöðum og tillögum að breytingum í kjölfar rýningar út frá aðferðafræði kynjaðrar fjárhagsáætlunargerðar kynntar fyrir fagráðum og skilað til fjármálaskrifstofu með drögum að fjárhagsáætlun.

Fylgiskjal III – Verkefni Framkvæmda- og eignasviðs

Eigandi: Framkvæmda- og eignasvið Reykjavíkur.

Vinnuhópur: Hrólfur Jónsson sviðstjóri FER, Elínborg Ragnarsdóttir upplýsingafulltrúi FER, Hólmsteinn Jónasson starfsmannastjóri FER, Magnús Haraldsson deildarstjóri hjá Gatna- og eignaumsýslu FER, Sighvatur Arnarsson skrifstofustjóri Gatna- og eignaumsýslu FER.

Hópstjóri: Hólmsteinn Jónasson.

Hagsmunaaðilar: Borgaráð vegna þjónustu / fjárveitinga. Leigjendur vegna húsnæðis. FER vegna betri þjónustu til leigjenda.

Framkvæmda- og eignasvið - FER - m.a. byggir og viðheldur húseignum Reykjavíkurborgar, auk þess að sjá um afmarkaða rekstrarþætti eins og umhirðu lóða. FER er með um 340 byggingar í eignasafni sínu og til leigjenda sviðsins teljast þeir sem eru með starfsemi í þeim fasteignum sem Reykjavíkurborg á. Í dag er rúmlega 900 milljónum ráðstafað í viðhald fasteigna og hefur sú upphæð lækkað undanfarin ár að raunvirði vegna samdráttar og sparnaðar en Byggingadeild hefur sýnt mikla ráðdeild í rekstri undanfarin ár.

Byggingadeild FER sér um viðhald húseigna hjá Reykjavíkurborg og markmiðið með þessu verkefni er að kanna, eftirfarandi, hjá byggingadeild FER:

Hvort munur sé á „óskum“ um viðhald húsnæðis eftir kyni forstöðumanna / húsráðanda ?

Ef fram kemur munur á „óskum“ eftir kyni skal athugað hvort kynferði forstöðumanna / húsráðanda hafi áhrif á það hvort orðið sé við „óskum“ þeirra ?

Byrjað var að skoða þjónustukönnun [„Þjónusta við fasteignir: Niðurstöður viðhorfskönnunar meðal notenda.“](#) Könnunin var framkvæmd í nóvember 2010 og niðurstöður útgefnar í febrúar 2011 en könnunin byggði að hluta á eldri könnun sem var framkvæmd árið 2008.

Tafla 1 – Skipting þátttakenda, í könnun, eftir sviðum.

Flestir þátttakendanna (37,4%) starfa á Leikskólasviði. Næst flestir (28,6%) starfa á Menntasviði. Umtalsvert færri starfa á öðrum sviðum.

Samkvæmt könnuninni er óverulegur munur á afstöðu notenda þjónustunnar eftir kyni. Engu að síður mátti greina mun á ánægju kvenna og karla varðandi mat á almennu viðhaldi. Konur voru ánægðari með viðhald fasteigna (Karlar 56,4% og Konur 66,9%).

Tafla 2 – Almennt mat á viðhaldi í könnun.

Sp. 8 Hversu ánægð(ur) eða óánægð(ur) ertu almennt séð með viðhald fasteigna (áætlaðs og tilfallandi) á síðustu 12 mánuðum á þínum starfsstað?				
	Óánægð(ur)	Hvorki né	Ánægð(ur)	Fjöldi
Allir	13,9%	23,0%	63,1%	187
Svið				
Íþróttta- og tómstundasvið	19,1%	28,6%	52,4%	21
Leikskólasvið	10,8%	18,9%	70,3%	74
Menntasvið	14,8%	31,5%	53,7%	54
Velferðarsvið	9,1%	22,7%	68,1%	22
Annað	25,1%	6,3%	68,8%	16
Hverfastöð				
Njarðargata	14,5%	22,6%	62,9%	62
Miklatún	16,3%	27,9%	55,8%	43
Jafnasel	12,8%	19,1%	68,1%	47
Stórhöfði	11,4%	22,9%	65,7%	35
Aldur				
30-39 ára	-	36,4%	63,6%	11
40-49 ára	15,6%	24,4%	60,0%	45
50-59 ára	13,5%	23,6%	62,9%	89
60-69 ára	17,0%	17,1%	65,8%	41
Kyn				
Karl	16,1%	27,4%	56,4%	62
Kona	12,4%	20,7%	66,9%	121

Aftur á móti voru konur óánægðari með gæði viðhalds leiktækja og girðinga (ánægja: Konur 57,9% en karlar 70,8%). Hins vegar voru karlar ánægðari en konur með það samstarf sem haft var þá við gerð viðhaldsáætlunar (Karlar 72,2% en konur 64,4%).

Tafla 3– Ánægja með samstarf við gerð viðhaldsáætlunar í könnun.

Sp. 14 Hversu ánægð(ur) eða óánægð(ur) ertu með samstarfið við hverfastöðina þína við gerð viðhaldsáætlunar fyrir þinn starfsstað?

	Óánægð(ur)	Hvorki né	Ánægð(ur)	Fjöldi
Allir	7,6%	25,7%	66,7%	183
Svið				
Íþróttta- og tómstundasvið	4,8%	23,8%	71,4%	21
Leikskólasvið	1,4%	29,7%	69,0%	74
Menntasvið	13,8%	25,5%	60,8%	51
Velferðarsvið	9,1%	22,7%	68,2%	22
Annað	20,0%	13,3%	66,7%	15
Hverfastöð				
Njarðargata	3,4%	20,3%	76,2%	59
Miklatún	13,7%	25,0%	61,3%	44
Jafnasel	4,4%	34,8%	60,8%	46
Stórhöfði	11,8%	23,5%	64,7%	34
Aldur				
30-39 ára	9,1%	27,3%	63,7%	11
40-49 ára	9,0%	29,5%	61,4%	44
50-59 ára	6,8%	25,0%	68,2%	88
60-69 ára	7,7%	23,1%	69,3%	39
Kyn				
Karl	11,5%	16,4%	72,2%	61
Kona	5,9%	29,7%	64,4%	118

Aðferð við gerð viðhaldsáætlana:

Víðtækt samráð er haft við notendur þjónustu FER við gerð viðhaldsáætlunar og fagleg þjónustusjónarmið höfð að leiðarljósi. Fjármagn takmarkar þjónustuna en verklag við útdeilingu fjármuna til viðhalds hjá FER markast af ákveðinni forgangsörðun:

Fyrst er gætt að því að öryggismál séu í lagi og óskir þar að lútandi afgreiddar.

Næst eru verkefni sem hindra frekara niðurbrot og skemmdir húsnæðisins.

Í þriðja lagi eru verkefni sem varða velferð og líðan þeirra sem í húsunum eru (tengt lið tvö).

Ef fjármunir eru eftir þegar þessum verkefnum er lokið, þá er hugað að sérstökum „óskum“ sem falla utan framantalinna atriða.

Við undirbúning og gerð viðhaldsáætlunar hvers árs eru sendar út beiðnir til forstöðumanna / húsráðanda í húseignum borgarinnar um hvaða viðhald þeir telja að sé brýnast að framkvæma á áætlunarárinu. Þeir senda síðan til baka útfylltan lista með sínum „óskum“. Þessir stöðluðu listar eru kallaðir „óskalistar“. Forstöðumenn / húsráðendur eru að því loknu boðaðir á fund með starfsmönnum sem vinna fjárhagsáætlunargerðina og farið yfir tillögurnar. Tillögurnar eru endurskoðaðar ef óskir um það koma fram. Lengd funda með skólastjórum er t.d. ein klukkustund, en lengd funda í leikskólum er um 30 mínútur. Mismunurinn á tímalengd funda er til kominn vegna þess að grunnskólar eru hver og einn mun stærri og flóknari byggingar en leikskólar og þurfa meira viðhald.

Til að kanna betur vísbendingar úr könnuninni um mismun á ánægju / óánægju með viðhald og samstarf eftir kynjum greindi vinnuhópur alla þá óskalista sem voru til / fundust. Listarnir og óskirnar voru m.a. flokkaðar eftir kyni forstöðumanna og farið gaumgæfilega yfir þá bæði af vinnuhópnum og deildarstjóra og starfsmönnum byggingadeildar.

Niðurstaða :

Markmiðið með þessu verkefni var að kanna, eftirfarandi, hjá byggingadeild FER:

Hvort munur sé á „óskum“ um viðhald húsnæðis eftir kyni forstöðumanna / húsráðanda ?

Ef fram kemur munur á „óskum“ eftir kyni skal athugað hvort kynferði forstöðumanna / húsráðanda hafi áhrif á það hvort orðið sé við „óskum“ þeirra ?

Niðurstaða vinnuhóps er sú að miðað við fyrirliggjandi upplýsingar er ekki hægt að finna mun á afgreiðslu „óska“ eftir kyni forstöðumanna/húsráðenda. En til þess að svara spurningu okkar nánar er ráðlagt að fá rýnihóp leiddan af hlutlausum / óháðum utanaðkomandi fagaðila til þess að fara betur yfir spurningarnar. Kynjamarkmið verkefnis tengist betri „þjónustu“ til leigjenda og það ætti því að vera stjórnendum byggingadeildar í hag að fá nánari upplýsingar um gæði viðhaldsþjónustu sviðsins.

Álitaefni:

Rétt er að benda á að aðgangur að gögnum var ekki í öllum tilfellum fullnægjandi (gögn (óskalistar) ekki til staðar eða týnd) þannig að stuðst var töluvert við munnlegar heimildir (fundir við fasteignastjóra og deildarstjóra Byggingadeildar). Starfsmönnum Byggingadeildar hefur fækkað verulega vegna niðurskurðar og ráðningabanns undanfarin ár og er því mikið álag á deildinni og höfðu starfsmenn því mögulega minni tíma en ella til þess að taka þátt í verkefnum. Eins er háannatími hjá þeim á sumrin þegar skólar og leikskólar eru lokaðir.

Við skoðun viðfangsefnisins hafa komið upp ýmsar spurningar /vangaveltur:

Æskilegt væri að hlutfall kynja væri jafnara bæði innan og utan sviðs. Þetta á bæði við um starfsfólk byggingadeildar FER og iðnaðarmenn (sem sinna viðhaldi) en þessar atvinnugreinar eru nær eingöngu skipaðar körlum. Til dæmis hafa aðeins 3 konur útskrifast sem trésmiðir (húsasmiðir) og aðeins 0,5 % útskrifaðra byggingatæknifræðinga eru konur.

Getur FER haft áhrif til að jafna þessi kynjahlutföll t.d. með því að bjóða konum sem fara í iðn- eða tækninám upp á þjálfun og / eða nám með skóla eða stöðu eftir útskrift (jákvæð mismunun) ?

Mikill halli er einnig á kynjahlutföllum forstöðumanna / húsráðenda í fasteignum borgarinnar, en í öfugu hlutfalli þ.e. 70% forstöðumanna eru konur.

FER starfar eitt sviða Reykjavíkurborgar í verkbókhaldi sem er m.a. hugsað til þess að fá skýrari sýn á rekstur mismunandi rekstrarþátta og þar með efla kostnaðarvitund starfsmanna sviðsins. Það ætti að því að vera keppikefli sviðsins að innleiða einnig kynjaða fjárhags- og starfsáætlunargerð sem er eitt af þeim tækjum sem hægt er að nýta til að stuðla að jafnrétti og réttlátri nýtingu opinberra fjármuna. Það, að marka kynjaðri fjárhags- og starfsáætlunargerð sess í framtíðarsýn sviðsins, hjálpar þeim stjórnendum sem ábyrgð á áætlunum bera og styður þá í þeirri viðleitni að innleiða slíka hugmyndafræði. Vinnuhópur leggur því til að yfirstjórn FER upplýsi stjórnendur sviðsins um það í hverju kynjuð fjárhags- og starfsáætlunargerð er fólgin og hvernig hægt sé að beita þeirri aðferð til hagsbóta fyrir sviðið og Reykjavíkurborg.

Fylgiskjal IV – Verkefni Íþróttá- og tómstundasviðs

Kynjuð fjárhags- og starfsáætlanavinna

Tilraunaverkefni ÍTR

Frístundakortið

Ásdís Ásbjörnsdóttir

Bragi Þór Bjarnason

Jóhanna Garðarsdóttir

Sólveig Valgeirsdóttir

Inngangur

Undirbúningur og framkvæmd tilraunaverkefna ÍTR var með þeim hætti að í febrúar var fjármálastjóri Reykjavíkur með kynningu á hugmyndafræði KFS fyrir fagráð ÍTR. Í kjölfarið fól framkvæmdastjóri ÍTR fjármálastjóra ÍTR og mannauðsráðgjafa ÍTR að koma með tillögur að mögulegum tilraunaverkefnum. Tillögurnar voru lagðar fyrir ráðið til umfjöllunar á starfsdegi í apríl. Fagráðið valdi í kjölfarið tvö tilraunaverkefni annað þeirra var að skoða aldursskipta þátttöku barna og unglunga í íþrótt- og æskulýðsstarfi út frá skráningu í frístundakortið árið 2011. Við vinnslu verkefnisins var ákveðið að skoða jafnframt úthlutun fjármagns til íþrótt- og æskulýðsstarfsemi árið 2011 þannig að hægt væri að skoða hvernig fjármagninu væri úthlutað miðað við þátttöku kynja. Áréttað skal að fjármagn eða þeir styrkir sem Reykjavíkurborg veitir til Íþrótt- og æskulýðsstarfs eru óháðir aldri og kyni. Styrkir borgarinnar eru ýmist eða bæði í formi aðstöðu fyrir íþróttastarf, launa vegna íþróttafulltrúa félaga og reksturs skrifstofu. Auk þess eru veittir styrkir til framkvæmda.

Starfsteymi verkefnisins var skipað Ásdísi Ásbjörnsdóttir mannauðsráðgjafa, Braga Þór Bjarnasyni fjármálastjóra, Jóhönnu Garðarsdóttur forstöðumanni tæknimála og Sólveigu Valgeirsdóttur forstöðumanni Breiðholtslaugar. Eigandi verkefnisins var Eva Einarsdóttir formaður fagráðs ÍTR og ábyrgðarmaður Ómar Einarsson framkvæmdastjóri ÍTR.

Almenn markmið

Markmið verkefnisins var að greina þátttöku barna í íþrótt- og æskulýðsstarfi árið 2011. Þátttaka var greind eftir kyni, aldri og greinum/viðfangsefnum.

Jafnréttismarkmið verkefnis

Við úthlutun fjármagns þarf að taka mið af þörfum beggja kynja og greina áhrif ákvarðana á stöðu þeirra. Jafnréttismarkmiðið var að skoða hvernig fjármagni væri úthlutað í íþrótt- og æskulýðsstarf miðað við þátttöku kynja og bregðast við ef hallar á annað kynið samanber 23. gr laga um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla.

Gagnaöflun

Gagnaöflun fór fram með þeim hætti að skoðuð var aldursskipt þátttaka kynja í skipulögðu íþrótt- og æskulýðsstarfi hjá þeim íþrótt- og æskulýðsfélögum sem njóta styrkja frá Reykjavíkurborg miðað við skráningu í frístundakortið 2011. Aldursskiptingin

var 6-9 ára, 10-12 ára, 13-16 ára og 17-18 ára. Tekið var saman yfirlit yfir greidda rekstrar-, bygginga- og húsaleigustyrki 2011.

Niðurstöður

Hafa ber í huga að þátttaka í frístundakortinu miðast við aldurinn 6-18 ára en hluti af rekstar-, bygginga- og húsaleigustyrkjum Reykjavíkurborgar til íþróttafélaga eru óháðir aldri. Brýnt er að skoða niðurstöður út frá þeim annmörkum. Engu að síður gefa niðurstöðurnar marktækar upplýsingar um þátttöku barna og unglunga á aldrinum 6-18 ára í íþrotta- og æskulýðsstarfi.

Þegar iðkendatölur eru teknar saman kemur í ljós að mikill munur er á þátttöku kynja bæði hvað varðar skráningu í heild sem og einstakar greinar.

Fjöldi drengja í skipulögðu starfi sem styrkt er af Reykjavíkurborg er 33% meiri en stúlkna (9.376 KK og 7.034 KVK).

Drengir á aldursbilinu 6- 18 ára stunda fleiri íþróttagreinar en stúlkur.

Brottfall er mismunandi milli greina og milli kynja. Það er erfitt að túlka slíkar niðurstöður út frá skráningum á einu ári.

Deild	KK				KK Total	KVK				KVK Total	Samtals
	6-9 ára	10-12 ára	13-15 ára	16-18 ára		6-9 ára	10-12 ára	13-15 ára	16-18 ára		
Badmintondeild	131	238	78	38	485	112	228	69	18	427	912
Bogfimideild	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1
Boltaíþróttir	1.943	1.632	1.137	624	5.336	705	1.013	694	297	2.709	8.045
Borðtennisdeild	16	24	17	1	58	11	14	0	0	25	83
Dansdeild	2	4	5	3	14	27	21	6	6	60	74
Fimleikadeild	399	157	96	42	694	1.112	320	183	69	1.684	2.378
Frjálsíþróttadeild	128	94	55	30	307	108	123	65	30	326	633
Sjálfsvarnariþróttir	475	286	210	104	1.075	136	105	65	58	364	1.439
Golfdeild	10	49	96	76	231	5	7	16	10	38	269
Hafnaboltadeild	4	3	6	6	19	1	0	0	1	2	21
Skautaiþróttir	50	49	54	31	184	161	119	74	44	398	582
Íþróttir fatlaðra	6	10	6	8	30	5	2	5	9	21	51
Keiludeild	7	19	18	9	53	4	9	8	2	23	76
Klífurdeild	4	10	12	4	30	3	4	5	0	12	42
Kraftlyftingadeild	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1
Skátadeild	105	174	94	60	433	105	202	101	32	440	873
Skiðadeild	19	16	12	10	57	26	19	15	6	66	123
Skylmingadeild	21	24	12	7	64	4	9	4	4	21	85
Sunddeild	195	76	32	13	316	247	105	43	18	413	729
Tennisdeild	0	1	4	4	9		2	1	2	5	14
Samtals	3.515	2.866	1.944	1.072	9.397	2.772	2.302	1.354	606	7.034	16.431
Heildarfjöldi í aldurshóp	2.831	2.079	2.184	2.431		2.723	2.082	2.101	2.347		

Boltaípróttir skera sig úr varðandi fjölda þátttakenda. Knattspyrna er með lang flesta þátttakendur.

Sum of Fjöldi	Fjöldi iðkenda				KK Total		KVK				KVK Total	Samtals
Deild	6-9 ára	10-12 ára	13-15 ára	16-18 ára			6-9 ára	10-12 ára	13-15 ára	16-18 ára		
Blakdeild	1	3	3	0	7		5	22	3	0	30	37
Handknattleiksdeild	322	485	339	181	1.327		194	368	311	128	1.001	2.328
Knattspyrnadeild	1.381	932	640	337	3.290		420	454	324	143	1.341	4.631
Körfuknattleiksdeild	239	212	155	106	712		86	169	56	26	337	1.049
Samtals	1.943	1.632	1.137	624	5.336		705	1.013	694	297	2.709	8.045

Þegar heildarupphæð styrkveitinga eru bornar saman við iðkendatölur fyrir aldurshópinn 6-18 ára kemur í ljós að ekki er munur á styrkveitingum eftir kyni (sjá töflu).

Styrkir til skoðunar	2.003.320			
	Fjöldi iðkenda	Reiknaður hluti	Raungreiðslur	Frávik
Strákar	9.376	1.144.755	1.135.161	-0,8%
Stúlkur	7.032	858.566	868.159	1,1%

Þessar gögn eru einungis miðuð við árið 2011. Nauðsynlegt er að greina gögn yfir fleiri ár til að draga ályktanir um hvort um kyngreindan mun sé að ræða í styrkveitingum til íþrótt- og æskulýðsstarfs.

Álitaefni

Áhugavert að skoða gögn yfir lengra tímabil, það eru til samanburðarhæf gögn frá 2008. Með því væri hægt að greina brottfall úr greinum. Hugsanlega þyrfti að bæta aðstöðu þar sem mikið brottfall er.

Jafnvel má draga þá ályktun að mikill fjöldi þátttakenda í boltaíþróttum stafi af betri aðstöðu en í mörgum öðrum greinum.

Hafa þarf í huga að styrkveitingar Reykjavíkurborgar eru hugsaðar fyrir alla almenna iðkendur í íþrótt- og æskulýðsfélögum en skráning í frístundakortið tekur einungis til aldurshópsins 6-18 ára.

Greiningin byggir á skráningu í frístundakortið sem endurspeglar ekki endilega alla þátttöku almennings (18+) í íþrótt- og æskulýðsstarfi. Einnig þarf að skoða þátttöku

barna og unglunga í öðru skipulögðu starfi svo sem í lista- og menningarstarfi sem einnig er styrkt af borginni.

Lagt er til að unnin verði greining á gögnum frá árinu 2008 til 2012.

Vangaveltur

Breytingar á þátttöku í fimleikum, fækkun eftir 6-9 ára vekur upp spurningar hvort um sé að ræða brottfall eða skil í aðrar greinar. Skoða þarf lengra tímabil til samanburðar.

Það er áberandi hvað strákar eru fjölmennir í knattspyrnu á aldursbilinu 6-9 ára en fækkar hratt þegar þeir eldast. Skoða þarf lengra tímabil til samanburðar.

Það felast tækifæri í því að skoða hvort að hægt sé að jafna fjármagni á milli greina svo aðstöðuleysi hamli ekki þátttöku.

Greina þyrfti skiptingu fjármagns innan félaga í innra starf og kostnað við mannvirki og bera saman við kyngreindar þátttökutölur

Samkeyra þyrfti gögn úr Felixkerfi ÍSÍ og frístundakortsins til að meta þátttöku í skipulögðu íþróttastarfi.

Kynjuð fjárhags- og Starfsáætlanavinna

Tilraunaverkefni ÍTR

Sundlaugar

(Kynjagreining á aðsókn)

Mynd frá 2012

Teymi:

Ásdís Ásbjörnsdóttir

Bragi Þór Bjarnason

Jóhanna Garðardóttir

Sólveig Valgeirsdóttir

Inngangur

Undirbúningur og framkvæmd tilraunaverkefna ÍTR var með þeim hætti að í febrúar var fjármálastjóri Reykjavíkur með kynningu á hugmyndafræði KFS fyrir fagráð ÍTR. Í kjölfarið fól framkvæmdastjóri ÍTR fjármálastjóra ÍTR og mannauðsráðgjafa ÍTR að koma með tillögur að mögulegum tilraunaverkefnum. Tillögurnar voru lagðar fyrir ráðið til umfjöllunar á starfsdegi í apríl. Fagráðið valdi í kjölfarið tvö tilraunaverkefni. Annað verkefnið var að kyngreina aðsóknartölur í öllum sundlaugum ÍTR.

Starfsteymi verkefnisins var skipað Ásdísi Ásbjörnsdóttir mannauðsráðgjafa, Braga Þór Bjarnasyni fjármálastjóra, Jóhönnu Garðarsdóttur forstöðumanni tæknimála og Sólveigu Valgeirsdóttur forstöðumanni Breiðholtslaugar.

Eigandi verkefnisins er Eva Einarsdóttir formaður fagráðs ÍTR og ábyrgðarmaður Ómar Einarsson framkvæmdastjóri ÍTR.

Almenn markmið

Markmiðið var að kyngreina aðsókn á sundstöðum Reykjavíkur. Aðsókn var kyngreind og aldursgreind eftir tímabilum og tíma innan dags.

Jafnréttismarkmið verkefnis

Kynin eiga að hafa jafnan aðgang að þjónustu borgarinnar þar með talið sundlaugum. Jafnréttismarkmiðið var að kyngreina aðsókn því við ákvörðun um tilhögun þjónustutíma sundlauga skal taka mið af þörfum beggja kynja og áhrifum á konur og karla.

Gagnaöflun

Öflun gagna átti sér stað á tímabilinu 26. apríl til 15. maí 2012 og greining strax í kjölfarið. Bráðabirgðaniðurstöður voru birtar 21. júní og voru það lokaniðurstöður samkvæmt þáverandi greiningu.

Gagnaöflunin átti sér stað með því að viðbótarhnappi var komið fyrir tímabundið í afgreiðslukerfi sundstaða til þess að aldurs- og kyngreina gesti. Gestir með rafræn kort voru greindir sérstaklega. Þess var gætt að ekki væri hægt að persónugreina upplýsingar. Aðsókn 10 og 20 miða korta er undanskilin í öllum sundlaugum nema Árbæjarlaug og Grafarvogslaug þar sem ekki er hægt að fá kyngreindar upplýsingar yfir notkun þeirra. Í Árbæjar- og Grafarvogslaug eru sér aðgangshlið fyrir karla og konur. Fjöldi gesta sem er undanskilinn er um 14,5% af heildaraðsókn tímabilsins. Skólasund var undanskilið í

greiningu. Gögnin voru borin saman við tölur frá árinu 2010 en þar sem ýmsar breytingar hafa átt sér stað m.a. á opnunartíma sundlauga þá nýtist sá samanburður einungis að takmörkuðu leyti.

Niðurstöður

Hér verður tæpt á helstu niðurstöðum en vísað í fylgiskjöl varðandi frekari upplýsingar.

Fleiri karlmenn sækja sundlaugar ÍTR eða 54%

Kyngreindur munur er í aðsókn á milli sundlauga.

Áberandi fleiri karlmenn (68%) sækja Sundhöllina.

Töluvert fleiri karlmenn (58%) sækja laugarnar á morgnanna frá kl. 6:30-9:00.

Í aldurshópnum 0-18 ára er aðsókn meiri hjá stúlkum en drengjum eða 55%.

Jafnasta kynjaskiptingin er milli kl. 9:00-16:00 (KK 52% og KVK 48%)

Þessar niðurstöður eru sambærilegar við niðurstöður frá árinu 2010.

Ekki er hægt að bera saman upplýsingar út frá tímasetningum við gögn frá árinu 2010 vegna breytinga á opnunartíma.

Árbæjarlaug

Tímasetning	Karlar	Konur
Helgar	49,47%	50,53%
6:30-09:00		
09:00-15:59	49,19%	50,81%
16:00-22:59	50,49%	49,51%
Föstudagur	50,08%	49,92%
6:30-09:00	55,12%	44,88%
09:00-15:59	44,04%	55,96%
16:00-22:59	54,19%	45,81%
Virkir dagar	52,51%	47,49%
6:30-09:00	57,10%	42,90%
09:00-15:59	49,41%	50,59%
16:00-22:59	54,71%	45,29%
Samtals	51,60%	48,40%

Tiltölulega jöfn kynjaskipting í heildina séð en það eru miklar sveiflur innan daga og tíma.

Áberandi fleiri karlar koma fyrst á morgnanna og seinnipart dags.

Breiðholtslaug

Tímasetning	Karlar	Konur
Helgar	52,13%	47,87%
6:30-09:00		
09:00-15:59	51,36%	48,64%
16:00-22:59	59,75%	40,25%
Föstudagur	55,47%	44,53%
6:30-09:00	57,21%	42,79%
09:00-15:59	53,52%	46,48%
16:00-22:59	57,21%	42,79%
Virkir dagar	55,03%	44,97%

6:30-09:00	57,11%	42,89%
09:00-15:59	53,79%	46,21%
16:00-22:59	55,73%	44,27%
Samtals	54,48%	45,52%

Fleiri karlar sækja laugina á öllum tímum dagsins ólíkt Árbæjar- og Grafarvogslaug þar sem konur eru í meirihluta um miðjan daginn. Mögulegt er að fleiri konur séu með 10 og 20 miða kort sem ekki eru með talin í greiningunni.

Grafarvogslaug

Tímasetning	Karlar	Konur
Helgar	48,42%	51,58%
6:30-09:00		
09:00-15:59	47,43%	52,57%
16:00-22:59	52,97%	47,03%
Föstudagur	48,89%	51,11%
6:30-09:00	50,97%	49,03%
09:00-15:59	44,71%	55,29%
16:00-22:59	53,03%	46,97%
Virkir dagar	53,41%	46,59%
6:30-09:00	57,63%	42,37%
09:00-15:59	47,65%	52,35%
16:00-22:59	57,63%	42,37%
Samtals	51,48%	48,52%

Tiltölulega jöfn kynjaskipting. Frávik eru á virkum dögum.

Laugardalslaug

Tímasetning	Karlar	Konur
Helgar	51,90%	48,10%
6:30-09:00	61,39%	38,61%
09:00-15:59	49,42%	50,58%
16:00-22:59	54,88%	45,12%
Föstudagur	54,28%	45,72%
6:30-09:00	59,71%	40,29%
09:00-15:59	52,14%	47,86%
16:00-22:59	54,98%	45,02%
Virkir dagar	54,06%	45,94%
6:30-09:00	56,53%	43,47%
09:00-15:59	52,35%	47,65%
16:00-22:59	55,11%	44,89%
Samtals	53,48%	46,52%

Áberandi fleiri karlar sækja laugina á morgnana.

Sundhöll

Tímasetning	Karlar	Konur
Helgar	66,04%	33,96%
6:30-09:00	80,00%	20,00%
09:00-15:59	64,55%	35,45%
16:00-22:59	71,74%	28,26%
Föstudagur	68,31%	31,69%
6:30-09:00	71,92%	28,08%
09:00-15:59	66,77%	33,23%
16:00-22:59	68,16%	31,84%
Virkir dagar	68,39%	31,61%
6:30-09:00	72,53%	27,47%
09:00-15:59	68,64%	31,36%
16:00-22:59	66,22%	33,78%
Samtals	67,99%	32,01%

Gríðarlega mikill munur er á aðsókn kynja. Brýnt er að skoða hvað veldur, aðstaða og/eða íbúasamsetning í hverfi?

Vesturbæjarlaug

Tímasetning	Karlar	Konur
Helgar	53,48%	46,52%
6:30-09:00		
09:00-15:59	51,39%	48,61%
16:00-22:59	61,43%	38,57%
Föstudagur	57,70%	42,30%
6:30-09:00	53,40%	46,60%
09:00-15:59	56,87%	43,13%
16:00-22:59	61,73%	38,27%
Virkir dagar	54,98%	45,02%
6:30-09:00	54,35%	45,65%
09:00-15:59	53,43%	46,57%
16:00-22:59	56,92%	43,08%
Samtals	55,12%	44,88%

Áberandi fleiri karlar sækja laugina og er það gegnumgangandi yfir allt tímabilið.

Aðsókn barna og unglinga í öllum sundlaugum

Tímasetning	Strákar	Stelpur
Helgar	44,67%	55,33%
6:30-09:00	61,11%	38,89%
09:00-15:59	44,16%	55,84%
16:00-22:59	45,76%	54,24%
Föstudagur	41,83%	58,17%
6:30-09:00	37,50%	62,50%
09:00-15:59	39,22%	60,78%
16:00-22:59	43,88%	56,12%
Virkir dagar	44,33%	55,67%
6:30-09:00	35,96%	64,04%
09:00-15:59	42,41%	57,59%
16:00-22:59	45,99%	54,01%
Samtals	44,25%	55,75%

Það er áhugavert að það eru fleiri stúlkur sem mæta í laugarnar heldur en stákar. Það vekur upp spurningar um hvernig standi á því að hlutfallið snýst við á seinni aldursskeiðunum.

Álitaefni

Áhugavert er að greina hvort að hlutfall aðsóknar í sundlaugar endurspegli kynjahlutfall í hverfi. Þar sem augljós kynbundinn munur er í aðsókn má skoða hvort eitthvað í þjónustu, aðstöðu eða ímynd sundlauga hafi áhrif á mismunandi aðsókn kynja. Það gæti verið gagnlegt að gera eigindlega og meginlega rannsókn á viðhorfi gesta til þessara þátta. Jafnframt er þörf á frekari greiningu svo sem betri sundurgreiningu á tíma ásamt fjölda gesta á hverjum tímapunkti auk nánari aldursskiptingu.

Hafa ber í huga að það eru ákveðnar hindranir fyrir stöðugri upplýsingaöflun varðandi kyngreindar aðsóknartölur í flestum laugum. Skoða þarf útfærslu þannig að hægt sé að nálgast þessi gögn með auðveldari hætti. Eins og gagnaöflun fer fram í dag þá seinkar hún afgreiðslu sem er erfitt á álagstímum.

Vangaveltur:

Fleiri stelpur sækja sundlaugarnar en strákar, en færri konur en karlar. Hvað veldur þeirri breytingu?

Hentar aðstaðan báðum kynjum jafn vel?

Kæmu konur frekar ef sérstök kvennaopnun væri í boði?

Eru auglýsingar að einblína of mikið á tiltekinn markhóp?

Myndir frá 2007 og 2008

Reykjavík 20. september 2012

Eva Einarisdóttir formaður ÍTR

Ómar Einarsson framkvæmdastjóri ÍTR

Fylgiskjal V – Verkefni mannréttindaskrifstofu

Styrkir mannréttindaráðs– breyting á umsóknareyðublöðum, gerð gátlista og eyðublaðs vegna nýtingu styrkja

Inngangur

Ýmis ráð Reykjavíkurborgar veita ár hvert félagasamtökum, fyrirtækjum og einstaklingum styrki til starfsemi og þjónustu sem fellur að hlutverki sveitarfélagsins eða telst á annan hátt í samræmi við stefnumörkun, áherslur og forgangsöröðun borgaryfirvalda.

Mannréttindaráð veitir styrki sam falla að markmiðum mannréttindastefnu Reykjavíkurborgar.

Þetta verkefni í kynjaðri hagstjórn fól í sér eftirfarandi:

Að endurbæta umsóknareyðublað um styrki mannréttindaráðs.

Að vinna gátlista fyrir mannréttindaráð til að nýta við styrkúthlutanir.

Að vinna eyðublað fyrir greinargerð styrkþega til að skila um nýtingu styrks. Breytingarnar voru unnar í því augnamiði að auðvelt sé að greina hverjum styrkirni nýtast miðað við þá hóp sem mannréttindastefnan nær til.

Í teymi verkefnisins voru Anna Kristinsdóttir, Ásthildur Valtýsdóttir og Halldóra Gunnarsdóttir sem jafnframt var teymisstjóri, allar starfandi á mannréttindaskrifstofu Reykjavíkurborgar. Eigandi verkefnisins var Margrét K. Sverrisdóttir, formaður mannréttindaráðs.

Niðurstöður

Markmið verkefnisins

Markmið verkefnisins er að styrkirni nýtist öllum hópum sem mannréttindastefnan nær til og báðum kynjum.

Náðust markmiðin

Ábendingar komu fram um að breyta öllum styrkeyðublöðum Reykjavíkurborgar byggt á þessum hugmyndum. Það verður farið í það verk en það krefst samvinnu allra þeirra sem auglýsa styrki og á eftir að hrinda því í framkvæmd. Þannig má segja að verkefnið hafi í

raun orðið víðtækara en lagt var upp með þó með þeim annmarka að vegna þessa var breytingunum á eyðublaði mannréttindaráðs frestað.

Mannréttindaráð mun nota gátlistana við næstu styrkúthlutun og eyðublað fyrir greinargerð styrkþega.

Náðust kynjamarkmið?

Þar sem umsóknareyðublöðin, gátlistarnir og eyðublað fyrir greinargerð styrkþega er ekki komið í gagnið þá er ekki hægt að svara því afdráttarlaust. Þessar breytingar ættu hins vegar að auðvelda mannréttindaráði að í að gæta þess að fjármunir nýtist þeim hópum sem mannréttindastefnan nær til og báðum kynjum.

Lýsing á vinnuferlinu

Umsóknareyðublöð nokkurra erlendra borga/aðila skoðuð og tekið mið af þeim við vinnu á nýju eyðublaði. Gátlistinn er í takt við mannréttindastefnuna og eyðublaðið fyrir greinargerð er í stíl við nýtt umsóknareyðublað. Verkefnið var unnið af teymisstjóra og teymi.

Niðurstöður verkefnisins

Það er einfalt að breyta umsóknareyðublaði fyrir styrki, gátlista og eyðublaði fyrir greinargerð fyrir mannréttindaráð. Ef breyta á styrkeyðublaði allra ráða, gátlistum og fleira þarf hins vegar samvinnu allra þeirra aðila sem veita styrki hjá Reykjavíkurborg. Þessi vinna fyrir mannréttindaráð mun verða lögð til grundvallar í þeim breytingum. Mannréttindaráð mun nota gátlistann og eyðublað fyrir greinargerð strax við næstu styrkveitingu.

Hvernig reyndist vinnufyrirkomulagið?

Vel, einfalt.

Hvernig	nýtast	niðurstöður	verkefnisins	sviðinu/skrifstofunni?
----------------	---------------	--------------------	---------------------	-------------------------------

Verkefnið nýtist mannréttindaskrifstofu í undirbúningsvinnu fyrir afgreiðslu mannréttindaráðs á styrkumsóknum. Einnig bætir það yfirsýn mannréttindaráðs við afgreiðslu þ.e. styður við að þess sé gætt að styrkir nýtist báðum kynjum og þeim hópum

sem mannréttindastefnan nær til. Verkefnið leiðir og af sér að nýtingu styrkja er fylgt eftir.

Er þörf á frekari vinnu?

Já, þar sem eyðublöðin eiga að breytast hjá öllum ráðum.

Hvaða tækifæri felsta í niðurstöðum verkefnisins?

Markvissari vinnubrögð og réttlátari skipting fjármuna.

Eru hindranir í vegi fyrir því að niðurstöðurnar geti nýst?

Gæti fylgt því eitthvað flækjustig að útfæra þetta fyrir öll ráð. Einnig þarf að breyta eyðublöðunum í rafrænu Reykjavík sem kostar vinnu.

Eru hindranir í vegi fyrir því að hægt sé að vinna verkefnið áfram?

Nei.

Hvað hefði mátt betur fara?

Hefði mátt nálgast verkefnið fyrr með þeim hætti að það ætti að ná til allra ráða sem veita styrki.

Aðrar ábendingar

Engar.

Greining á ráðgjöf við innflytjendur

Inngangur

Þjónustumiðstöðvar Reykjavíkurborgar veita öllum sem eru búsettir í Reykjavík ráðgjöf. Innflytjendur eiga þess einnig kost á að leita sér ráðgjafar á pólsku og á ensku og er sú ráðgjöf veitt miðlægt, þ.e. til allra sem óska eftir henni óháð búsetu eftir hverfum. Þetta verkefni í kynjaðri fjárhags- og starfsáætlun fólst í að greina notkunina á miðlægu ráðgjafarþjónustunni.

Með greiningunni var kannað hvort munur væri á fjölda notenda þjónustunnar eftir kyni og upprunalandi og ef svo væri hvort ástæða væri til að bæta þar úr.

Í teymi verkefnisins voru Ásthildur Valtýsdóttir, Halldóra Gunnarsdóttir og Anna Kristinsdóttir sem jafnframt var teymisstjóri, allar starfandi á mannréttindaskrifstofu Reykjavíkurborgar. Eigandi verkefnisins var Margrét K. Sverrisdóttir, formaður mannréttindaráðs.

Niðurstöður

Markmið

Hver voru markmið verkefnisins? Náðust þau?

Upphafleg markmið verkefnis voru að greina eftir kynjum og þjóðarhópum nýtingu á ráðgjafarþjónustu Reykjavíkurborgar fyrir innflytjendur. Kæmi í ljós mikill munur á fjölda kvenna/karla sem nýttu þjónustuna yrðu skoðaðar ástæður þess t.d. hvort upplýsingagjöfin um þjónustuna eða þjónustan sjálf höfðu meira til eins kyns en annars. Einnig yrði lesið í ástæður fyrir miklum mun á nýtingu eftir upprunalandi væri það raunin.

Ráðgjafarþjónusta á pólsku

Tiltölulega jafnt hlutfall kynja nýtti sér ráðgjöfina á pólsku þrátt fyrir að kynjamunur sé merkjanlegur í einstaka mánuðum. Í málefnum sem snúa að börnum (sbr. skráningu í leikskóla, skóla og frístundastarf) er til dæmis líklegra að konur nýti sér þjónustuna en mun fleiri karlar nýttu sér hana í tengslum við atvinnuátaksverkefnið *Vinnandi vegur*.

Þannig endurspeglar nýtingin væntanlega þau kynjahlutverk sem ríkjandi eru í samfélaginu.

Ráðgjafarþjónusta á ensku

Konur voru í miklum meirihluta þeirra sem nýttu sér ráðgjöf við innflytjendur á ensku. Ekki reyndist marktækur munur á á notkun þjónustunnar eftir þjóðarhópum en tekið var mið af fjölda hvers hóps í Reykjavík.

Hver voru kynjamarkmið verkefnisins? Náðust þau?

Kynjamarkmið verkefnisins voru að þeir fjármunir, sem veittir eru til þjónustu við innflytjendur, nýtist báðum kynjum.

Konur eru í miklum meirihluta þeirra sem nýta sér almenna ráðgjöf á ensku við innflytjendur. Ein skýring þar að baki er samstarf ráðgjafa við Kvænnaathvarfið og Samtök kvenna af erlendum uppruna. Skoða mætti hvort beina ætti auglýsingum eða kynningu á ráðgjöfinni til karla sérstaklega.

Verkefni

Lýsing á vinnuferlinu og rannsókn (gögn, aðferðafræði o.þ.h.)

Við vinnslu verkefnisins var bæði safnað meginðlegum og eigindlegum gögnum.

Safnað var gögnum frá Hagstofu varðandi fjölmennustu hópa innflytjenda á höfuðborgarsvæðinu. Einnig var kallað eftir skráningu frá ráðgjöfum á notkun þjónustunnar.

Í kjölfar úrvinnslu meginðlegra rannsóknargagna voru tekin viðtöl við báða ráðgjafana. Viðtölin voru tekin upp og skráð. Stuðst var við ákveðnar viðtalsspurningar en viðtölunum leyft að þróast að einhverju leyti. Í viðtölum var meðal annars leitað skýringa á kynjamun þeim sem sýnilegur var út frá meginðlegum gögnum. Einnig var spurt út í upplifun og skoðun ráðgjafa á þeim ástæðum sem gætu legið að baki mismunandi notkun þjónustunnar.

Í kjölfar bráðabirgðaniðurstaða var útbúið samræmt skráningarblað um þjónustunna fyrir ráðgjafana og reglubundin skil á „skýrslum“.

Niðurstöður verkefnisins

Í nýtingu á ráðgjöf á pólsku endurspeglast kynjamunur í samfélaginu, þ.e. konur og karlar leituðu ekki ráðgjafar af sömu ástæðum.

Kynjamunur í notkun á almennri ráðgjöf á ensku til innflytjenda reyndist hins vegar vera fyrir hendi. Ástæðurnar teljast að hluta til málefnalegar enda leita margar konur til ráðgjafa vegna ofbeldis á heimili. Menningarlegur bakgrunnur hindrað suma karlmenn í að nýta sér þjónustuna en ráðgjafinn hvort finna eigi leiðir til að kynna þjónustuna sérstaklega fyrir karlmönnum.

Álitaefni

Hvernig nýttist vinnufyrirkomulagið?

Vel.

Hvernig nýttast niðurstöður verkefnisins sviðinu/skrifstofunni?

Verkefnið skilaði sér í samræmingu í skráningu þjónustu og því hægt að fylgjast með þeim málefnum sem spurt er um og kynjamunur í notkun þjónustunnar. Einnig var tekið upp nýtt verklag og skila nú ráðgjafar reglubundið skýrslum um þjónustuna. Þessar upplýsingar munu veita betri innsýn í notkun þjónustunnar og gefa vísbendingar um hvort þörf sé á umbótum í þessari og mögulega annarri þjónustu borgarinnar við innflytjendur.

Er þörf á frekari vinnu?

Útfæra verklag fyrir viðbrögð við óútskýranlegum og/eða óásættanlegum kynjahalla.

Hvaða tækifæri felast í niðurstöðum verkefnisins?

Hægt að bregðast við ef að þjónustan er að nýttast öðru kyninu umfram hitt án þess að það séu augljósar ástæður fyrir því. Skráning getur einnig gefið til kynna „kynjahalla“ í samfélaginu og í öðrum verkefnum.

Eru hindranir í vegi fyrir því að niðurstöðurnar geti nýst?

Nei.

Eru hindranir í vegi fyrir því að hægt sé að vinna verkefnið áfram?

Nei.

Hvað hefði mátt betur fara?

Ekkert, allir sem tengdust verkefninu höfðu skilning á mikilvægi þess.

Fylgiskjal VI – Verkefni Menningar- og ferðamálasviðs

Tilraunaverkefni

Kynjuð fjárhags- og starfsáætlunargerð 2012

Innkaup safnefnis á Borgarbókasafni Reykjavíkur skoðuð út frá kynjaðri fjárhags- og starfsáætlunargerð

Inngangur

Heiti verkefnisins er Innkaup safnefnis á Borgarbókasafni skoðuð út frá kynjaðri fjárhags- og starfsáætlun.

Í teyminu voru Ingvi Þór Kormásson og Kolbrún Hauksdóttir sem var teymisstjóri. Í vinnuhópi voru Inga Erlingsdóttir og Katrín Gunnarsdóttir.

Eigandi verkefnisins er Svanhildur Konráðsdóttir sviðstjóri Menningar- og ferðamálasviðs.

Niðurstöður

Borgarbókasafn Reykjavíkur er upplýsinga- og menningarstofnun sem starfar í samræmi við gildandi lög um almenningubókasöfn.

Leiðarljós til 2012

Borgarbókasafn Reykjavíkur standi jafnfætis bestu almenningubókasöfnum heimsins hvað varðar búnað og þjónustu og efli menningu í fjölbreyttu og alþjóðlegu umhverfi. Starfsemi safnsins einkennist af víðsýni og virðingu.

5. Safnkostur uppfylli óskir og þarfir viðskiptavina

Leiðir:

Safnkostur uppfylli kröfur um gæði og fjölbreytni bæði hvað varðar efni og form (prentað, rafrænt)

Safnkostur miðist við almenning á öllum aldri og af ólíkum uppruna

Stærsti hluti safnkostsins sé til útláns en aðstaða sé í safninu til að nýta annað efni

Fylgst sé vel með útgáfu innan lands og utan

Þátttaka starfsmanna og borgarbúa í vali á safnkosti stuðli að fjölbreytni

Sérfræðingar séu fengnir til aðstoðar við val á safnefni eftir þörfum

Velta safnkosts sé góð.

Kafli úr yfirlýsingu Menningar- og vísindastofnunar Sameinuðu þjóðanna (Unesco) um almenningubókasöfn.

Almenningsbókasafnið er upplýsingamiðstöð á hverjum stað og veitir notendum sínum aðgang að alls kyns þekkingu og upplýsingum.

Þjónusta almenningsbókasafns er veitt á grundvelli jafnræðis og jafnrar aðstöðu allra manna án tillits til aldurs, kynþáttar, kynferðis, trúarbragða, þjóðernis, tungumáls eða félagslegrar stöðu.

Sérstaka þjónustu og efni skal hafa á boðstólum fyrir þá sem ekki geta nýtt sér reglubundna þjónustu bókasafnsins af einhverjum orsökum, til dæmis minnihlutahópa, fatlaða og fólk á sjúkrastofnunum eða í fangelsum.

Allir aldurshópar skulu finna efni sem svarar þörfum þeirra. Safnkostur og þjónusta þurfa að taka til allra miðlunarforma og nútímataækni ekki síður en hefðbundinna gagna.

Frumskilyrði er að safnkostur sé í háum gæðaflokki og henti aðstæðum á hverjum stað.

Safnefni verður að endurspegla strauma og stefnur í þróun þjóðfélags og geyma jafnframt minningar um hugvit og ímyndunarafl mannsins.

Safnkostur og þjónusta eiga hvorki að lúta hugmyndafræðilegri, stjórnmálalegri eða trúarlegri ritskoðun né þrýstingi frá viðskiptalegum hagsmunaaðilum.

Markmið

Markmið verkefnisins var að athuga hvort mismunur væri á innkaupum eftir kyni höfunda.

Kynjuð markmið voru þau að athuga hvort mismunur væri á innkaupum samanber lög um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla nr. 10/2008.

Markmiðið náðist að því leyti að hægt var að finna tölulegar upplýsingar bæði um fjölda titla og eintaka sem keypt voru sem og kyn höfunda.

Verkefni

Skoðuð voru innkaup á skáldverkum á íslensku, þýddum og frumsömdum, árin 2010 og 2011 með það í huga hvort mismunur væri á innkaupum eftir kyni höfunda.

Ekki voru skoðuð fræðirit, tímarit, harðspjaldabækur fyrir ungbörn, hljóðbækur og ekki rit á erlendum málum.

Skoðuð voru Bókatíðindi 2010 og 2011 og skráði vinnuhópur gögnin. Þá voru einnig skoðuð gögn úr Gegni, bókasafnskerfi safnsins, og þaðan fengnar upplýsingar um fjölda eintaka af hverjum titli.

Niðurstöður verkefnisins

Á Borgarbókasafni er sérstakt teymi, bókvalsteymi, sér um val á bókum á íslensku. Í teyminu eru fulltrúar allra deilda safnsins og er það í dag skipað þremur körlum og tveimur konum.

Árið 2010 komu út 111 titlar eftir konur og 175 eftir karla. Keypt voru 2136 eintök eftir konur eða að meðaltali 19.24 eintök af hverjum titli, 2582 eintök eftir karla eða að meðaltali 14,75 eintök.

Árið 2011 komu út 112 titlar eftir konur og 173 eftir karla. Keypt voru 1960 eintök eftir konur eða að meðaltali 17,5 eintök af hverjum titli, 2645 eintök eftir karla eða að meðaltali 15,29 eintök.

Þarna er kemur fram örlítill mismunur á innkaupum eftir kyni. Hann er óverulegur og útgáfan eftir kyni nokkurn veginn eins bæði árin sem tekin voru fyrir.

Fjöldi bóka sem koma út eftir karla er fleiri en kvenna. Talsvert af þeim ritum er utan þess sem kalla má meginstraumsbókmenntir. Þar á meðal finnast alls konar sérviskulegar útgáfur og undarlegar hugsmíðar sem ekki eru keyptar í miklu magni sem skýrir að hluta til færri keypt eintök. Þá komu út fleiri endurútgáfur eftir karla og einnig fleiri ljóðabækur en af þeim eru ekki heldur keypt mörg eintök. Til dæmis komu út árið 2010 tuttugu og átta ljóðabækur eftir karla en sjö eftir konur.

Til fróðleiks:

Í Rithöfundasambandinu eru konur 39% en karlar 61%.

33% þeirra sem eiga skírteini í Borgarbókasafni eru karlar.

Samkvæmt því sem þessi könnun leiðir í ljós er ekki hægt að sjá að í innkaupum Borgarbókasafns sé gerður greinarmunur eftir kyni höfunda. Að minnsta kosti er hægt að rökstyðja þann litla mun sem sjáanlegur er.

Álitaefni

Námskeiðin voru gagnleg sem og fundirnir.

Fróðlegt var að skoða bókaútgáfuna frá öðru sjónarhorni en venjulega þótt niðurstöður verkefnisins hafi orðið eins og búast mátti við.

Ekki er að sjá að þörf sé að vinna áfram með verkefnið en gagnlegt gæti verið að fylgjast með innkaupum í þessu tilliti af og til.

September 2012

Ingvi Þór Kormáksson

Kolbrún Hauksdóttir

Styrkúthlutanir menningar- og ferðamálaráðs

Inngangur

Verkefnið fólst í því að rannsaka - með hliðsjón af kyni umsækjenda - allar umsóknir um styrki sem sótt var um til menningar- og ferðamálaráðs f. 1. október ár hvert í fimm ár og styrkveitingar í kjölfar þeirra. Rannsakaðar voru styrkveitingar vegna árána 2007-2011. Undanskildir voru skyndistyrkir og föst framlög í fjárhagsramma sviðsins, s.s. til Leikfélags Reykjavíkur, Hörpu, Sinfóníuhljómsveitar Íslands, Listahátíðar í Reykjavík, Víkurinnar- Sjóminjasafnsins í Reykjavík og styrkir vegna innri leigu s.s. Korpúlfsstaðir, Tjarnarbíó, Iðnó, Gunnarshús (RSÍ), Hafnarstræti 16 (SÍM), Nýlendugata 13-15 (Myndhöggvarafélag Íslands) ofl.

Verkefnið unnu: Signý Pálsdóttir skrifstofustjóri menningarmála teymisstjóri, Berglind Ólafsdóttir skrifstofustjóri fjármála- og rekstrar og Kristjana Nanna Jónsdóttir verkefnastjóri á skrifstofu Menningar- og ferðamálasviðs.

Eigendur: Svanhildur Konráðsdóttir sviðsstjóri og Einar Örn Benediktsson formaður ráðs.

Markmið

Markmið verkefnisins var að kanna hvort halli á annað kynið í styrkveitingum menningar- og ferðamálaráðs og gera tillögur að því hvernig unnt er að jafna mun kynjanna og/eða halda jafnræði milli kynja í styrkumsóknum og styrkveitingum.

Jafnréttismarkmið verkefnisins voru þau að kynin eigi að hafa jafna möguleika á styrkveitingum menningar – og ferðamálaráðs til verkefna og starfsemi á sviði menningarmála og menningartengdar ferðaþjónustu.

Almennt um styrkveitingarnar, umsóknar- og úthlutunarferlið

Styrkir menningar- og ferðamálaráðs til menningarlífsins byggja á umsóknum um styrki sem skrifstofa borgarstjórnar auglýsir að hausti ásamt öðrum styrkjum borgarinnar í tengslum við fjárhagsáætlanagerð komandi árs. Markmiðið með styrkjum borgaryfirvalda er að styðja við sjálfsprottið starf, starfsemi frjálsra félagasamtaka og framtak einstaklinga sem stuðla að farsælli þróun borgarsamfélagsins, lífsgæðum og fjölbreytilegu mannlífi, eins og segir í reglum þar um.

Skrifstofa borgarstjórnar ber stjórnsýslulega ábyrgð á umsjón styrkjamála. Í því felst m.a. sameiginleg auglýsing, móttaka styrkumsókna, vísun til fagnefnda, gerð heildaryfirlita og umsóknar- og kynningarefni á vef Reykjavíkurborgar. Skjalasafn Ráðhússins ber ábyrgð á miðlægri skráningu og flokkun umsókna. Frá árinu 2011 hafa umsóknir verið sendar í gegnum Rafrænu Reykjavík og bera nú tengiliðir fagsviða ábyrgð á þeim þar.

Umsóknir eru því vistaðar í go-pro Ráðhússins en síðan eru þær umsóknir sem umsækjandi hefur merkt til menningarmála sendar yfir til Menningar- og ferðamálasviðs. Úrvinnsla umsókna til menningarmála, gerð ítarlegri heildaryfirlita og eftirfylgni er á ábyrgð skrifstofustjóra menningarmála og skrifstofu Menningar- og ferðamálasviðs. Fjármálaskrifstofa annast svo greiðslu styrkjanna og hefur eftirlit með skilum á greinagerðum.

Ákvörðun um styrkveitingar til menningarmála er í höndum menningar- og ferðamálaráðs. Ráðið setur sér verklagsreglur árlega að hausti ásamt áherslum vegna styrkveitinga komandi árs. Verklagsreglurnar byggja m.a. á styrkjareglum borgarinnar, menningarstefnu, ferðamálastefnu og annarri stefnumörkun borgarinnar. Fylgiskjal með verklagsreglunum er úr II. kafla stjórnsýslulaga um sérstakt hæfi.

Ráðið skipar fagnefnd að hausti til að fara yfir styrkumsóknir til menningarmála. Skv. fyrrnefndum verklagsreglum er óskað eftir tilnefningu frá Bandalagi íslenskra listamanna (BÍL) um 15 einstaklinga. Ráðið velur síðan fimm þeirra sem skipa þá fagnefnd er fer yfir umsóknirnar og leggur tillögur fyrir menningar- og ferðamálaráð um styrkveitingar. Fagnefnd BÍL hefur verklagsreglurnar og áherslur ráðsins til hliðsjónar. Undanfarin ár hefur ráðið farið alfarið eftir tillögum nefndarinnar. Áður en styrkurinn verður greiddur

út þarf styrkhafi að undirrita staðfestingu á að af verkefninu verði. Síðan þarf hann að senda skilagrein um nýtingu styrkfjár er verkefni lýkur og endurgreiða ef ekki verður af því. Þær sem skipa teymi þessarar rannsóknar vinna saman að nauðsynlegum yfirlitum, uppgjörum og áætlunum. Verkferlar um afgreiðslu styrkja eru fyrir hendi á skrifstofu sviðsins.

Vinnuferli rannsóknar

Til að kanna hvort halli á annað kynið í styrkveitingum menningar- og ferðamálaráðs lá fyrir að kyngreina yfirlit yfir styrkumsóknir og styrkveitingar ráðsins árin 2007 – 2011.

Þar sem yfirlitin voru ekki í samræmdu formi þurfti að vinna ný yfirlit yfir öll árin. Þegar um hópa var að ræða var umsóknin flokkuð eftir kyni ábyrgðarmanns hennar.

Þar þurfti að greina hlutfall karla/kvenna sem ábyrgðarmenn umsókna og hve háir styrkirnir voru sem sótt var um. Jafnframt að greina hlutfall karla/kvenna sem fengu úthlutað og hve háum styrkjum körlum/konum var úthlutað hverju sinni.

Til að kanna hvort einhverjir þættir í ferlinu gætu haft áhrif var litið til auglýsinga, umsóknareyðublaða, umsóknarferlis, verklagsreglna, skipan fagraðs og ráðgefandi faghóps hverju sinni. Gögn voru síðan metin á fundum teymisins en teymisstjóri ritstýrði skýrslunni. Vinnuferli rannsóknarinnar samræmist aðferðafræði Diane Elson enda er það í meginatriðum í takt við hvernig styrkjaferlið er uppbyggt.

Niðurstaða rannsóknar

Frá árinu 2007 til 2011 hefur orðið merkjanleg og stígandi aukning á hlut kvenna í styrkjaumsóknum og styrkveitingum menningar- og ferðamálaráðs hvað varðar:

fjölda umsókna

heildarupphæð umsókna

meðalupphæð umsókna

heildarupphæð úthlutunar

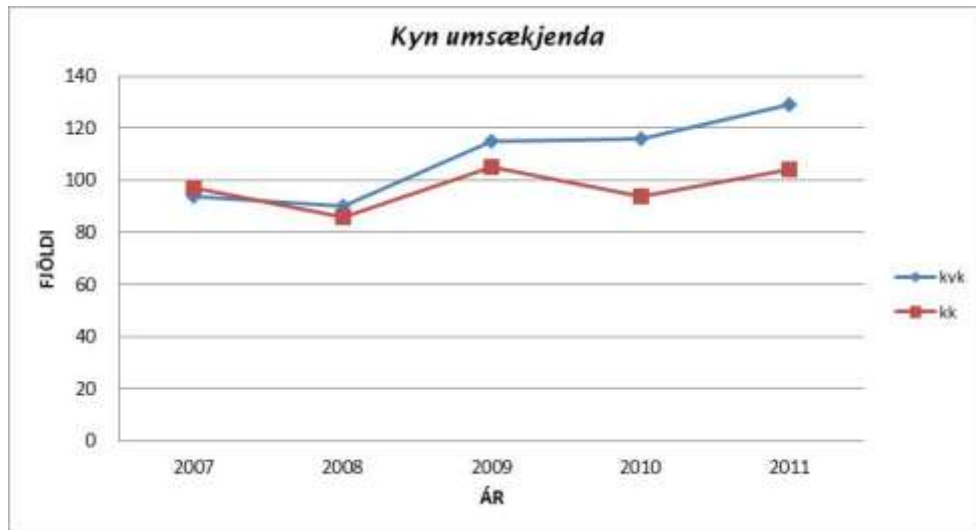
meðalupphæð úthlutunar

Á árunum 2007 til 2011 jókst:

Hluttur kvenna í fjölda umsókna m.v. karla úr 49% í 55%.

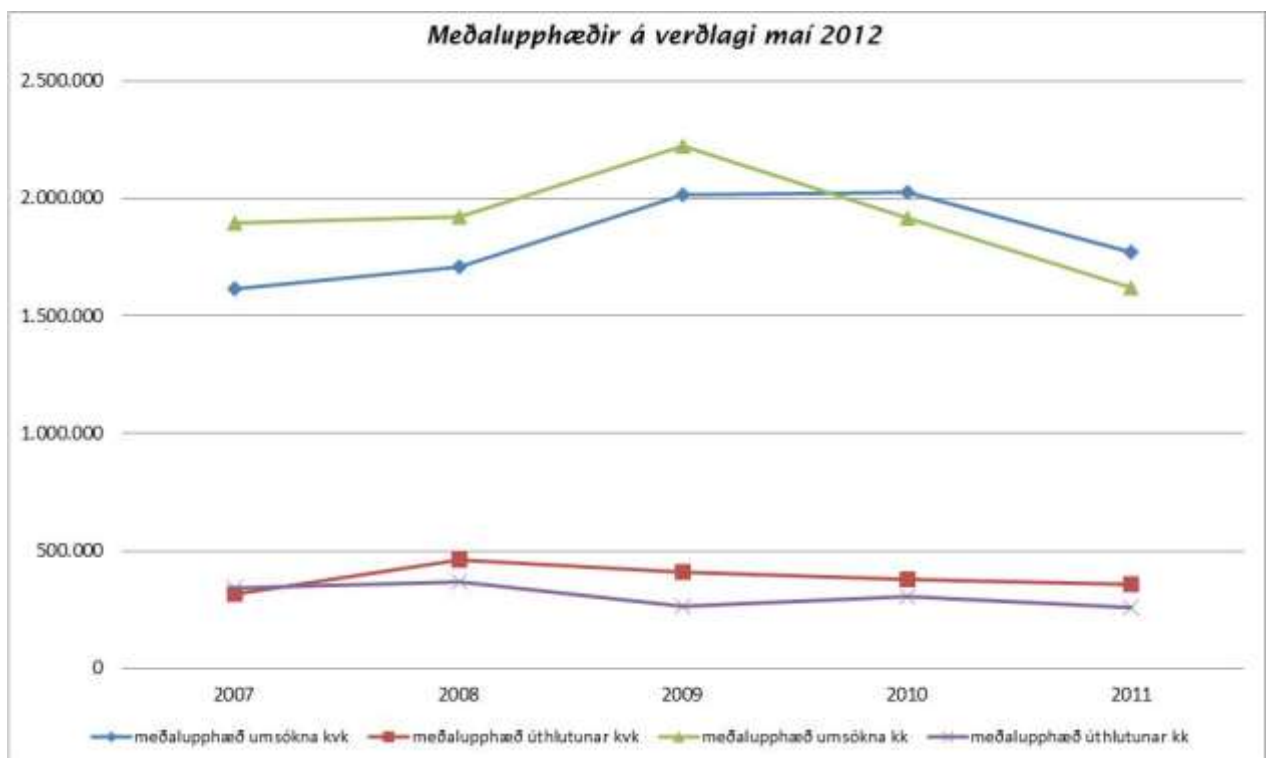
Heildarupphæð umsókna kvenna m.v. karla úr 45% í 58 %.

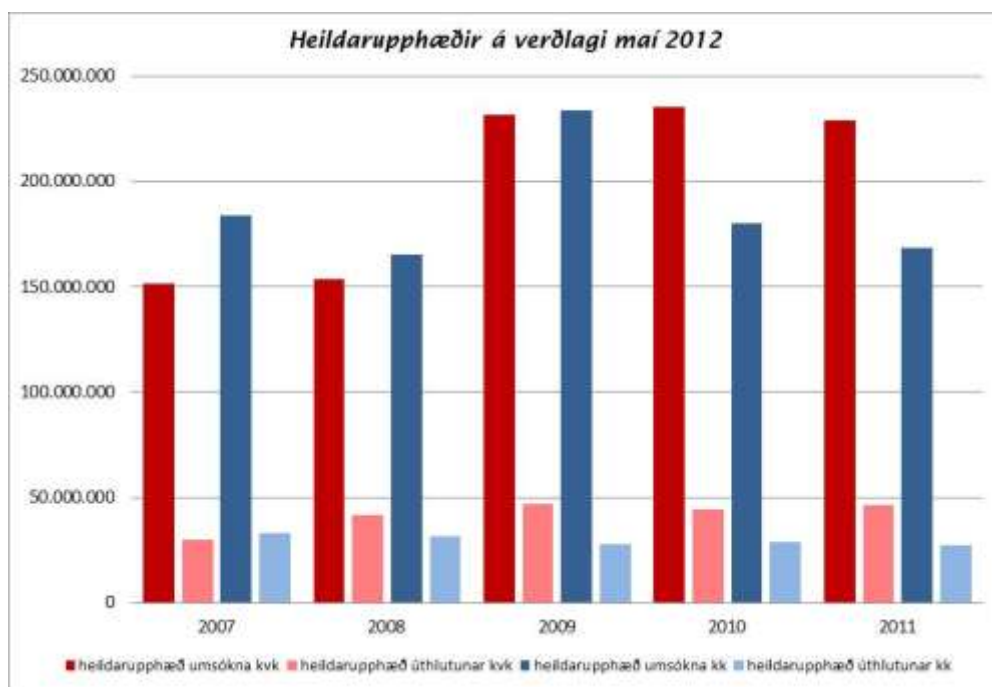
Meðalupphæð umsókna kvenna m.v. karla úr 46% í 52%.

Heildarupphæð úthlutunar til kvenna m.v. karla úr 47% í 63%.

Meðalupphæð úthlutunar til kvenna m.v. karla úr 48% í 58%.

Skipan ráðgefandi faghóps og skipan menningar- og ferðamálaráðs á þeim fundi ráðsins sem úthlutun fór fram

Faghópur	2007	2008	2009	2010	2011	Árið 2007 þegar hlutfall kvenna var í minnihluta bæði í umsóknum og úthlutunum voru karlar fleiri en konur bæði í faghópi og fagráði og karl í sæti formanns á báðum stöðum. Þegar samsetningin breytist árið 2008 þá fer úthlutunin að breytast konum í vil.
♂	3	2	2	2	2	
♀	2	3	3	3	3	
Formaður	♂	♀	♀	♀	♀	
Fagráð	♂	♂	♂	♂	♂	
Fagráð	2007	2008	2009	2010	2011	
♂	5	3	3	2	4	
♀	2	4	4	3	3	
Formaður	♂	♀	♀	♀	♂	

Af gögnunum má leiða líkur að því að samsetning ráða og faghópa hafi áhrif á úthlutun. Hins vegar var ekki reiknuð út tölfræðileg marktækni.

Hlutfall kynja í aðildarfélögum listamanna

Þar sem flestir þeir sem sækja um styrki ráðsins til menningarmála eru atvinnulistamenn var jafnframt litið til samsetningar félaga listamanna.

	Karlar	Konur
Arkitektafélag Íslands	221	115
Félag íslenskra hljómlistarmanna	345	202
Félag íslenskra leikara	194	269
Félag íslenskra listdansara	9	99
Félag íslenskra tónlistarmanna	54	107
Félag kvikmyndagerðarmanna	237	128
Félag leikmynda og búningahöfunda	18	17
Félag leikskálda og handritshöfunda	38	25
Félag leikstjóra á Íslandi	55	38
Félag tónskálda og textahöfunda	308	47
Rithöfundasamband Íslands	243	165
Samband íslenskra myndlistarmanna	154	514
Samtök kvikmyndaleikstjóra og handritahöfunda	50	15
Tónskáldafélag Íslands	57	8
Samtals	1983	1749

Heimild: Hagstofan 2011.

Eins og sjá má af töflunni að ofan eru karlarnir í félögunum samtals fleiri en konur í heild eða 13,4%, en er litið er til hlutfalls kynja í hverju fagfélagi fyrir sig kemur í ljós að þau eru afar misjöfn eftir félögum.

Af 217 styrkumsóknum til menningar- og ferðamálaráðs fyrir árið 2011 voru hlutföllin svona:

Tónlist	72
Leiklist	43
Myndlist	27
Dans	22
Hátíðir	21
Blandað	21
Bókmenntir	6
Kvikmyndir	5

Fjöldi umsókna í fjölmennasta flokknum, tónlist, er í takt við félagatalið, en í 4 félögum tónlistarmanna FÍH, FÍT, FTT og TÍ eru samtals 1128 félagar. Hins vegar ber að geta þess að meðlimir nokkurra félaga sem eru með karlmenn í meirihluta eins og tón- og textahöfundar, arkitektar, kvikmyndagerðarmenn og rithöfundar hafa í litlum mæli leitað til borgarinnar eftir styrkjum.

Álitaefni og tillögur til úrbóta

Hlutur kvenna jókst verulega á árunum 2007 til 2011 jafnt í fjölda, heildarupphæð og meðalupphæð styrkjaumsókna til menningarmála sem í heildarupphæð og meðalupphæð úthlutunar um leið og halla fór smám saman á karla.

Mælst er til að faghópi verði sérstaklega falið að hafa Mannréttindastefnu Reykjavíkurborgar til hliðsjónar við yfirferð umsókna. Tilgreina má í styrkjareglum borgarinnar, auglýsingum borgarinnar og verklagsreglum ráðsins að leitast sé við að hafa jafnræði kynjanna í heiðri.

Þar sem leiða má líkum að því að formaður faghóps hafi meiri áhrif en aðrir mætti hugsa sér að fagraðið hefði þá vinnureglu að karlar og konur væru til skiptis formenn ráðsins hvort árið um sig. Hugað verði áfram að hlutföllum kynjanna í samsetningu faghóps.

Teymið leggur til að við flokkun umsókna í framtíðinni verði þær kyngreindar eftir umsækjanda fyrir fagrað og faghóp að hafa til hliðsjónar auk þess að halda áfram með þann gagnagrunn sem unninn var fyrir þessa rannsókn. Það er þó að sjálfsögðu tvíbent að kyngreina umsóknirnar eftir umsækjanda, en bæði fagrað og faghópur sjá síðan af efni umsókna hvers kyns er.

Í gagnagrunninn var sett stutt lýsing á öllum verkefnum sem sótt hafði verið um. Hann getur því nýst fyrir dýpri rannsókn síðar. Gaman hefði verið að fara í saumana á hvers konar verkefni og starfsemi verið er að styrkja en það er efni í lengri ritgerð en þessa.

Vert er að hafa í huga að um er að ræða styrki til lista og skyldra menningarmála. Á listir er ekki hægt að setja mælistikur og kvóta. Það sem mestu máli skiptir við mat á umsóknum er að sjálfsögðu listræn gæði verkefnisins og fagleg hæfni aðstandenda.

Teymið hafði bæði gagn og ánægju af vinnslu verkefnisins og er þakklátt fjármáladeild fyrir þá góðu fræðslu sem veitt var í upphafi og gott ut anumhald um verkefnið alla leið. Hins vegar verður að játa að annir við önnur störf hindruðu nokkuð för.

Rannsóknargögn:

Yfirlit yfir styrkumsóknir til menningar- og ferðamálaráðs fyrir árin 2007 – 2011 þar sem fram kemur nafn umsækjanda, tilgangur umsóknar með lýsingu á verkefninu / starfseminni, umbeðin fjárhæð á ákvörðun menningar og ferðamálaráðs.

Yfirlit yfir styrkveitingar ráðsins fyrir árin 2007 – 2011

Heildaryfirlit sem unnið var úr fyrrnefndum gögnum þar sem fram kemur fyrir hvert ár bæði í tölum og prósentum án uppreikunar og með uppreikun á vísitölu neysluverðs:

Fjöldi umsókna kvk

Fjöldi umsókna kk

Heildarfjöldi umsókna

Heildarupphæð umsókna kvk

Heildarupphæð umsókna kk

Heildarupphæð umsókna

Meðalupphæð umsókna kvk

Meðalupphæð umsókna kk

Meðalupphæð umsókna

Heildarupphæð úthlutunar kvk

Heildarupphæð úthlutunar kk

Heildarupphæð úthlutunar

Meðalupphæð úthlutunar kvk

Meðalupphæð úthlutunar kk

Meðalupphæð úthlutunar

Vísitala neysluverðs hvert ár fyrir sig

Reglur Reykjavíkurborgar um styrki – samþykktar 9. september 2004, sbr. breytingar samþykktar í borgarráði 3. júní 2010

Verklagsreglur menningar- og ferðamálaráðs um styrki vegna árána 2007, 2008, 2009, 2010 og 2011.

Skipun menningar- og ferðamálaráðs í ráðgefandi faghópa um styrki vegna áranna 2007, 2008, 2009, 2010 og 2011.

Skipan menningar- og ferðamálaráðs á úthlutunarfundi árin 2007, 2008, 2009, 2010 og 2011.

Hagstofan 2011: Kyngreindur fjöldi félagsmanna í 14 hagsmunasamtökum listamanna.

Fylgiskjal VII – Verkefni Skipulags- og byggingarsviðs

Borgarsamfélagið

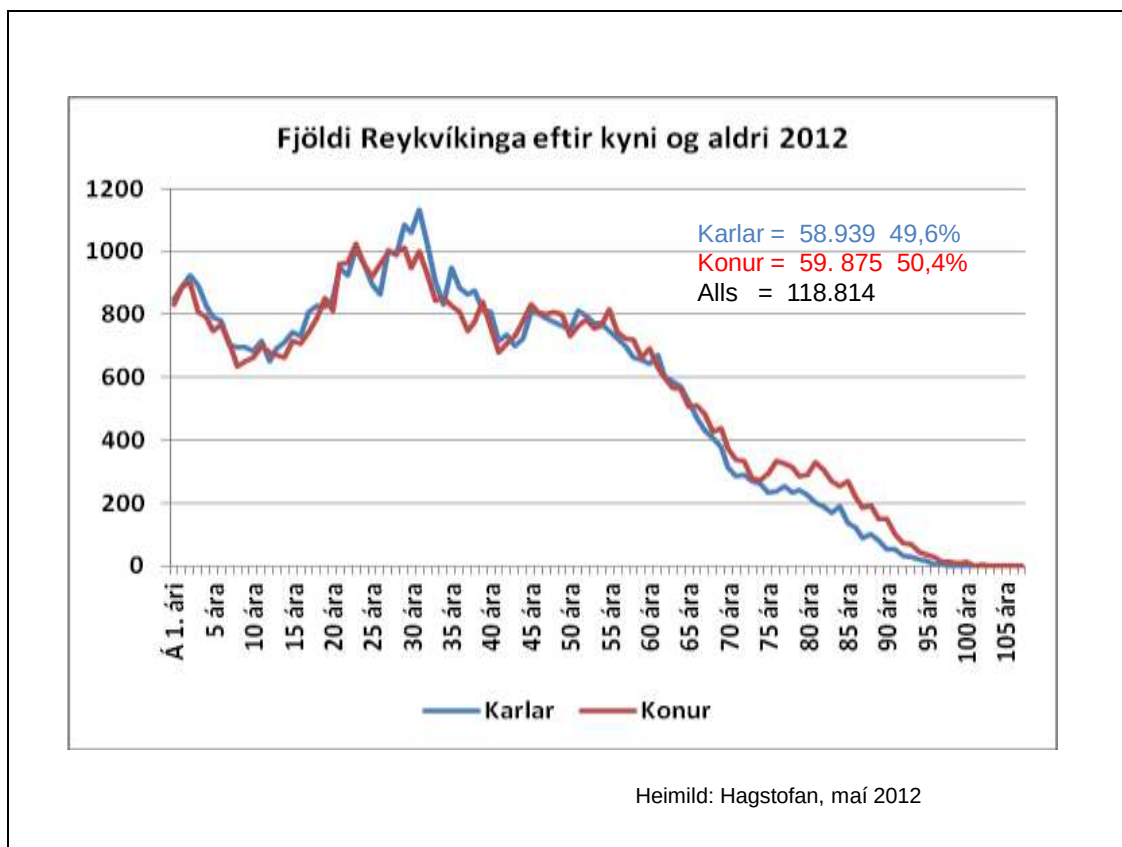
Tilraunaverkefnið kynjuð fjárhags- og áætlanagerð

Greinargerð Skipulags- og byggingarsviðs

September 2012

Reykjavíkurborg

Mynd 1

Inngangur.

Í byrjun apríl 2012 hófst vinna á vegum skipulags- og byggingarsviðs að tilraunaverkefni í kynjaðri fjárhags- og áætlanagerð samkvæmt forskrift stýrihóps á vegum fjármálaskrifstofu Reykjavíkurborgar. Stjórnskipulag verkefnisins var þannig að eigandi þess er Ólöf Örvarsdóttir skipulagsstjóri. Stýrihóp mynduðu Ólöf Örvarsdóttir skipulagsstjóri, Haraldur Sigurðsson verkefnisstjóri og Bjarni Þór Jónsson skrifstofustjóri. Í vinnuteyminu voru Bjarni Reynarsson teymisstjóri, Einar Örn Thorlacius og Sigríður Ó. Halldórsdóttir.

Fljótlega var ákveðið að yfirskrift verkefnisins skyldi vera borgarsamfélagið því hlutverk skipulags- og byggingarsvið er að setja ramma um mótun umhverfis og mannlífs í borginni í samráði við borgarbúa. Þá var ákveðið að verkefnið yrði þrjúþætt:

1) Að safna og greina gögn um kynskiptingu starfsmanna sviðsins og kjörinna fulltrúa í skipulagsráði.

2) Að afla gagna, túlka og kortleggja hlutfall kynja eftir hverfum borgarinnar og meta hvort munur finnist eftir miðlægum hverfum og úthverfum

3) Að taka saman upplýsingar úr nýlegum könnunum um ferðamáta kynjanna, bílaeign og eignarhald á húsnæði.

Niðurstöður.

Kynskipting starfsmanna. Markmið með fyrsta verkþætti var að kanna hvort mikill kynjamunur væri meðal starfsmanna sviðsins, fulltrúa í skipulagsráði og í þeim fagfélögum sem helst vinna að skipulags- og byggingarmálum. Kynjamarkmið þessa verkþáttar var að gera tillögu um að jafna kynjamun ef hann væri til staðar meðal starfsmanna sviðsins.

Hlutfall kvenna í fagfélögum og meðal starfsmanna á skipulags- og byggingarsviði		
Starfsmenn á skipulags- og byggingarsviði	% konur	Heildarfjöldi
Fastráðnir starfsmenn	45%	35
Yfirmenn	25%	4
Skipulagsráð		
Aðalfulltrúar	37%	8
Félag- eða starfshópur	% konur	Heildar fjöldi
Arkitektafélag Íslands	34%	336
Landslagsarkitektar FÍLA	58%	77
Skipulagsfræðingar, félagsmenn	27%	26
Byggingatækni-fræðingar	0,5%	447
Byggingaverkfræðingar	12%	642
Náttúrufræðingar	52%	1.278
Starfsmannafélag Reykjavíkur	64%	4.333
BSRB	69%	21.998

Tafla 1

Eins og fram kemur í töflu 1 er ekki mikill munur á fjölda starfsmanna eftir kynjum á sviðinu, en konur eru um 45% af 35 starfsmönnum. Af fjórum yfirmönnum og er ein kona og er hún sviðsstjóri. Af átta borgarfulltrúum í skipulags- og byggingaráði eru 3 konur (37%). Ekki telst því vera brýn þörf á að gera sérstakar ráðstafanir til að jafna hluta kynjanna meðal starfsmanna sviðsins.

Til fróðleiks var einnig safnað upplýsingum um kynjamun meðal meðlima fagfélaga sem tengjast skipulags- og byggingarmálum. Sá málaflokkur hefur verið talin nokkuð karllægur hingað til. Það kemur í ljós að hlutfall kvenna er mjög mismunandi eftir þeim fagfélögum sem tekin voru til skoðunar. Þannig eru 58% landslagsarkitekta konur, 52% náttúrufræðinga og

34% arkitekta. Aftur á móti er aðeins 0,5% byggingatæknifræðinga og 12% byggingaverkfræðinga konur. Það er því greinilegt að tæknihlið skipulags- og byggingarmála höfðar meira til karla en kvenna en hlutfall kvenna hefur aftur á móti vaxið ört í hönnunargreinum á síðustu árum. Þetta er misvægi sem skólayfirvöld þurfa að reyna að laga með því að kynna stúlkum betur starfsmöguleika á tæknisviðinu.

Hlutfall kynja eftir hverfum borgarinnar. Makmiðið með þessum verkpætti var að afla gagna og kortleggja hlutfall kynja eftir hverfum borgarinnar og meta hvort munur finnst eftir miðlægum hverfum og úthverfum. Kynjamarkmið þessa verkpáttar var að benda á leiðir til að minnka slíkt misvægi ef það fyndist og benda á hvaða aðgerðir borgin gæti gripið til að bæta þjónustu í slíkum hverfum. Safnað var upplýsingum í þjóðskrá um fjölda karla og kvenna eftir skólahverfum borgarinnar vorið 2012 og þessum upplýsingum komið á grunnkort sem sýndu skólahverfi borgarinnar (mynd 2).

Mynd 2

Eins og fram kemur á mynd 1 á bls 2 voru íbúar Reykjavíkur 118.114 í maí 2012. Konur voru 50,4% borgarbúa og karlar 49,6%. Í greiningarvinnunni kom í ljós að lítill munur var á fjölda karla og kvenna eftir hverfum borgarinnar og var hlutfallslegur munur á kynjunum

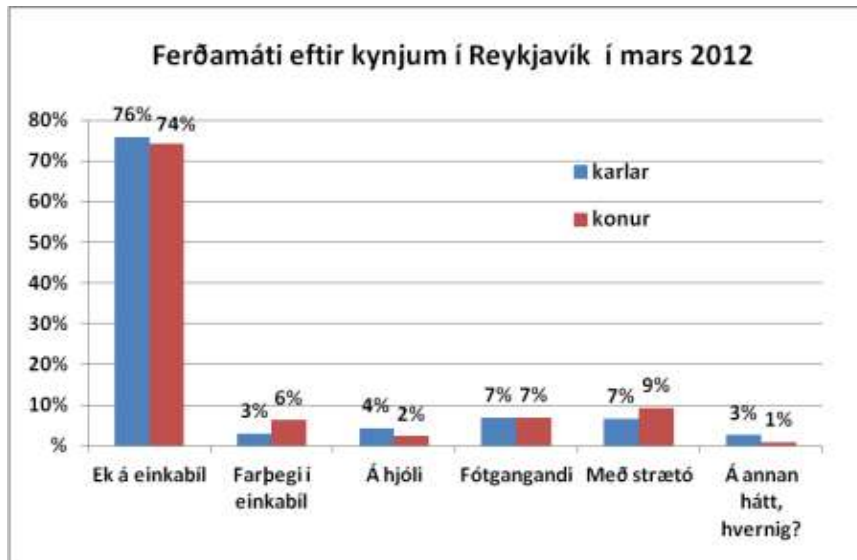
innan við 3% í öllum hverfum. Á mynd 2 má sjá rauntölur um fjölda karla og kvenna 17 ára og eldri eftir skólahverfum. Konur eru fleiri í 24 hverfum en karlar í 9 hverfum.

Af mynd 2 og fleiri myndum í fylgiskjali 2 má lesa að hlutfallslega flestar konur búa miðsvæðis í Reykjavík nærri Kringlunni og í Vesturbæ. Hlutfallslega flestir karlar búa nálægt Hlemmi, í Gamla Austurbænum og allt austur í Laugarnes. Einnig eru margir karlar í Fellahverfi, S- Selási og á Kjalarnesi. Í fylgiskjali 2 er einnig að finna kortlagningu á hlutfalli eldri kvenna eftir hverfum, barna 16 ára og yngri.

Þessar niðurstöður eru afgerandi í þá veru að ekki er verulegur munur á búsetu karla og kvenna eftir skólahverfum borgarinnar og því ekki ástæða til sértækra aðgerða til að bæta aðstæður annars hvors kynsins á grundvelli hverfaskiptingar. Aftur á móti getur þessi söfnun og kortlagning upplýsinga nýst skipulags- og byggingarsviði og fleiri sviðum borgarinnar við almenna stefnumótun. Nánari greining á félagsþáttum eftir hverfum eins og eftir hjúskaparstöðu, fjölda einstæðra mæðra og hlutfall útlendinga myndi skila mun meiri upplýsingum til stefnumótunar til að jafna og bæta aðstöðu allra borgarbúa.

Nýlegar kannanir: Ferðamáti, bílaeign og eignarhald á húsnæði eftir kynjum. Markmiðið með þessum verkþætti var að draga fram og túlka kynbundnar upplýsingar úr nýlegum viðhorfskönnunum meðal borgarbúa um ferðamáta, bílaeign og eignarhald á húsnæði. Þessi grunngögn má hafa til viðmiðunar við stefnumótun aðalskipulags Reykjavíkur varðandi gæði byggðar, umhverfisvæna ferðamáta og fjölbreytni í borgarlífinu. Kynbundið markmið er að leita að misvægi milli kynja og gera tillögur um úrbætur.

Efni var aðallega sótt í tvær nýlegar viðhorfskannanir, Könnun Capacent Gallup á ferðamáta á höfuðborgarsvæðinu (desember 2011) og Könnun Land-ráðs sf á ferðavenjum landsmanna (júní 2012). Greiningin er ýmist sett fram fyrir borgina í heild eða eftir átta borgarhlutum.

mynd 3 (heimild Landráð sf 2012)

Almennt reyndist kynbundinn munur ekki verulega mikill í þessum þáttum borið saman við t.d. mun eftir aldri og búsetu. Heldur algengara reyndist að konur ættu ekki bíl en karlar og að það væri aðeins einn bíll á heimili þeirra (sjá línurit í fylgiskjali 3). Mynd 3 sýnir að hlutfallslega fleiri konur en karlar ferðast sem farþegar í bíl og að þær nota heldur meira strætó en karlar. Varðandi breytingu á ferðamáta eftir efnahagshrun segjast konur ferðast oftar sem farþegar í bíl en karlar, nota strætó meira og fara oftar gangandi. Hlutfallslega fleiri karlar hjóla en konur. Þessar upplýsingar má hafa til hliðsjónar við stefnumótun um vistvænar samgöngur og setja kynbundin markmið um meiri notkun annarra ferðamáta en einkabílsins.

Ekki er áberandi munur á milli kynja hvað varðar eignarhald á húsnæði. Heldur fleiri konur en karlar eru leigjendur. Hlutfallslega flestir leigjendur búa í miðbæ og Breiðholti og eru konur sem leigjendur mun fleiri en karlar í Breiðholti. Um 68% borgarbúa búa í fjölbýlishúsum og 32% í sérbýlishúsum (eibýlis- par- og raðhúsum). Heldur fleiri konur en karlar búa í fjölbýli í borginni. Þessar niðurstöður gætu bent til þess að húsnæðisaðstæður kvenna í borginni séu ívið lakari en karla, en það þarf nánari greiningu eftir t.d. hjúskaparstöðu, tekjum og ríkisfangi til að meta það.

Álitaefni og næstu skref.

Hér er um tilraunaverkefni að ræða og því var ákveðið að notast við gögn sem voru tiltæk án mikillar fyrirhafnar. Samvinna, gagnaöflun og úrvinnsla gekk vel og var samkvæmt áætlun. Mest var notast við aðgengileg gögn úrbjóðskrá og úr nýlegum viðhorfskönnunum um ferðamáta borgarbúa. Úr þeim gögnum voru unnin um 40 kort og línurit sem nýtast sem grunnheimildir fyrir stefnumótun.

Þessi lýsandi gögn ættu að nýtast skipulags- og byggingarsviði og fleiri borgarstofnunum við almenna stefnumótun. Upplýsingarnar um borgarsamfélagið (ferðamáta og húsnæðisaðstæður) má án efa hafa til hliðsjónar við stefnumótun í aðalskipulagi. Í framtíðinni mætti skoða nánar aðgengi að þjónustu sviðsins eftir kynjum og hvort kynja jafnræði sé hjá verktökum sem vinna að skipulagsgerð fyrir borgina. Þannig að tryggt sé að sjónarmið kvenna eigi sama hljómgrunn og karla við mótun skipulags (í fylgiskjali 1 eru tekin saman nokkrar niðurstöður rannsókna um kynjamun í borgarumhverfi).

Í framhaldsvinnu að þessu verkefni væri æskilegt að gera árlega viðhorfskönnun. Velja þarf ákveðna þætti (spurningar) sem tengjast stefnumótun aðalskipulags um gæði byggðar, óskir um húsnæði, vistvænar samgöngur og aukna fjölbreytni í borgarsamfélaginu. Þessir þættir yrðu metnir og þróun (árangur) borin saman við valin markmið.

Það kom í ljós í þessu tilraunaverkefni að þörf er á nánari greiningu á viðhorfum og atferli kynjanna og fleiri félagsþáttum til að skýra þann mismun sem fram kom. Jafnframt þarf með reglulegum hætti að fá vitneskju um viðhorf borgarbúa til helstu stefnumála í skipulagi borgarinnar.

Fylgiskjal 1

Konur og karlar í borgarumhverfi

Töluverður munur er á skynjun og hegðun kynjanna í borgarumhverfi samkvæmt rannsóknum í umhverfissálarfræði. (*Gilford R. 2007. Environmental Psychology, 4 útgáfa*). Í mörgum rannsóknum hefur komið fram að karlar hafa víðari yfirsýn yfir það borgarumhverfi þar sem þeir búa heldur en konur. Þeir byggja sína þekkingu mest á því sem þeir hafa séð og skynjað á ferðum sínum í einkabílum. Konur hafa hinsvegar betri þekkingu á nærumhverfi heimilis en karlar og byggja sína þekkingu oftast á gönguferðum um nágrenni heimilis og eins í miðborginni. Konur hafa ekki síðri þekkingu á staðsetningu helstu kennileita í borginni heldur en karlar.

Sumir fræðimenn telja að þessi munur kynjanna eigi sér rætur í forsögulegum tíma þegar karlar reikuðu um sem veiðimenn og hirðingjar en konurnar gættu bús og barna en flestir telja þá skýringu of mikla einföldun.

Rannsóknir sýna að karlar, „helga sér“ stærri svæði en konur (territoriality). Þetta á sérstaklega við um nærumhverfi heimilis, bílastæði og opin svæði. Heldur algengara er að karlar en konur segi að heimilið sé þeirra yfirráðsvæði, en þeir taka síður afstöðu til einstakra hluta íbúðarinnar. Stór hluti kvenna segir aftur á móti að eldhúsið sé þeirra einkasvæði. Þetta er auðvitað mismunandi eftir menningarsvæðum og stöðu kvenna í þjóðfélaginu.

Í bandarískri rannsókn voru fólki sýndar myndir af mismunandi umhverfi (landslagi) og það beðið um að velja það umhverfi sem þeim líkaði best við. Karlar völdu frekar ósnortna og hrikalega náttúru en konur frekar vel hirt og gróin svæði í borgarumhverfi.

Kynin bregðast mismunandi við þröng og þröngbýli. Körlum líður ver en konum í mannmergð og þrengslum og geta þá átt til að vera ársargjarnir. Í rannsóknum á sambýli í stúdentagörðum þar sem fleiri en einn var um herbergi kvarta stúlkur iðulega um skort á einkalífi. Körlunum líður oft ekki betur en þeir leysa það með því að dvelja sem styst í herberginu á meðan stúlkur reyna að leysa málin með því ræða saman um það sem líkar ekki í hegðun herbergisfélaga. Karlar þola yfirleitt vel að konur standi nærri þeim en konur þola illa þegar ókunnugir karlar halda sig ekki í tilhlýðilegri fjarlægð (personal space).

Rannsóknir benda til þess að karlar þoli almennt betur hávaða en konur án þess að það trufla þá við daglega iðju. Í rannsóknum í skólastofum hefur komið í ljós að ungir drengir

leystu betur verkefni (púsl) en stúlkur þegar hávaði var í kennslustofunni. Þegar kyrrð var og ró stóðu stúlkurnar sig betur.

Í rannsókn þar sem fólk var beðið um að teikna upp íbúðarhúsnæði sem það gæti hugsað sér að búa í teiknuðu konur minni íbúðir heldur en karlar með stærri sameiginlegum rýmum. Auk þess að bar meir á bogadregnum formum og smáatriðum í teikningum kvenna. Karlar aftur á móti teiknuðu stór hefðbundin hús með einföldum ferhyrndum formum.

Í annarri rannsókn var fólk sem hafði nýlega flutt í nýtt húsnæði í eldra hverfi spurt hvað það væri ánægðast með á nýja staðnum. Rúm 40% kvennanna nefndu að þær væru ánægðar með gæði íbúðarinnar en aðeins 7% karla. Um 40% karla nefndi að ekki þyrfti að huga að viðhaldi húsnæðisins á næstunni á móti 10% kvennanna. Þá nefndi tæp 50% karla nálægð við miðbæ en aðeins 15% kvennanna. Tæp 20% kvennanna sagðist ánægðar með félagslega samsetningu hverfisins en um 3% karlanna nefndu þann þátt.

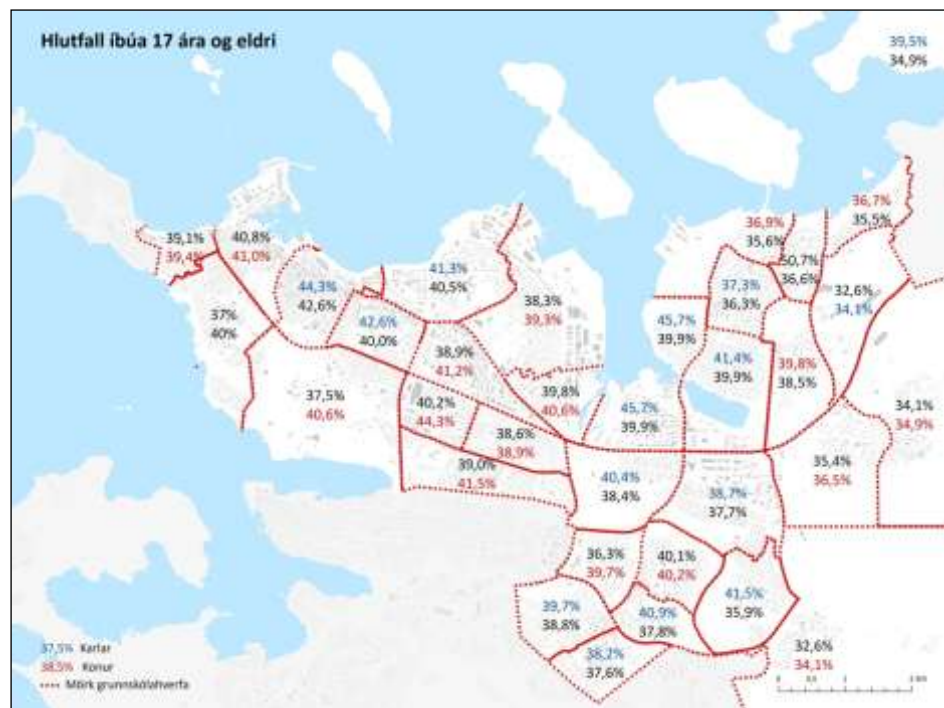
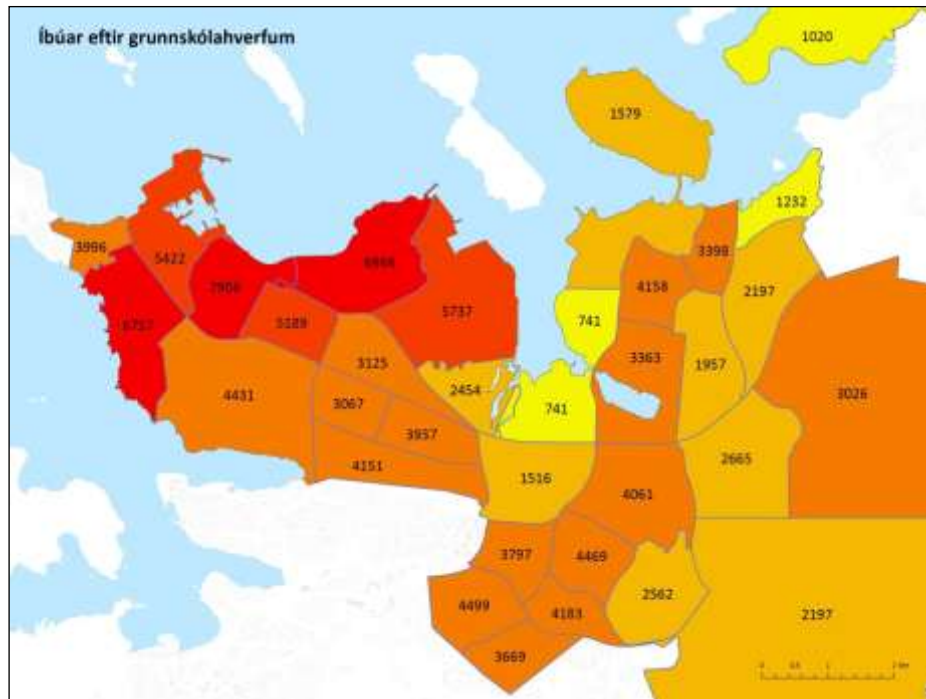
Það er því greinilegt samkvæmt þessari rannsókn að konurnar hugsuðu meir um gæði íbúðar og félagslegt öryggi í nærumhverfinu á meðan karlarnir voru meira með hugann við viðhaldsmál húsnæðisins og staðsetningu heimilisins í borginni.

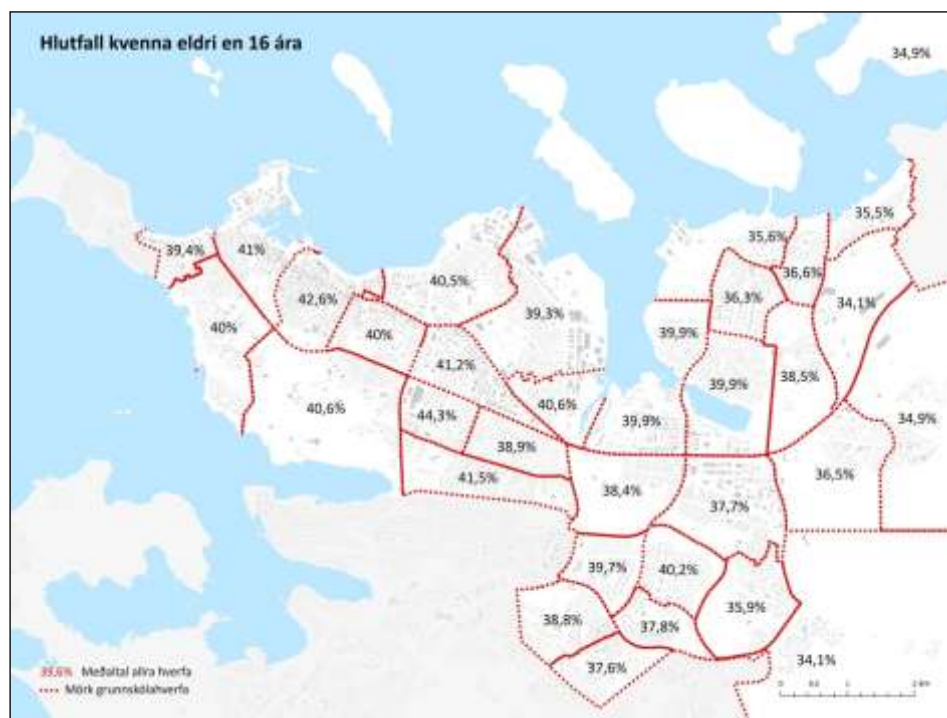
Konur leggja almennt meira upp úr öryggismálum í almenningsrýmum en karlar. Konur vilja að göngusvæði séu vel upplýst og að gönguleiðir skólabarna séu öruggar vegna bílaumferðar. Jafnframt að biðstöðvar almenningsvagna séu vel upplýstar og að vagnar eða lestir stoppi ekki á kvöldin þar sem búast má við utangarðsmönnum eða öðrum óþjóðalýð.

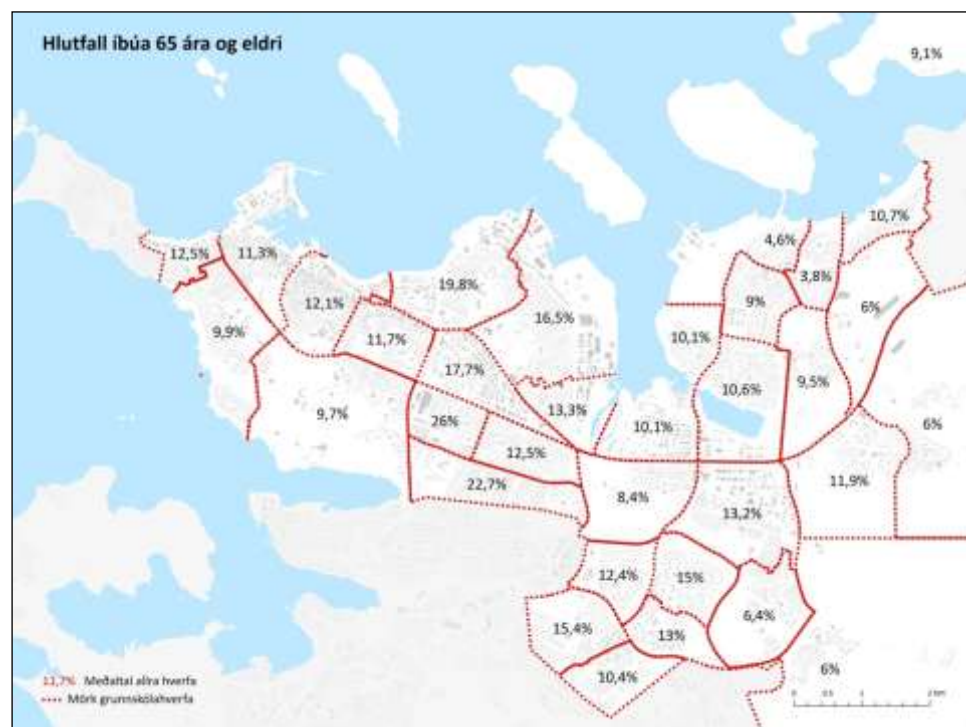
Dæmi er um það í breskum borgum að strætisvagnar bjóði konum upp á það á kvöldin að stoppa nærri heimili þeirra utan hefðbundinna biðstöðva. Í Kanada eru dæmi um að skipulagsyfirvöld bjóða konum að ganga um nýskipulögð íbúðahverfi og biðja konurnar að benda á staði þar sem þær telja sig óöruggar.

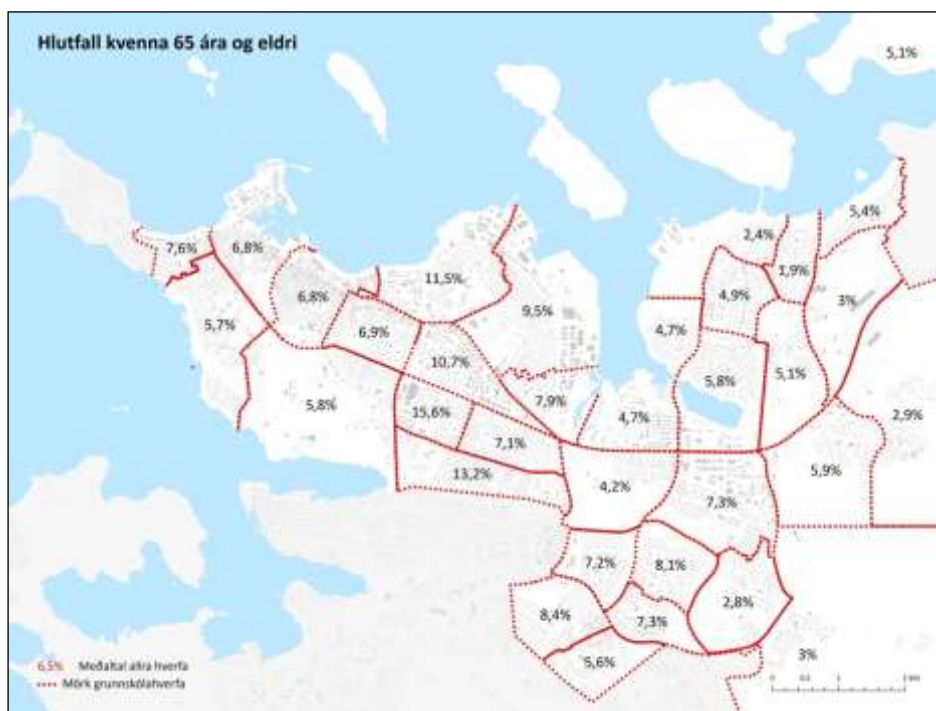
Fylgiskjal 2

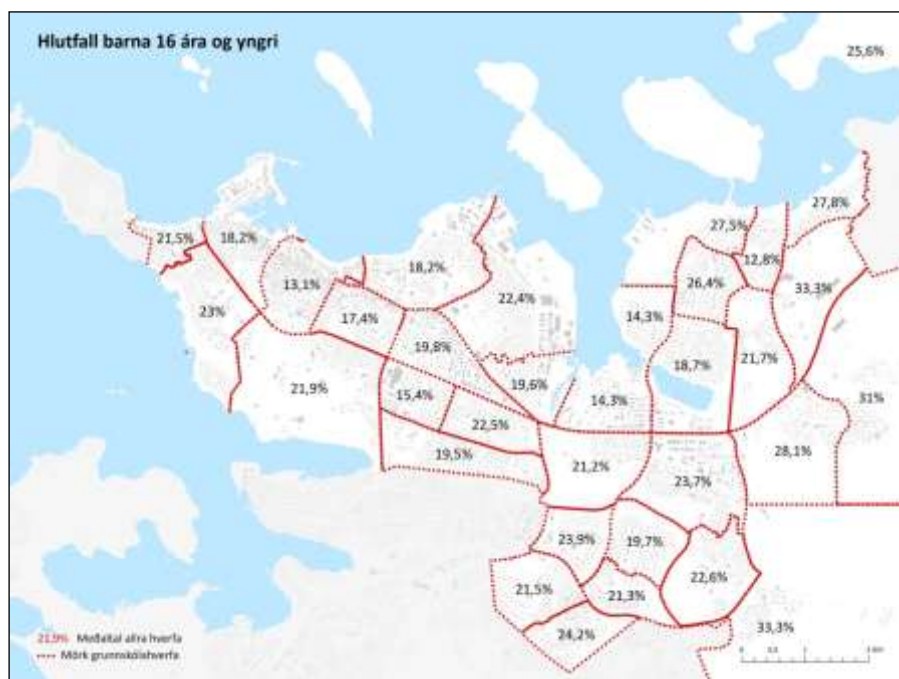
Fjöldi karla og kvenna eftir skólahverfum í Reykjavík 2012

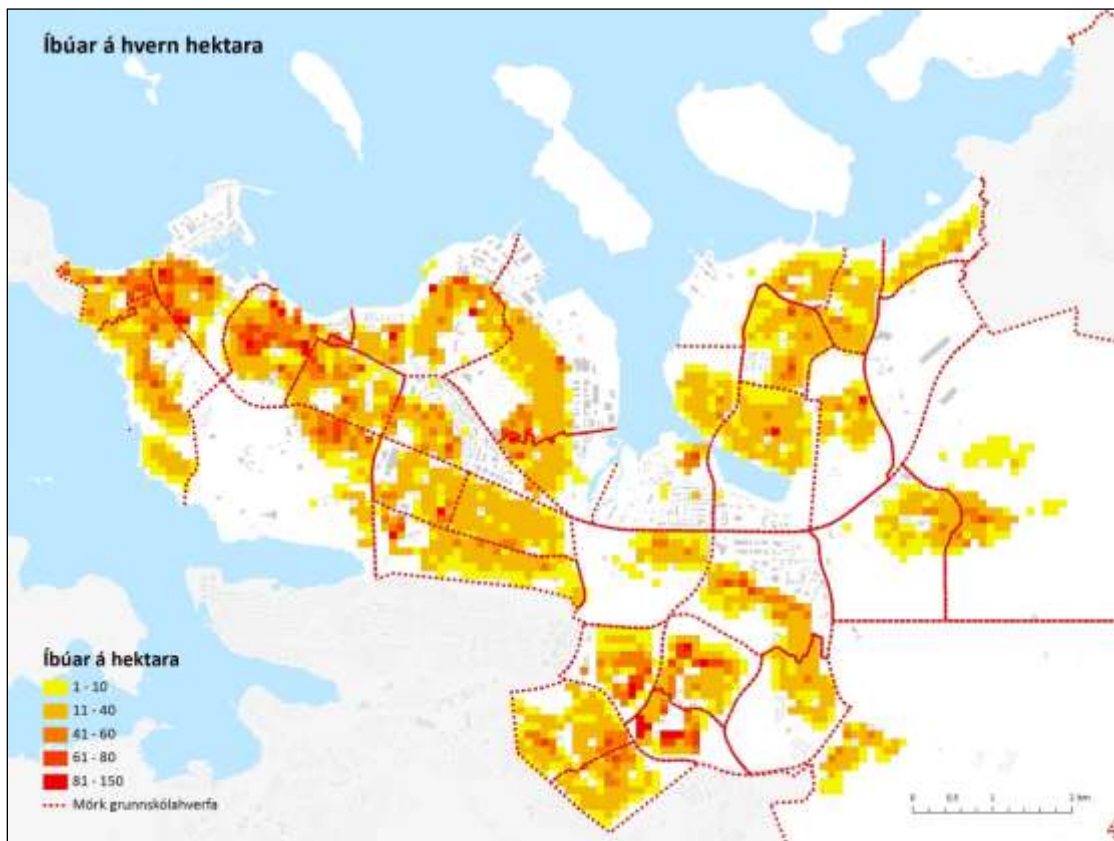

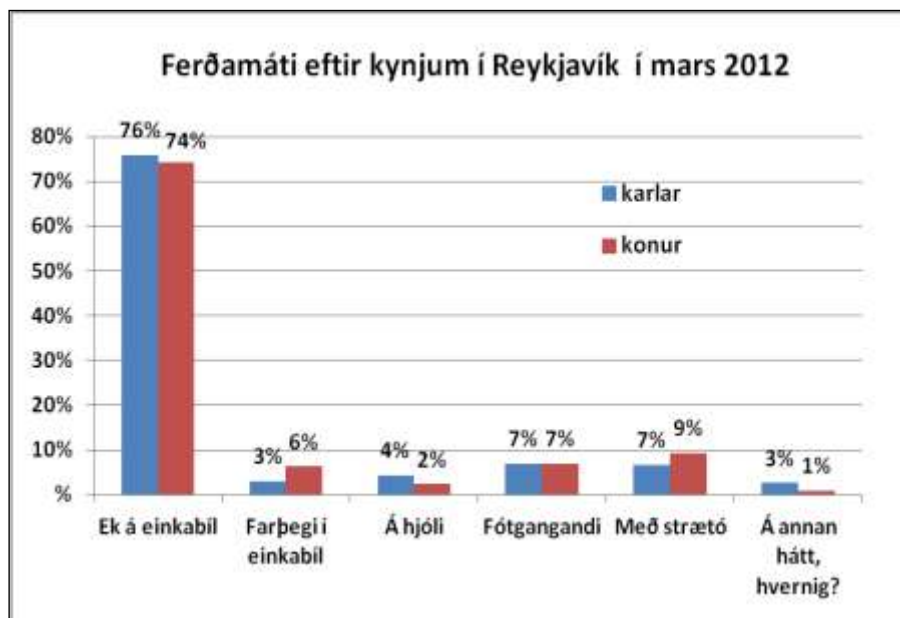
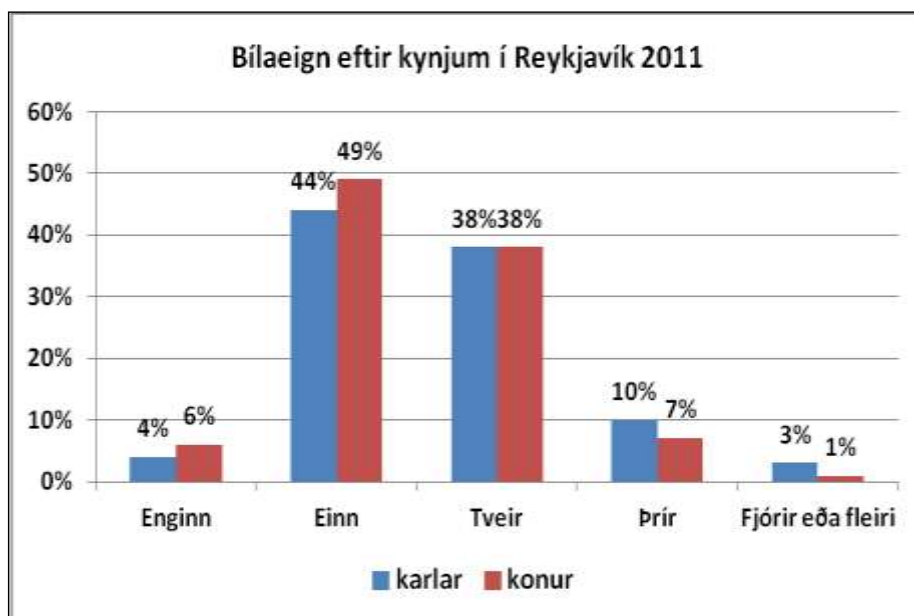

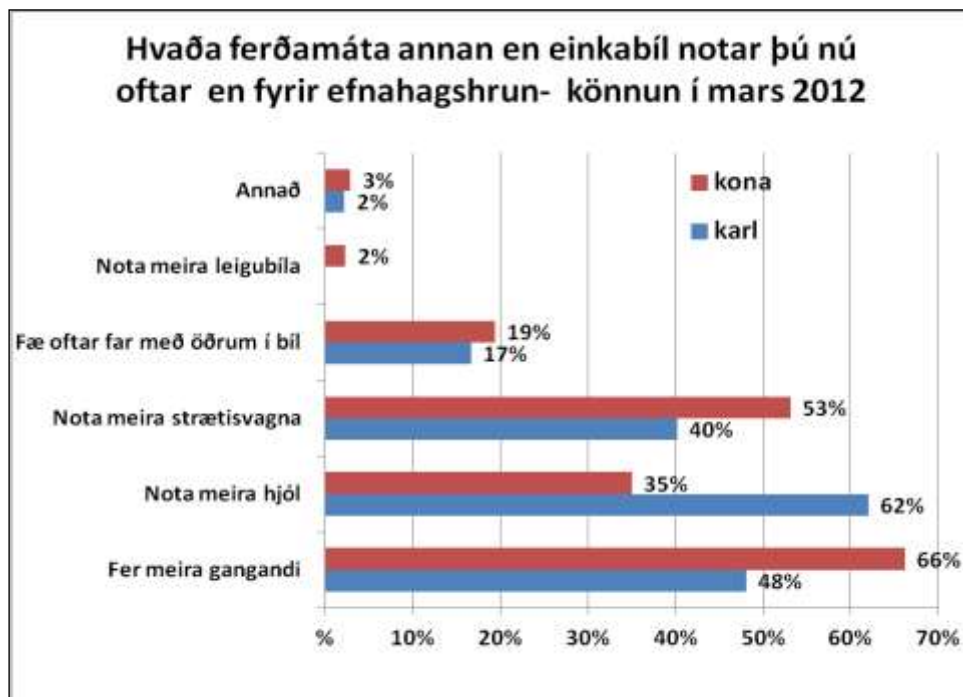
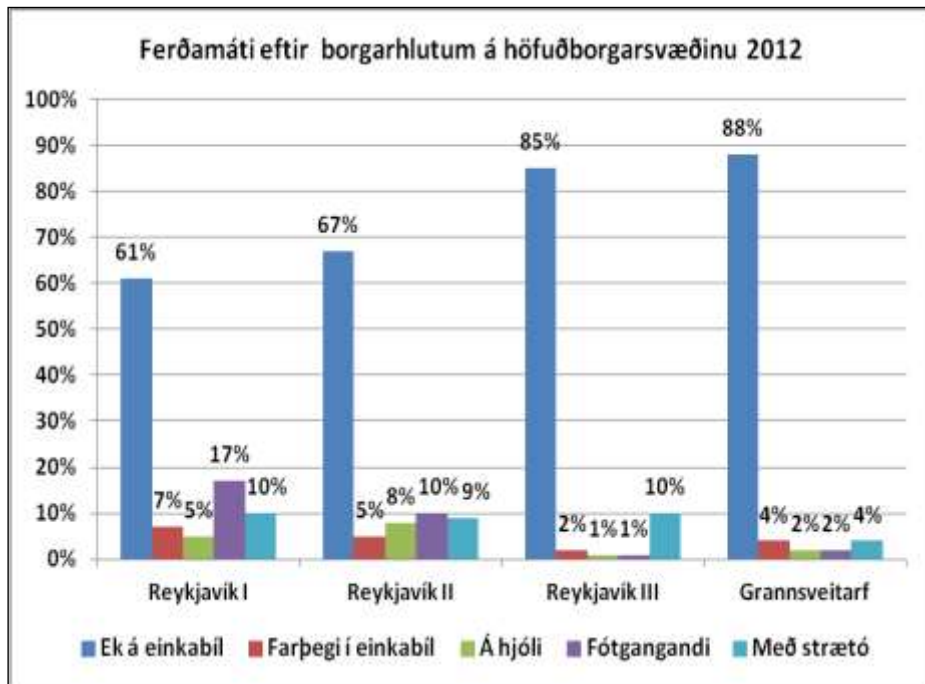

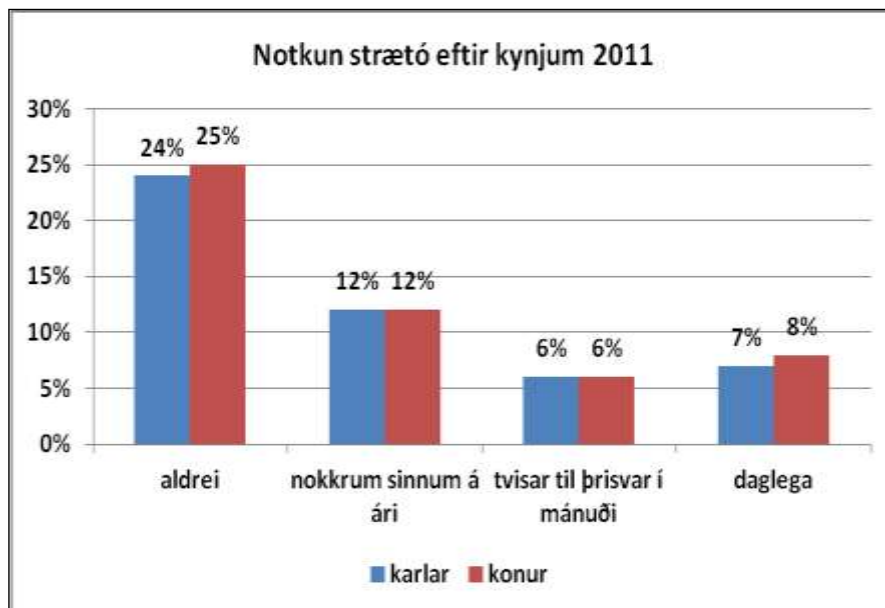
Fylgiskjal 3

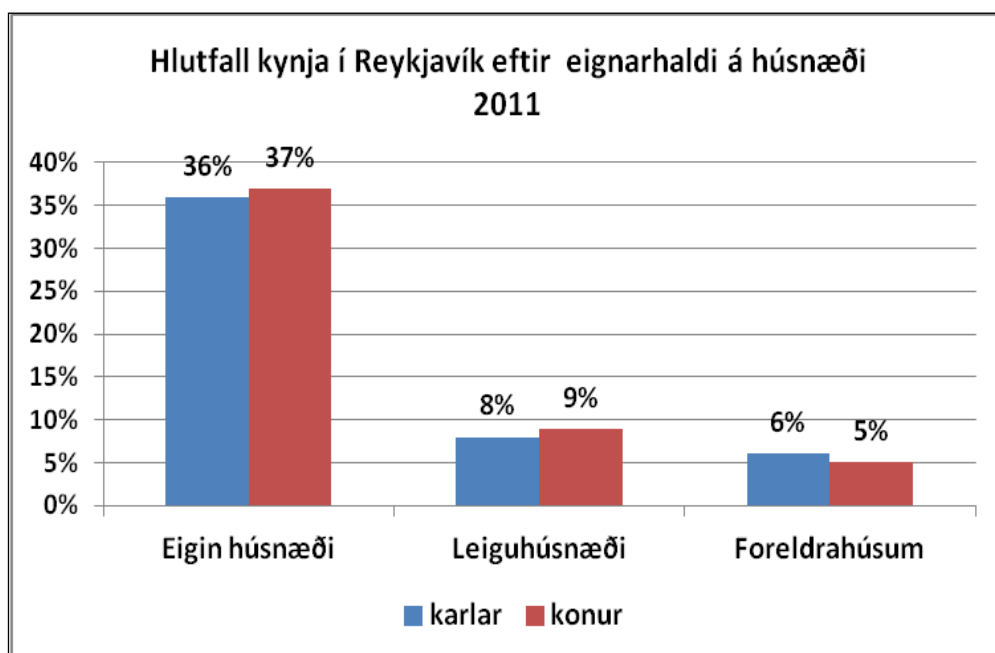
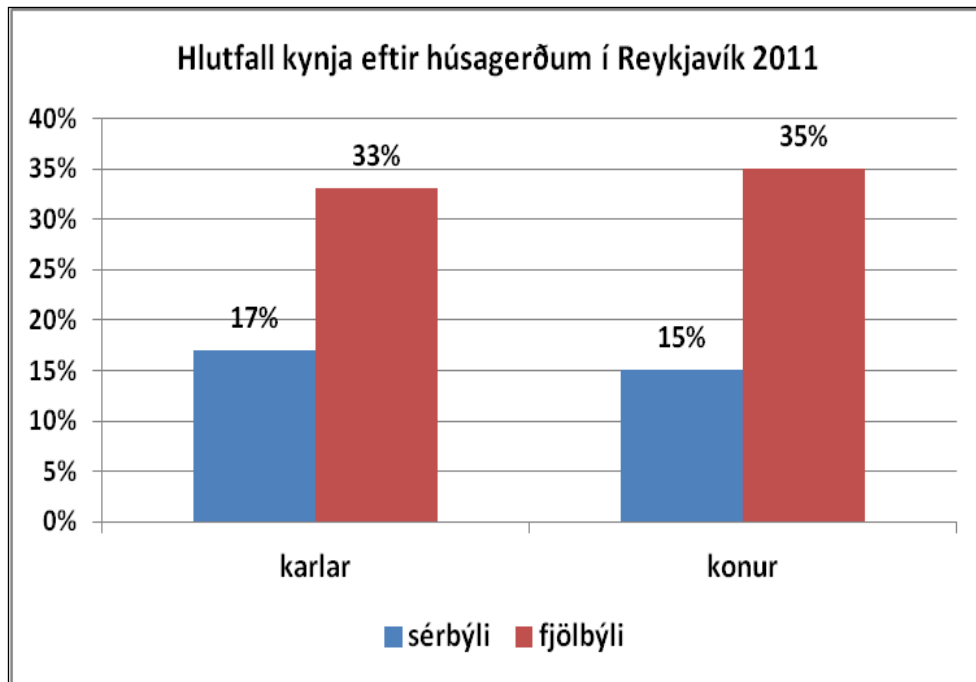
Bílaeign, ferðamáti og eignarhald Reykvíkinga á húsnæði.

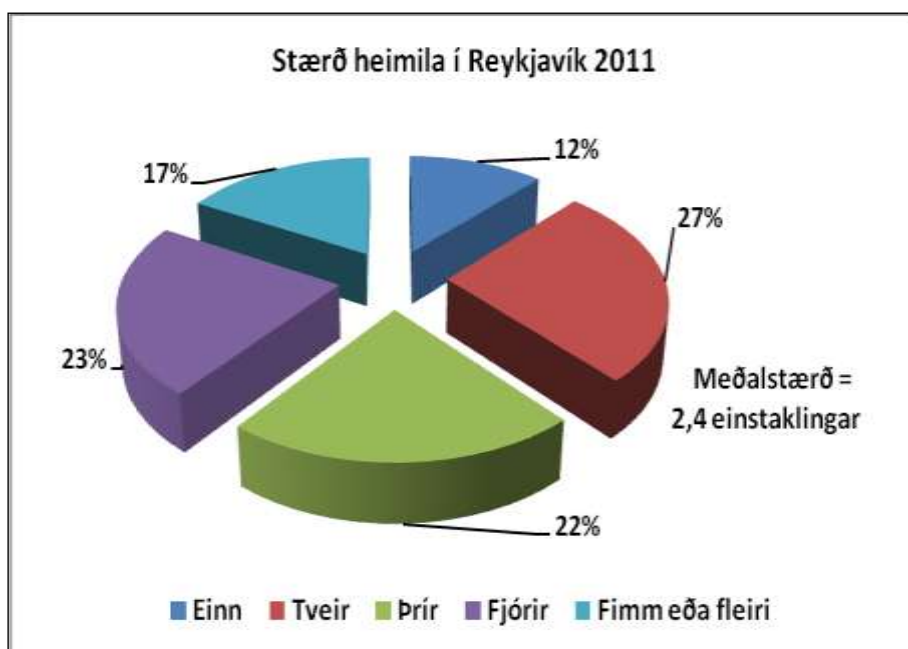
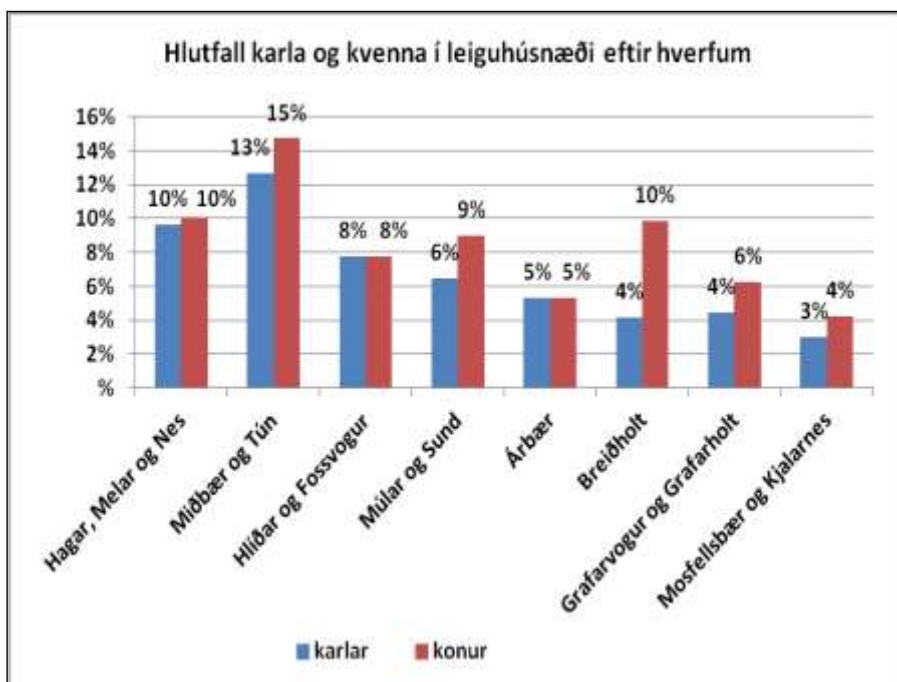
Unnið upp úr tveimur viðhorfskönnunum: Ferðavenjukönnun Capacent Gallup desember 2011 og Könnun Land-ráðs sf júní 2012 Vetrarferðir

Fylgiskjal VIII – Verkefni Skóla- og frístundasviðs

Reykjavíkurborg
Skóla- og frístundasvið

KYNJUÐ FJÁRHAGS– OG STARFSÁÆTLUNARGERÐ

ÞÁTTTAKA 13-16 ÁRA UNGLINGA Í FÉLAGSMIÐSTÖÐVASTARFI

SEPTEMBER 2012

Inngangur

Á vordögum 2012 fór af stað á vegum fjármálaskrifstofu Reykjavíkurborgar tilraunaverkefni í kynjaðri fjárhags- og starfsáætlanagerð. Eitt af verkefnum skóla- og frístundasviðs var að skoða þátttöku unglunga í félagsmiðstöðvastarfi og setja fram tillögur vegna vinnu fjárhags- og starfsáætlana 2013.

Verkefnisteymi var skipað þeim Berglindi Hansen frá tölfræði- og rannsóknarþjónustu, Dagbjörtu Ásbjörnsdóttur deildastjóra unglingastarfs í Kampi, Eygló Rúnarsdóttur verkefnastjóra á fagskrifstofu frístundamála og Héðni Sveinbjörnssyni rekstrarstjóra í Frostaskjóli sem jafnframt var teymisstjóri. Ragnar Þorsteinsson, sviðsstjóri skóla- og frístundasviðs, var eigandi verkefnisins.

Við undirbúning var ákveðið að skoða þátttöku 13 – 16 ára unglunga í félagsmiðstöðvastarfi frá 1. janúar til 31. mars 2012 eftir kynjum. Í því skyni voru kortlögð viðfangsefni á dagskrá allra félagsmiðstöðva í Reykjavík á þessu tímabili, þátttaka beggja kynja, opnunartími og kynjahlutfall starfsfólks. Jafnframt var stefnt á kostnaðargreiningu viðfangsefna/starfspátta.

Niðurstöður

Teymið setti verkefninu almenn markmið og jafnréttismarkmið eftir forskrift frá stýrihópi. Almennu markmiðin voru að kortlagning og kostnaðargreining þátttöku 13-16 ára unglunga í félagsmiðstöðvastarfi í Reykjavík eftir kynjum. Jafnréttismarkmiðið var jöfn þjónusta og fjármagn fyrir stelpur og stráka í félagsmiðstöðvum í Reykjavík.

Teyminu tókst með ágætum að kortleggja þátttöku eftir kynjum en ómögulegt reyndist að greina kostnað eftir viðfangsefnum og starfspáttum úr þeim gögnum sem fyrir lágu. Erfitt er að segja til um jafnréttismarkmið þar sem niðurstöður sýndu ekki mikinn mun á þátttöku kynjanna. Vinna hópsins er skref í þá átt að tryggja að þjónustan sé veitt unglingum óháð kyni. Nokkrar félagsmiðstöðvar kortlögðu starfsemi sína eftir

„mainstreaming“- hugmyndafræði fyrir nokkrum árum og gæti það haft áhrif á niðurstöður.

Viðfangsefnið

Félagsmiðstöðvastarf er að mestu leyti opið starf þar sem þátttakendur mæta til leiks eftir áhuga og aðstæðum hverju sinni. Unglingar greiða ekki almenn þáttökugjöld en allir unglingar í þjónustuhverfi félagsmiðstöðvar eru sjálfkrafa aðilar að þjónustunni. Einstaka viðburðir krefjast þó þátttöku unglinga í kostnaði og eru auglýstir sérstaklega. Fjöldi þátttakenda er daglega skráður af starfsfólki eftir kyni, tíma dags og viðfangsefnum. Eðli starfsins býður ekki upp á skráningu undir nafni og kennitölu. Starf 22 félagsmiðstöðva var skoðað. Félagsmiðstöðvarnar Púgyn á Kjalarnesi og Askja var ekki með. Öskju sækja unglingar í Klettaskóla, sérskóla fyrir fötluð börn og unglinga. Unglingar í Öskju eru fyrirfram skráðir í gegnum Rafræna Reykjavík og greiða fyrir þátttöku í starfinu. Mikilvægt er að skoða þjónustu Öskju eftir kynjum síðar. Rekstur Púgyn á Kjalarnesi er hluti af starfi Klébergsskóla.

Lýsing á verkefninu

Verkefnið var afmarkað eftir nokkrar vangaveltur. Félagsmiðstöðvastarf er annaskipt og þegar vinna við verkefnið hófst voru áherslur að breytast með komandi sumri. Sumaropnunartími félagsmiðstöðva er margfalt minni en á veturna. Einungis er um að ræða opið starf 1-2 sinnum í viku auk hópastarfs sem unnið er í samvinnu við Vinnuskóla Reykjavíkur.

Við undirbúning var vilji til að nota nýtt skráningarfyrirkomulag fyrir þátttöku, viðfangsefni og kostnað út frá forsendum verkefnisins. Tímaramminn gaf ekki kost á því og því var ákveðið að vinna með gögn sem þegar voru til.

Lýsing á vinnuferlinu

Undirbúningur fór að mestu fram á námskeiðum fjármálaskrifstofu. Teymið hittist á 10 tveggja tíma fundum og skipti með sér verkum milli funda við gagnaöflun og greiningu.

Gagnaöflun

Fyrsta verkefni teymisins var að vinna upplýsingar úr tölfraeðigrunni fagskrifstofu frístundamála um fjölda þátttakenda eftir kynjum, viðfangsefnum og tíma dags. Í kjölfarið

var óskað eftir dagskrárskjölum félagsmiðstöðvanna fyrir janúar, febrúar og mars ásamt kyngreindum upplýsingum um starfsfólk félagsmiðstöðva og vaktir.

Til frístundamiðstöðvanna var einnig leitað eftir upplýsingum um kostnað við viðfangsefni félagsmiðstöðva, svokölluðum rekstrarskjölum, frá einni félagsmiðstöð hvernar frístundamiðstöðvar. Í rekstrarskjöl er færður allur kostnaður við starfsemi félagsmiðstöðva utan við fastan kostnað (laun, húsnæðiskostnað og grunnkostnað við aðstöðu).

Úrvinnsla gagna

Dagskrárskjöl og viðfangsefni voru lesin saman og þemagreind í alls 11 flokka:

Námskeið/smiðjur

Opið hús

Þema

Afþreying

Ball

Ferð

Fræðsla

Hópleikir

Keppni

Klúbbastarf/nefndir

Matargerð

Engar upplýsingar/annað

Þemagreind viðfangsefni, kyngreindar þátttökutölur, kyngreindar starfsmannatölur og opnunartími mynduðu gagnasafn sem sett var í tölfræðiforritið SPSS. Þar voru unnar töflur og myndir í excel til frekari greiningar.

Rekstrarskjöl voru rýnd samhliða viðfangsefnum til þess að greina kostnað við viðfangsefni. Það reyndist þó ógjörningur þar sem ómögulegt var fyrir utanaðkomandi aðila að rekja nema brot af færslunum niður á viðfangsefni í dagskrá eftirá.

Helstu niðurstöður

Tafla 1 gefur yfirlit yfir þátttöku í félagsmiðstöðvastarfi eftir kyni, viðfangsefni og fjölda starfsfólks. Ekki var afgerandi munur á heildarþátttöku unglunga eftir kynjum þessa þrjá mánuði. Heimsóknir stelpna voru aðeins fleiri eða 22.033 á móti 21.725 heimsóknum stráka. Kynjamunur var varla merkjanlegur í flestum viðfangsefnum.

Á langflestum viðburðum voru kynjahlutföll þátttakenda og starfsfólks á vakt svipuð. Kynjahlutföll þátttakenda og starfsfólks héldust í hendur í nokkrum tilvikum, þ.e.a.s þegar aðeins fleiri stelpur sóttu viðburð þá voru oft aðeins fleiri konur á vakt. Stelpur sóttu meira þema (60%), böll (54%) og klúbbastarf/nefndir (52%) en fleiri konur voru meðal starfsfólks á viðburðum tengdum þema og böllum þó að það hafi ekki verið eins mikill kynjamunur og meðal þátttakenda. Það má velta því upp viðfangsefnin höfði frekar til unglingsstúlkna og kvenkyns starfsfólks eða hvort fjöldi kvenkyns starfsfólks hafi áhrif á aukna þátttöku stelpna.

Á einstaka viðburði var fylgnin þó öfug. Strákar sóttu aðeins oftár námskeið/smiðjur en stelpur eða 51% en á þessum viðburðum voru um 54% starfsfólks konur. Einnig sóttu strákar meira fræðslu eða 54% en 51% starfsfólks á vakt voru konur. Það ber þó að hafa í huga að þessir viðburðir voru fátíðir eða 27 og 13 talsins. Í hópleikjum, keppnum og matargerð voru strákar oftár þátttakendur. Í hópleikjum voru jafnframt fleiri karlkyns starfsmenn við störf.

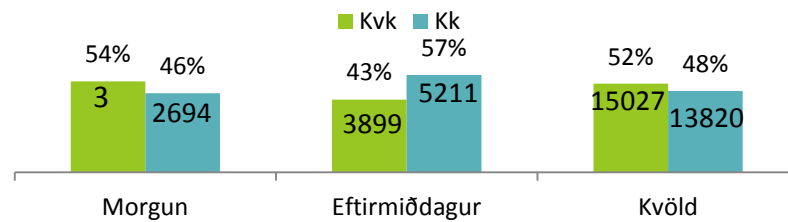
Tafla 1. Fjöldi viðburða, þátttakenda og starfsmanna á vakt.

	Fjö ldi	Hlut fall	Fjöl di kvk	Hlut fall kvk	Fjöl di kk	Hlut fall kk	Fjö ldi st m. Kv k	Hlutf all stm. kvk	Fjöl di stm .kk	Hlut fall stm. kk
Engar upplýsingar	4	0,3 %	43	45,7 %	51	54,3 %	2	50,0 %	2	50,0 %
Námskeið/smi ðjur	27	1,8 %	40 7	49,0 %	42 3	51,0 %	50	54,3 %	42	45,7 %
Opið hús	71 2	47,6 %	77 01	48,6 %	81 48	51,4 %	98 8	50,3 %	978	49,7 %
Þema	11	0,7 %	11 4	59,1 %	79	40,9 %	31	58,5 %	22	41,5 %
Afþreying	22 3	14,9 %	52 26	52,9 %	46 61	47,1 %	38 1	50,8 %	369	49,2 %
Ball	59	3,9 %	24 26	54,2 %	20 46	45,8 %	12 0	50,6 %	117	49,4 %
Ferð	59	3,9 %	10 16	50,2 %	10 09	49,8 %	87	50,3 %	86	49,7 %
Fræðsla	13	0,9 %	22 9	45,1 %	27 9	54,9 %	26	51,0 %	25	49,0 %
Hópleikur	55	3,7 %	10 19	48,2 %	10 96	51,8 %	91	47,2 %	102	52,8 %
Keppni	10 6	7,1 %	20 95	48,3 %	22 42	51,7 %	20 5	50,0 %	205	50,0 %
Klúbbastarf/n efndir	20 7	13,8 %	14 32	51,8 %	13 35	48,2 %	25 0	49,3 %	257	50,7 %
Matargerð	19	1,3 %	32 5	47,7 %	35 6	52,3 %	42	51,9 %	39	48,1 %
Alls	14 95	100 %	22 03 3		21 72 5		22 73		224 4	

Það var áhugavert að sjá þátttöku kynja eftir tímabilum dagsins (mynd 1). Munur var á aðsókn stráka og stelpna yfir öll tímabil. Mun fleiri strákar sóttu starfið í eftirmiðdaginn en aðeins fleiri stelpur á kvöldin. Stelpur voru einnig í meirihluta þeirra sem sóttu í viðfangsefni á morguntíma. Félagsmiðstöðvastarf var ekki opið á morgnana nema á ferðalögum og gistinóttum. Langmest aðsókn var á kvöldin og þá var kynjamunur minnstur. Aðeins 4% fleiri stelpur en strákar sóttu kvöldviðburði.

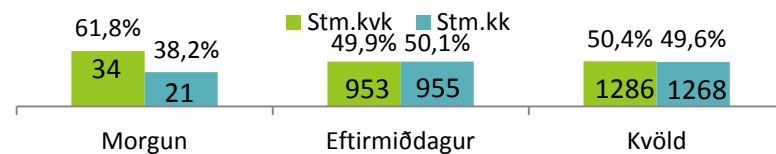
Fleiri heimsóknir stráka í eftirmiðdaginn mátti rekja til fleiri heimsókna þeirra en stelpna á opið hús sem er algengasta viðfangsefni eftirmiðdagsins (tafla 1). Á móti kom að

klúbbastarf/nefndir, þó mun færri viðburðir, voru annað algengasta viðfangsefni í eftirmiðdagsins og það sóttu fleiri stelpur.

Mynd 1. Fjöldi heimsóknna í félagsmiðstöð og kynjahlutfall unglunga eftir tíma dags

Kynjahlutfall í starfsmannahópnum var nánast jafnt í eftirmiðdag og á kvöldin en þá sækja langflestir unglingar starfið. Fleiri konur sinna örfáum morgunvöktum (mynd 2). Skoða þyrfti samsetningu starfsfólks á vöktum með tilliti til starfshlutfalls og starfsheita til að geta með vissu sagt um hvort launakostnaður dreifist jafnt á konur og karla. Viðvera starfsfólks af báðum kynjum, og þar með fyrirmýnda af báðum kynjum, virðist því koma jafnt til móts við stelpur og stráka á annatímum en hallar á stráka á morgnana. Svo er það annað mál og stærra hvort stelpur og strákar sjái einungis fyrirmyndir í starfsfólki af sama kyni en það verður látið liggja milli hluta hér.

Mynd 2. Kynjahlutfall starfsmanna eftir hvenær dagsins þeir eru að vinna í félagsmiðstöðvum

Kostnað við húsnæði var erfitt að kortleggja með tilliti til kynjanna. Til að greina húsnæðiskostnað eftir þátttöku kynja þyrfti að koma til vettvangsrannsókn þar sem notkun þátttakenda á aðstöðu félagsmiðstöðva væri skoðuð eftir kyni sem ekki reyndist unnt að gera að þessu sinni.

Aðeins meiri kynjamunur kemur fram á aðsókn þegar viðfangsefni félagsmiðstöðva eru skoðuð eftir frístundamiðstöðvum. Opið hús var langalgengasti viðburður í félagsmiðstöðvunum, yfir 150 skipti innan þriggja frístundamiðstöðva. Í Árseli sóttu 6% fleiri strákar opið hús og í Miðbergi 4% fleiri strákar. Hins vegar sóttu 6% fleiri stelpur opið hús í Kringlumýri. Þar sem kynjamunur var 10% eða meiri var þó oftast um að ræða sjaldgæfari viðburði, 22 skipti eða færri. Félagsmiðstöðvar Kringlumýrar skáru sig þó úr þar sem kynjamunur var 10% eða meiri í tveimur algengum viðburðum, afþreyingu sem voru haldnir í 71 skipti og í klúbbastarfi/nefndum sem haldnir voru í 30 skipti.

Kynjamunur var einnig í næstalgengasta viðburði í félagsmiðstöðvum Miðbergs, afþreyingu, þar sem 10% fleiri stelpur sóttu þessa 40 viðburði. Hafa ber í huga að samanburður milli frístundamiðstöðva er erfiður því fjöldi félagsmiðstöðva og þar með viðburða er mjög misjafn. Fjöldi unglunga í þjónustuhverfum félagsmiðstöðva er jafnfram ólíkur.

Tafla 2. Hvernig aðsókn skiptist á viðfangsefni eftir kynjum, frístundamiðstöðvum og fjölda viðfangsefna

Frístunda- miðstöð		Engar uppl.	Námskeið/ smiðjur	Opið hús	Þema	Afþreying	Ball	Ferð	Fræðsla	Hópleikur
Ársel	Fj. viðburða	0	2	209	1	21	9	6	2	22
	Kvk	0%	39%	47%	100%	52%	55%	50%	48%	44%
	Kk	0%	61%	53%	0%	48%	45%	50%	52%	56%
Frostaskjól	Fj. viðburða	2	0	11	0	4	5	7	1	4
	Kvk	46%	0%	42%	0%	50%	49%	47%	58%	47%
	Kk	54%	0%	58%	0%	50%	51%	53%	42%	53%
Gufunesbær	Fj. viðburða	0	11	60	0	42	20	18	6	5
	Kvk	0%	41%	47%	0%	50%	56%	50%	44%	53%
	Kk	0%	59%	53%	0%	50%	44%	50%	56%	47%
Kampur	Fj. viðburða	0	6	86	0	45	4	11	2	4
	Kvk	0%	51%	50%	0%	52%	52%	51%	47%	48%
	Kk	0%	49%	50%	0%	48%	48%	49%	53%	52%
Kringlumýri	Fj. viðburða	2	5	187	9	71	18	6	0	12
	Kvk	44%	61%	53%	58%	55%	55%	69%	0%	52%
	Kk	56%	39%	47%	42%	45%	45%	31%	0%	48%
Miðberg	Fj. viðburða	0	3	159	1	40	3	11	2	8
	Kvk	0%	59%	48%	57%	55%	54%	45%	28%	52%
	Kk	0%	41%	52%	43%	45%	46%	55%	72%	48%

Ekki reyndist gerlegt að kostnaðargreina viðfangsefni eftir kyni og því ómögulegt að meta hvort fjármagni var varið jafnt til beggja kynja.

Tillögur

Að þessum niðurstöðum fengnum er það mat hópsins að stíga þarf varlega til jarðar við að álykta um þjónustu félagsmiðstöðva við stelpur og stráka. Hópurinn leggur því til eftirfarandi:

Skráningarmódel fyrir félagsmiðstöðvastarf. Hanna þarf nýtt skráningarmódel sem gerir ráð fyrir skráningu kostnaðar við viðfangsefni samhliða þátttökutölum. Skoða þarf hvaða breytur eru mikilvægar, s.s. kyn, uppruni, aldur og annað sem þarft til að greina og aðlaga í kjölfarið enn betur þjónustuna að markhópum félagsmiðstöðvarinn hverju sinni.

Verklag við þáttökuskráningu. Teymið ræddi um áreiðanleika skráninga í tölfræðigrunn fagskrifstofu frístundamála. Mikilvægt er að hnykkja á verklagi við skráningu þáttökutalna til að lágmarka huglæg áhrif starfsfólks sem oft eru í erfiðri stöðu við að telja þátttakendur á viðburðum félagsmiðstöðva, einkum þegar fjölmennt er.

Frekari gagnasöfnun og úrvinnsla. Teymið telur nauðsynlegt að endurtaka verkefnið, afla gagna eftir fyrirframgefnu skráningarmódeli og greina þau eftir sömu leiðum og gert var hér. Tillaga um tilraunaverkefni í janúar til mars 2013 með þátttöku nokkurra félagsmiðstöðva.

Kostnaðargreining. Skilgreina þarf fastan og breytilegan kostnað við rekstur félagsmiðstöðva svo hægt sé að kostnaðargreina félagsmiðstöðvastarf eftir breytum, t.d kyni, hverju sinni.

Kynning á niðurstöðum. Mikilvægt er að verkefnisstjórar félagsmiðstöðva og stjórnendur frístundamiðstöðva fái kynningu á niðurstöðum og geti í kjölfarið ígrundað starfsemina og tryggt báðum kynjum jafna þjónustu.

Álitaefni

Hvernig nýttist vinnufyrirkomulagið?

Teymið telur vinnuna mjög þarfa ígrundun á starfi félagsmiðstöðva. Afmörkun á slíku verkefni innan tímaramma er nauðsynleg til að niðurstöður gagnist sem best fyrir næstu skref. Þau gögn sem aflað var sönnuðu mikilvægi sitt og styðja við umræðu innan frístundaskrifstofu um mikilvægi þess að afla gagna um frístundastarf til greiningar og áætlanagerðar.

Teymið er ánægð með undirbúningsnámskeiðin sem voru gagnleg auk þess sem tíminn nýttist vel til umræðu og áætlunargerðar. Námskeiðin voru nauðsynlegur grunnur til að geta unnið hratt og vel að markmiðum verkefnisins þar sem tímaramminn var knappur.

Hvernig nýtast niðurstöður verkefnisins sviðinu/skrifstofunni?

Hagnýtt gildi verkefnisins fyrir fagskrifstofu frístundamála sem og frístundamiðstöðvar er nokkurt.

Stuðningur við endurskoðun verklags og hönnun skráningarmóðels til gagnaöflunar í daglegu starfi félagsmiðstöðva.

Niðurstöður eru veganesti fyrir stjórnendur við gerð starfsáætlunar 2013. Töluvert af gögnum var greint niður á hverfi sem ekki eru birt hér. Jafnframt gefa niðurstöðurnar tilefni til þess að huga að nýtingu fjármagns í tækjakaup og rekstur fyrirfram.

Teymið hefur þjálfað sig í vinnulagi við greiningu á þáttum í starfi félagsmiðstöðva og öðlast þekkingu sem ætti að nýtast til greiningar á ólíkum þáttum í frístundastarfi.

Niðurstöður eru að mörgu leyti jákvæðar og því hvatning til að hlúa áfram að jafnréttismarkmiðum í starfi félagsmiðstöðva, s.s. jafnt kynjahlutfall starfsfólks og jafna þjónustu við stráka og stelpur, sem og aðra ólíka hópa.

Niðurstöðurnar gefa færi á að skoða mismunandi hlutverk og verkefni starfsfólks eftir kynjum í daglegu starfi félagsmiðstöðvanna.

Er þörf á frekari vinnu?

Þörf er á að endurskoða, skrá og greina með markvissum hætti þætti í starfi félagsmiðstöðva. Vettvangsrannsókn væri ákjósanleg til að skoða notkun húsnæðis og aðstöðu eftir kyni þátttakenda.

Eru hindranir í vegi fyrir því að niðurstöðurnar geti nýst?

Áhugaleysi þeirra sem stýra starfinu gæti hamlað því að niðurstöður nýtist. Vinna við nýtt skráningarmódel nái ekki fram að ganga. Jafnframt gæti starfsfólk upplifað aukið verkefnaálag við greinabetri skráningar.

Eru hindranir í vegi fyrir því að hægt sé að vinna verkefnið áfram?

Einu hindranir fyrir næstu skref eru tími og fjármagn. Og svo þarf að setja verkefnið á áætlun.

Hvað hefði mátt betur fara?

Tímasetning verkefnisins var félagsmiðstöðvastarfi óhagstæð þar sem þungi starfseminnar er frá september til maí. Því þurfti að vinna með fyrirbyggjandi gögn í stað

þess að afla gagna eftir fyrirfram ákveðinni forskrift. Sumarleyfi og verkefnaálag á teyminu settu jafnframt strik í reikninginn.

Aðrar ábendingar

Teymið veltir því upp hvort ekki hefði verið kostur að virkja fleiri með til þátttöku. Víðtækara samstarf hefði aukið möguleika á að sú þekking sem hlýst af verkefninu, bæði niðurstöður og verklag, dreifðist betur og gagnaðist fleiri félagsmiðstöðvum. Umfang verkefnisins hefði þó líklega vaxið til muna.

Börn ári fyrr í leikskóla

Inngangur

Við undirbúning að kynjaðri fjárhags- og starfsáætlun Reykjavíkurborgar haustið 2011 var sett á stofn teymi á skóla- og frístundasviði sem falið var að meta áhrif þess að börn yrðu tekin inn ári fyrr í leikskóla Reykjavíkurborgar, þ.e. í ágúst á öðru aldursári. Meginverkefnið var að skoða hvaða áhrif það hefur á dagforeldra, starfsmenn í leikskóla og svo foreldra barna. Könnuð voru áhrif þess annars vegar á starfsmenn leikskóla og dagforeldra og hins vegar á stöðu mæðra og feðra. Teymisstjóri verkefnisins var Jón Ingi Einarsson, en auk hans voru Sigríður Marteinsdóttir og Hrafnkell Tjörvi Stefánsson í teyminu. Einnig hefur Berglind Hansen verið teyminu innan handar sem tengiliður við tölfræði- og rannsóknarþjónustu skóla- og frístundasviðs. Eigandi/ábyrgðaraðili verkefnisins er Oddný Sturludóttir, formaður skóla- og frístundaráðs.

Niðurstöður

Markmið

Markmið teymisins var að skoða hvað það kostar Reykjavíkurborg að taka inn börn ári fyrr í leikskóla, hvaða áhrif það hefði á stöðu mæðra og feðra á vinnumarkaði og dagforeldra, hvaða störf myndu skapast við breytinguna í framkvæmdum til skammtíma og vinnu í leikskólum til langtíma. Einnig að leggja mat á það hvort að slík breyting hefði áhrif á vilja Reykjavíkurbúa til að eiga börn.

Kynjamarkmið teymisins var að kanna áhrif þess á kynin ef börn eru tekin ári fyrr í leikskóla. Könnuð voru áhrif þess, annarsvegar á starfsmenn leikskóla og dagforeldra og hins vegar á stöðu mæðra og feðra á vinnumarkaði.

Verkefni

Lýsing á verkefni: Við gerð kostnaðaráætlunar skoðaði teymið hvað leikskólapláss fyrir yngstu börnin í leikskóla kostar, hversu mörgum leikskólaplássum þyrfti að bæta við og hvað kostnaðurinn gæti orðið við þessar breytingar. Lagt var mat á mögulegan flutning barna frá dagforeldrum yfir í leikskóla og fjárhagsleg áhrif þess. Einnig var kannað hver hugsanleg fjölgun barna í leikskólum yrði, hvað þyrfti að ráða margt nýtt starfsfólk til að sinna þeim fjölda og hversu marga nýja stjórnendur þyrfti að ráða. Jafnframt var kannað hversu mikil fækkun yrði meðal dagforeldra við breytinguna. Kynjahlutfall starfsmanna í

leikskólum og á meðal dagforeldra var skoðað og hvaða áhrif breytingin hefði á stöðu mæðra og feðra á vinnumarkaði.

Lýsing á vinnuferli: Teymið skipti með sér verkum, hittist á fundum og hafði samskipti í gegnum tölvupóst. Leitað var upplýsinga innan skóla- og frístundasviðs og hjá öðrum sviðum borgarinnar verkefninu. Einnig var bætt við spurningum í könnun til dagforeldra og foreldra barna hjá dagforeldrum sem tölfraði- og rannsóknarþjónusta skóla- og frístundasvið framkvæmir.

Lýsing á rannsókn: Leitað var upplýsinga um kostnað við vistun yngstu barna í leikskóla hjá fjármálaþjónustu skóla- og frístundasviðs. Tölfraði- og rannsóknarþjónusta SFS veitti upplýsingar um fjölda barna sem fædd eru á tímabilinu janúar til og með júlí 2011. Þegar áætlun um fjölda barna sem tekin yrðu inn í leikskóla á öðru ári lá fyrir var miðað við að börnin væru að jafnaði í 8 tíma vistun og út frá því var reiknað út hversu mörg stöðugildi þyrfti til að annast áætlaðan fjölda barna samkvæmt reiknilíkani fjármálaþjónustu SFS. Jafnframt var skoðað hvað greiðslur til dagforeldra gætu lækkað mikið ef öllum börnum á þessum aldri yrði boðin leikskólavist og metið hvað dagforeldrum gæti mögulega fækkað mikið við breytinguna. Framkvæmda- og eignasvið áætlaði mögulegan kostnað við byggingu leikskóla, með fyrirvara um breytingar á kostnaði þar sem slíkar framkvæmdir fara í útboð. Áætlunin er byggð á meðaltalsbyggingarkostnaði við leikskóla.

Spurningum var bætt við könnun til dagforeldra og foreldra sem eru með börn sín hjá dagforeldrum sem er gerð á tveggja ára fresti. Send var út netkönnun og var svarhlutfall 77,6% í könnun til foreldra en könnun til dagforeldra er enn ólokið og því aðeins um bráðabirgða niðurstöður að ræða.

Niðurstöður verkefnisins

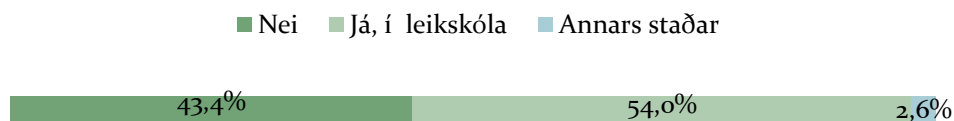
Kostnaður fyrir Reykjavíkurborg að taka börn einu ári fyrr í leikskóla

Þegar skoðaðir eru fjöldi barna fædd janúar til og með júlí 2011 að frádregnum börnum í forgangi og í einkareknum leikskólum, kemur í ljós að alls eru 740 börn sem gætu átt rétt á leikskólavist. Þar sem 400 börn eru í vistun hjá dagforeldrum og 340 eru ekki í skráðri vistun.

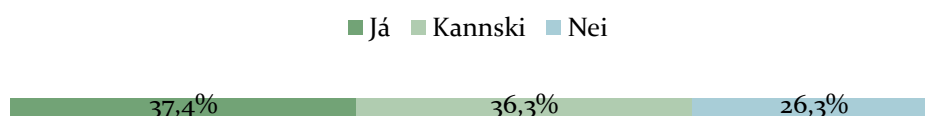
Kostnaður vegna hvers leikskólapláss er 1,9 milljónir kr. á ári að teknu tilliti til 233.000kr. sem foreldrar greiða eða alls 1.430 milljónir kr. Þessu til viðbótar þarf að gera ráð fyrir

kostnaði vegna nauðsynlegra breytinga á húsnæði og lóð (sjá umfjöllun hér fyrir neðan). En á móti dregur úr greiðslum til dagforeldra um 179 milljónir kr. Þannig að nettó kostnaður án stofnframkvæmda vegna fjölgunar á börnum er því 1.252 milljónir króna.

Í könnunni til foreldra barna hjá dagforeldrum kom fram að rúmlega helmingur þeirra hefðu frekar kosið leikskólapláss heldur en pláss hjá dagforeldri. Um 40% foreldra vildu halda óbreyttu vistunarforminu eins og sést á mynd 1. Þegar spurt var hvort foreldrar væru tilbúnir að greiða svipað gjald og hjá dagforeldri ef barn þeirra kæmist fyrr inn á leikskóla, voru tæp 40% tilbúin til þess. Að auki voru 36% *kannski* tilbúin til þess eins og sjá má á mynd 2. Það má því leiða líkur að því að minnsta kosti rúmlega helmingur foreldra myndi nýta sér leikskólapláss ef það væri í boði þrátt fyrir að þurfa greiða sama gjald og hjá dagforeldri. Að meðaltali miðað við síðustu 5 ár voru 763 börn hjá 187 dagforeldrum. Miðað við það má áætla að börnum hjá dagforeldum myndi fækka um allt að 400 börn og dagforeldrum fækka um 80-100 miðað við að það séu 4 til 5 börn hjá dagforeldri.

Mynd 1. Hefðir þú frekar kosið vistun í leikskóla í stað dagforeldris?

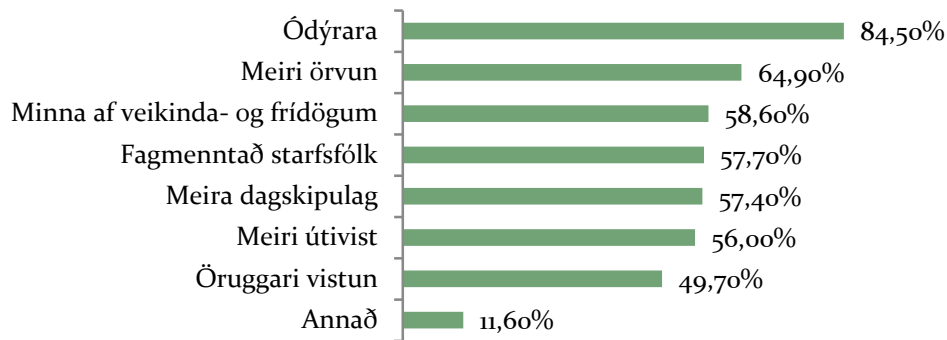

Mynd 2. Værir þú tilbúin/n að greiða svipað gjald og hjá dagforeldri ef barnið þitt kæmist fyrr inn í leikskóla?

Áhrif á stöðu mæðra og feðra á vinnumarkaði

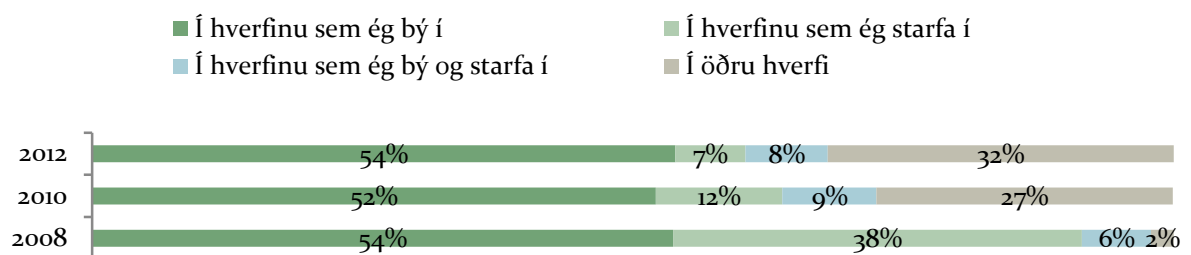
Á mynd 3 má sjá hvaða atriði foreldrar töldu kosti við að hafa barn í leikskóla frekar en að vera hjá dagforeldri. Foreldrar nefndu í 85% tilfella að þeim fannst það kostur að vistun í leikskóla væri *ódýrari*. Því gæti það gert foreldrum auðveldara að fara fyrr út á vinnumarkaðinn ef barn þeirra kemst fyrr inn á leikskóla. Hins vegar hefðu, eins og fram

kom hér að framan, a.m.k. 40% foreldra samt kosið leikskóla frekar en daggæslu þó að gjaldið fyrir þjónustuna yrði sambærilegt við þjónustu dagforeldra. Þá nefndu foreldrar í tæplega 60% tilfella að það væri kostur að *minna er af veikinda- og frídögum* þegar barn er í leikskóla en hjá dagforeldri sem er jákvætt fyrir útvinnað foreldra en einnig má benda á að opnunartími leikskóla er oftast lengri og sveigjanlegri en hjá dagforeldrum.

Mynd 3. Hvers vegna hefðir þú frekar kosið vistun í leikskóla en hjá dagforeldri?¹

Einnig hefur aukist að foreldrar fá ekki pláss hjá dagforeldri í hverfinu sem þeir búa eða starfa í. Sjá má á mynd 4 að 32% foreldra voru með barn sitt í vistun hjá dagforeldri í öðru hverfi en því sem þeir búa eða starfa í. Af þeim hefði helmingur foreldranna kosið dagforeldri í hverfinu sem þeir búa í. Það myndi því vera hagræðing fyrir þá foreldra að fá vistun fyrir barn sitt í leikskóla í sínu hverfi.

Mynd 4. Hvar er dagforeldri staðsett?

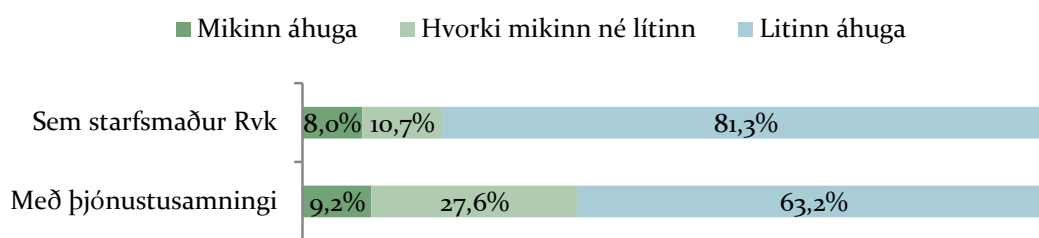
Í skýrslu velferðarráðherra um fæðingar- og foreldraorlof sem lögð var fyrir Alþingi á 139. löggjafarþingi 2010-2011 kemur fram að hámarksgreiðslur úr fæðingarorlofssjóði hafa stöðugt verið að lækka. Frá því að það voru settar hámark á greiðslur úr fæðingarorlofssjóði árið 2004 fóru þær hæðst í 535.700kr. miðað við að greitt væri 80% af meðalmánaðarlaunum foreldris, en eru nú 300.000kr. Hlutfallið sem greitt er hefur einnig lækkað þar sem nú er aðeins greitt 75% af launum umfram 200.000kr. Í kjölfar

¹ Tilgreina mátti fleiri en eitt atriði og því er samanlagt hlutfall herra en 100%.

Þessara skerðinga eru vísbendingar um að færri feður taki fæðingarorlof og jafnframt styttra en áður. Einnig eru vísbendingar um að mæður taki færri fæðingarorlofsdaga en áður þó þær nýti um 85% af sameiginlegum fæðingarorlofsdögum foreldra. Með því að bæta þjónustu við barnafjölskyldur með yngstu börnin gæti það mögulega verið hvetjandi fyrir feður að nýta grunnrétt og sameiginlegan rétt sinn til fæðingarorlofs meira. Þannig væri jafnvel hægt að ná jafnari stöðu milli kynjanna til að taka fæðingarorlof og auka möguleika mæðra á að komast fyrr út á vinnumarkaðinn.

Áhrif á dagforeldra

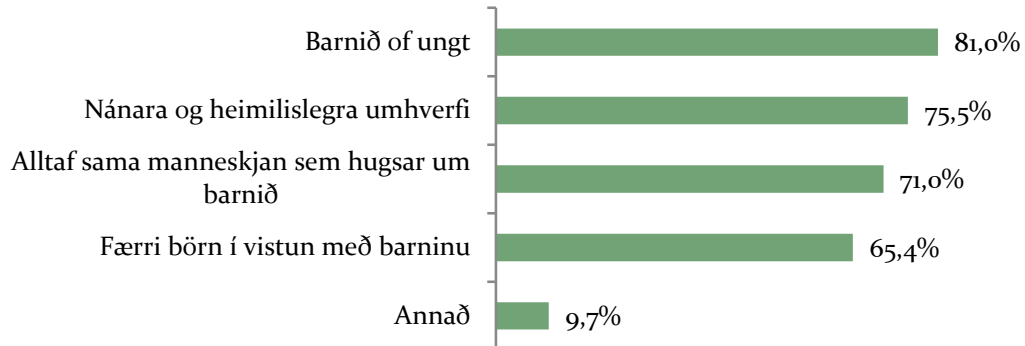
Við það að börnum fækki um allt að 400 hjá dagforeldrum má gera ráð fyrir að forsendur fyrir rekstri daggæslu hjá mörgum dagforeldrum séu brostnar og þar af leiðandi má ætla að dagforeldrum muni fækka um 80-100 en í dag eru þeir um 200. Ekki er hægt að ganga út frá því að dagforeldrar velji að vinna í leikskóla ef þeir þurfa að leggja niður daggæsluna. Bráðabirgðaniðurstöður úr dagforeldrakönnun benda til þess að dagforeldrar séu ekki tilbúnir að binda sig með þjónustusamningi eða að verða starfsmenn Reykjavíkurborgar við daggæslu. Undir 10% dagforeldra sýna því *mikinn áhuga* eins og sést á mynd 5. Það má því leiða líkur að því að þeir væru heldur ekki tilbúnir til að starfa á leikskóla. Hins vegar miðast svör dagforeldra við það hvernig staðan á dagvistun yngstu barna er háttað í dag en ef forsendur fyrir daggæslu væru brostnar er hugsanlegt að staðan yrði önnur.

Mynd 5. Hefðir þú áhuga á að starfa við daggæslu sem starfsmaður Reykjavíkurborgar eða með þjónustusamningi?

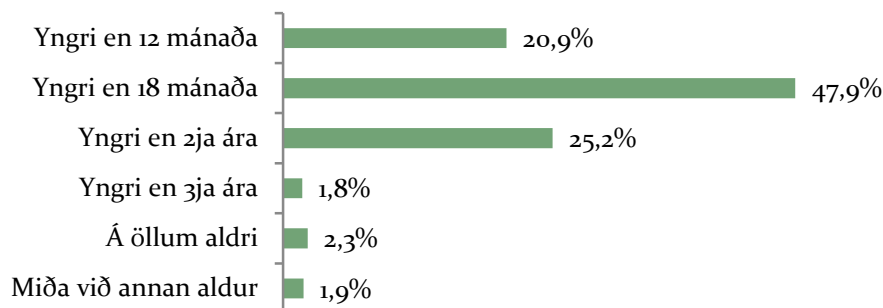
Ákveðinn hluti foreldra eða um 40% mun líklega þó kjósa áfram að vera með barn sitt hjá dagforeldri þrátt fyrir að vera boðin vist í leikskóla eins og kom fram hér að framan. Þegar foreldrar voru spurðir hvers vegna þeir kysu frekar að hafa barn sitt hjá dagforeldri en í leikskóla, sögðu þeir í um 80% tilfella að *börn séu of ung* á þessum aldri til að vera í

leikskóla. Einnig nefndu þeir í yfir 70% tilfella að vistun hjá dagforeldri sé *nánara og heimilislegra umhverfi* ásamt því að það sé *sama manneskjan sem hugsar um barnið* eins og sjá má á mynd 6.

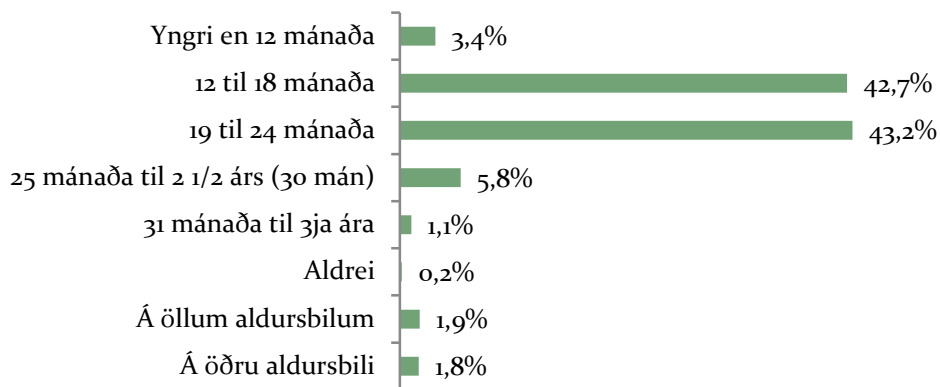
Mynd 6. Hvers vegna vildir þú frekar vistun hjá dagforeldri en í leikskóla?

Hins vegar kemur það einnig fram í könnuninni að langflestir foreldrar telja að daggæsla henti börnum einungis upp að tveggja ára aldri. Á mynd 7 kemur fram að nær 70% foreldranna fannst að þjónusta dagforeldra hentaði best fyrir börn yngri en 18 mánaða. Að auki þótti fjórðungur foreldra að þjónustu dagforeldra hentaði upp að 2ja ára aldri en mjög fáir töldu að það hentaði börnum að vera lengur en það.

Mynd 7. Á hvaða aldursbili finnst þér þjónusta dagforeldra henta börnum best?

Á sama hátt voru foreldrarnir beðnir um að leggja mat á það á hvaða aldursbili börn ættu að hefja vistun á leikskóla. Um 90% töldu að það ætti að vera fyrir 2ja ára en nokkuð stór hluti eða 46% fannst að börn ættu að hefja vistun fyrir 19 mánaða aldur eins og sést á mynd 10. Út frá þessum niðurstöðum má því ætla að foreldrar töldu að börn ættu að komast inn á leikskóla fyrir 2ja ára aldur en að hann henti ekki fyrr en barn er orðið árs gamalt.

Mynd 10. Á hvaða aldursbili finnst þér að börn ættu að hefja vistun í leikskóla?

Störf sem gætu skapast við framkvæmdir til skamms tíma og í leikskólum til lengri tíma

Það þyrfti að ráðast í framkvæmdir varðandi húsnæði og lóðir ef börnum yrði fjölgað um 740 í leikskólum. Til að mæta slíkri barnafjölgun eru ýmsar leiðir færar, s.s. að byggja við núverandi leikskóla, vera með færanlegar stofur eða byggja nýja leikskóla. Ef gert væri ráð fyrir því að byggðir yrðu nýjir leikskólar fyrir þessi börn þá gæti kostnaðurinn orðið um 3 milljarðar króna. Hér er þá gert ráð fyrir að byggðir væru 6 ungarnaleikskólar þar sem um 120 börn væru í hverjum og kostnaður við hvern skóla væri um 481 milljónir kr. Stærð hvers skóla væri þá um 900 m² (um 7,5 m² á barn) og kostnaður á m² væri um 534.000kr.

Hægt væri að leysa þörf á viðbótarymi til skamms tíma með því að notast við lausar kennslustofur en kostnaður við nýja kennslustofu er um 20 milljónir kr. og hver stofa rúmar 14-20 börn. Samkvæmt upplýsingum frá framkvæmda- og eignasviði þá er kostnaður á m² við viðbyggingu ekki lægri en að byggja nýjan leikskóla og gæti reyndar orðið allt að 15% hærri.

Ef gert væri ráð fyrir því að byggðir yrðu 6 nýjir ungarnaleikskólar þá má reikna með því að það skapi 18-90 störf við hönnun og eftirlit og 42-210 störf við framkvæmdir til skammtíma. Langstærstur hluti þeirra sem sem koma að byggingu og hönnun á leikskóla eru karlmenn. Þó hefur hlutfall kvenna í hönnun aukist og má því gera ráð fyrir að um 30% af þeim gætu verið konur eða um 5-27. Að auki er hugsanlegt að um 12 konur myndu starfa á byggingatíma og aðallega þá í störfum sem tengjast lóðaframkvæmdum.

Ef gert er ráð fyrir að öllum börnum sem fædd eru á tímabilinu janúar til og með júlí 2011 yrði boðin leikskólavist þá þyrfti að fjölga stöðugildum í leikskóla um 224. Þar af yrðu til

37 ný stöðugildi deildastjóra og 12 stöðugildi leikskólastjóra að því gefnu að byggðir yrðu 6 nýjir ungubarnaleikskólar. Í dag eru einungis 6% leikskólastarfsmanna karlar og ekki er von á að það myndi breytast við að fjölga leikskólaplássum.

Áhrif á vilja Reykjavíkurbúa til að eiga börn

Gera má ráð fyrir að aukin og bætt þjónusta Reykjavíkurborgar við barnafólk ýti undir frekari barneignir og vegi þannig upp á móti lækkunum á greiðslum til foreldra úr fæðingarorlofssjóði. Auk þessa mun aukin þjónusta einnig hafa áhrif á hvar fólk ákveður að búa. Dæmi eru um að foreldrar hafa meðvitað frestað barneignum eða hreinlega ákveðið að eignast ekki fleiri börn eftir að hafa lent í hremmingum við leit að daggæslu eftir fæðingarorlof.

Álitaefni

Vinnufyrirkomulagið tilraunaverkefnisins í kynjaðri fjárhags- og starfsáætlunargerð nýttist vel og lærðu teymismeðlimir skipulögð vinnubrögð sem munu nýtast enn frekar í önnur verkefni. Námskeiðin sem haldin voru í upphafi nýttust einnig vel til að undirbúa teymið til að takast á við verkefnið.

Niðurstöður verkefnisins eru gagnlegar fyrir skóla- og frístundasvið/ráð og er tækifæri til að koma á markvissri stefnumótunarvinnu varðandi dagvistunarmál yngstu barna í borginni. Það sem gæti hindrað framgang verkefnisins er að það er viðamikið og nokkuð byltingarkennt og krefst því áframhaldandi vinnu og aukins fjármagns áður en það getur orðið að veruleika.

Hafa verður í huga að nú þegar er skortur á fagmenntuðu starfsfólki í leikskólum og víða gengur erfiðlega að ráða í þau störf sem losna í leikskólum Reykjavíkurborgar. Ef stöðugildum yrði fjölgað í leikskólum vegna fjölgunar barna er ljóst að hlutfall fagmenntaðs starfsfólks í leikskólum mun lækka frá því sem það er í dag en hlutfallið er nú 34%.

Ekki var skoðað sérstaklega áhrif tillagnanna á vinnu starfsfólks á aðalskrifstofu og þjónustumiðstöðvum en gera má ráð fyrir því að störf hlutaðeigenda yrðu endurskipulögð.

Viðbórtartillögur teymisins

Ef tekið er mið af svörum foreldra um hvort þeir vilja frekar leikskóla en daggæslu fyrir börn sín þá vegur kostnaður, öryggi og örvun þýngst. Það kemur einnig fram hjá foreldrum að helstu kostir sem foreldrar sjá við daggæslu er að þar eru færri börn og sami einstaklingur sem annast barnið.

Konur eru í miklum meirihluta þeirra sem vinna við daggæslu eða 90%. Því má segja að breyting á dagvistunarfyrirkomulagi fyrir yngstu börnin í borginni hefði mikil áhrif á þennan hóp kvenna á vinnumarkaðnum. Hafa má í huga að dagforeldrar hafa veitt börnum og fjölskyldum í Reykjavík þjónustu í tugi ára. Það væri því vert að efla og styrkja daggæslu samhliða því að bjóða upp á að börn fari ári fyrir inn í leikskóla. Miðað við þann kostnað sem það hefði í för sér að innrita börn ári fyrir inn í leikskóla gæti verið svigrúm til þess.

Í skýrslu starfshóps skóla- og frístundasviðs um Blíða byrjun, verkefni sem tekur á aðlögun og aðgengi barnafjölskyldna að þjónustu Reykjavíkurborgar er lagt til að:

Reykjavíkurborg fari af stað með tilraunaverkefni í daggæslu barna í heimahúsum. Horft verði til kerfis sem hefur gefist vel í Kaupmannahöfn undir kjörorðinu *Giv dit barn en stressfri start*, en boðið er upp á fjögur mismunandi form daggæslu barna í borginni, m.a. daggæslu á vegum sveitarfélagsins (d. kommunal dagpleje). Hvert dagforeldri er með 3-4 börn í vistun í eigin húsnæði, en starfar hjá borginni og er í samstarfi við aðra dagforeldra í hverfinu. Borgin sér um rekstur húsnæðis, þar sem 5-8 manna hópur dagforeldra í hverfinu hittist einn dag í viku með börnin. Í Amager-hverfi eru um 300 börn í vistun hjá 120 dagforeldrum. Daggaðsluráðgjafar eru níu, þar eru reknar 3 leikstofur og eitt gestahús auk þess sem sveitarfélagið rekur 12 „daggaðsluhús“ þar sem þrír dagforeldrar eru saman með 8-10 börn. Fræðast má um fyrirkomulag daggaðslu í Kaupmannhöfn á heimasíðunni www.kk.dk.

Auk ofangreinds er lagt til að skoðað verði:

Að foreldrar borgi sambærilegt gjald fyrir daggaðslu eins og fyrir vistun í leikskóla.

Hækka niðurgreiðslur þannig að dagforeldra hafi sömu afkomu með 4 börn og 5 nú.

Að veita styrki til dagforeldra vegna búnaðarkaupa.

Hvetja til að dagforeldrar starfi 2 saman.

Reykjavíkurborg veiti húsnæðisstyrki þar sem tveir dagforeldrar starfa saman.

Auka ráðgjöf og fræðslu til dagforeldra.

Reykjavíkurborg verði með aðstöðu fyrir dagforeldrar til að hittast með börnin.

Samantekt

Markmið teymisins var að skoða hvað það kostar Reykjavíkurborg að taka inn börn ári fyrir í leikskóla, hvaða áhrif það hefði á stöðu mæðra og feðra á vinnumarkaði og dagforeldra, hvaða störf myndu skapast við breytinguna í framkvæmdum til skammtíma og vinnu í leikskólum til langtíma. Einnig að leggja mat á það hvort að slík breyting hefði áhrif á vilja Reykjavíkurbúa til að eiga börn.

Í ljós kom að kostnaðurinn við að taka inn öll þau börn sem fædd eru á tímabilinu janúar til og með júlí 2011 gæti orðið 1.252 milljónir kr., fyrir utan kostnað vegna framkvæmda. Það er þó líklegt að hluti foreldra myndi ekki taka leikskólapláss fyrir þó að þeim byðist það t.d. vegna þess að þeim þætti börn sín enn of ung til að fara í leikskóla. Þar af leiðandi gæti kostnaður orðið minni.

Það sem foreldrum fannst helstu kostirnir við leikskóla var að hann væri ódýrari en daggæsla, börnin fengju meiri örvun og það væri minna af veikinda- og frídögum. Því má leiða líkur að því að foreldrar komist fyrir út á vinnumarkaðinn úr fæðingarorlofi ef dagvistun yngstu barna væri ódýrari en hún er núna eins ef það væri minna af veikinda- og frídögum. Ætla má að börnum myndi fækka um allt að 400 hjá dagforeldrum ef boðið yrði upp á leikskólapláss ári fyrir. Því má gera ráð fyrir að dagforeldrum myndi fækka um helming frá því sem nú er.

Hins vegar myndu stöðugildum í leikskólum fjölga um allt að 224 og stöðugildum leikskólastjóra um 12 ef byggðir yrðu 6 ungbarnaleikskólar. Einnig má gera ráð fyrir að 18-90 störf myndu skapast við hönnun og eftirlit og 42-210 störf við framkvæmdir til skamms tíma. Gera má ráð fyrir að aukin og bætt þjónusta Reykjavíkurborgar við barnafólk ýti undir frekari barneignir og minna verði af flutning barnafólks úr borginni.

Kynjamarkmið teymisins var að kanna áhrif þess á kynin ef börn eru tekin ári fyrir í leikskóla. Könnuð voru áhrif þess, annarsvegar á starfsmenn leikskóla og dagforeldra og hins vegar á stöðu mæðra og feðra á vinnumarkaði. Konur eru í miklum meirihluta í leikskólastörfum eða 94% en einnig meðal þeirra sem starfa sem dagforeldrar eða 90%. Þó börn væru tekin ári fyrir inn í leikskóla hefði það ekki áhrif í þá átt að jafna stöðu kynjanna við uppeldisstörf yngstu barna nema að farið yrði í sérstakar aðgerðir til að fjölga karlmönnum við þessi störf. Hins vegar eru meðallaun þeirra sem starfa við leikskóla lægri en þeirra sem starfa sem dagforeldrar og þá sérstaklega þeirra sem eru ófaglærðir. Það hefði því mikil áhrif á þá 200 dagforeldra sem starfa nú við daggæslu ef forsendur fyrir slíkum rekstri væru brostnar. Breytingin gæti þó haft jákvæð áhrif fyrir foreldra og jafnvel gert foreldrum og þá sérstaklega mæðrum auðveldara að fara fyrir út á vinnumarkaðinn eftir fæðingarorlof.

Huga verður vel að öllum þeim sem eiga hagsmuna að gæta þegar bæta á þjónustuna fyrir barnafjölskyldur með yngstu börnin í borginni þ.e. börnum, foreldrum, dagforeldrum og starfmönnum í leikskólum. Ýmsar aðrar leiðir væru færar, t.d. þær sem getið er um í viðbótartillögum teymisins til að bæta þjónustu.

Skóla- og frístundasvið Reykjavíkurborgar

**Þátttaka foreldra í foreldrafélögum leikskóla og
grunnskóla, sem og í foreldraráðum leikskóla og
skólaráðum grunnskóla**

Tilraunaverkefni SFS í kynjaðri fjárhags- og starfsáætlun

September 2012

Helga Gunnarsdóttir

Hrund Logadóttir

Kristín Sæmundsdóttir

Berglind Hansen

Inngangur

Tilgangur þessa verkefnis var að skoða þátttöku foreldra í foreldrafélögum leikskóla og grunnskóla sem og í skólaráðum grunnskóla og foreldraráðum leikskóla út frá aðferðafræði kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunar.

Í því fólst að kanna kynjahlutfall foreldra í stjórnnum foreldrafélaga leik- og grunnskóla. Einnig að kanna kynjahlutfall foreldra í skólaráðum grunnskóla og kynjahlutfall foreldra í foreldraráðum leikskóla. Foreldraráð leikskóla og skólaráð grunnskóla eru lögbundin skv. lögum nr. 90/2008 um leikskóla og lögum nr. 91/2008 um grunnskóla. Foreldrafélög í leikskólum eru ekki lögbundin en sé óskað eftir stofnun foreldrafélags skal leikskólastjóri aðstoða við stofnun þess. Allir leikskólar á vegum Reykjavíkurborgar hafa starfandi foreldrafélag. Við grunnskóla skal starfa foreldrafélag skv. lögum nr. 91/2008 um grunnskóla.

Verkefnið unnu Helga Gunnarsdóttir, Hrund Logadóttir, Kristín Sæmundsdóttir og Berglind Hansen. Teymisstjóri var Helga Gunnarsdóttir og eigandi verkefnis var Ragnar Þorsteinsson sviðstjóri skóla- og frístundasviðs.

Markmið

Markmiðið með verkefninu var að lýsa kynjahlutföllum í foreldrasamstarfi leik- og grunnskóla. Kynjamarkmið verkefnisins var að móta tillögur að rannsókn á ástæðum núverandi kynjahlutfalls í foreldrasamstarfi leik- og grunnskóla. Í framhaldi af því að móta leiðir til að jafna kynjahlutfallið.

Verkefni

Lýsing á verkefni: Í verkefninu var könnuð þátttaka foreldra í stjórnnum foreldrafélaga leikskóla og grunnskóla sem og í skólaráðum grunnskóla og foreldraráðum leikskóla út frá aðferðafræði kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunar.

Lýsing á vinnuferli: Starfshópurinn kannaði kynjahlutfall foreldra í stjórnnum foreldrafélaga leik- og grunnskóla sem og kynjahlutfall foreldra í skólaráðum grunnskóla og kynjahlutfall foreldra í foreldraráðum leikskóla.

Hópurinn hittist á 7 fundum. Útbúinn var spurningarlisti sem sendur var í leik- og grunnskóla. Farið var yfir niðurstöður og skýrsla unnin. Sjá fylgiskjal 2, fundargerðir.

Lýsing á rannsókn: Hópurinn sendi spurningalista til allra stjórnenda í leik- og grunnskólum Reykjavíkurborgar þar sem spurt var um kynjaskiptingu foreldra sem starfa í stjórn foreldrafélaga og í foreldraráðum / skólaráðum skólanna. Sjá fylgiskjal 1, spurningarlisti. Á vegum Reykjavíkurborgar eru starfandi 34 grunnskólar og 64 leikskólar. Af þeim eru 2 leikskólar samreknir með grunnskólum. Svör bárust frá 57 leikskólum eða 90,5% og frá 33 grunnskólum eða 97%.

Niðurstöður verkefnis

Niðurstöður sýndu að hlutfall mæðra sem starfa í stjórnnum foreldrafélaga leikskóla var töluvert hærra, eða 85% á móti 15% feðra eins og sést í töflu 1. Þegar hlutfallið er skoðað eftir hverfum má sjá í töflu 2 að feður náðu mest að vera fjórðungur í stjórn foreldrafélaga í leikskólum í hverfi Vesturbæjar. Svipaðar niðurstöður fengust um kynjahlutfall foreldra í foreldraráðum leikskóla þar sem aðeins 20% þeirra voru feður en þeir náðu þó að vera um þriðjungur í hverfi Miðborgar og Hlíða eins og sýnt er í töflu 3 og 4. Samkvæmt niðurstöðum könnunar sem mennta og menningarmálaráðuneytið lét gera árið 2011, um þátttöku foreldra í foreldraráðum leikskóla á landinu, kom fram að hlutfall kvenna var 80,1 % og karla 19,9%. Það er því sambærilegt við þær niðurstöður sem komu fram hér.

Tafla 1. Fjöldi foreldra í stjórnnum foreldrafélaga í leikskólum

Samtals fjöldi í stjórnnum foreldrafélaga	Konur	Karlar	% konur	% karlar
349	295	54	85%	15%

Tafla 2. Fjöldi foreldra í stjórnnum foreldrafélaga í leikskólum eftir þjónustumiðstöðvum

Þjónustumiðstöð	Samtals	Konu	Karla	% konu	% karla
Árbær / Grafarholt	49	45	4	92%	8%
Breiðholt	65	55	10	85%	15%
Grafarvogur / Kjalarnes	59	48	11	81%	19%
Laugardalur / Háaleiti	74	67	7	91%	9%
Miðbær / Hlíðar	55	45	10	82%	18%
Vesturbæjar	47	35	12	74%	26%
Samtals	349	295	54	85%	15%

Tafla 3. Fjöldi foreldra í foreldraráðum leikskóla

Samtals fjöldi í foreldraráðum	Konur	Karlar	% konur	% karlar
220	176	44	80%	20%

Tafla 4. Fjöldi foreldra í foreldraráðum leikskóla eftir þjónustumiðstöðvum

	Samtal	Konu	Karla	% konu	% karla
Þjónustumiðstöð	s	r	r	r	r
Árbær / Grafarholt	30	24	6	80%	20%
Breiðholt	55	48	7	87%	13%
Grafarvogur / Kjalarnes	35	31	4	89%	11%
Laugardalur / Háaleiti	43	33	10	77%	23%
Miðbær / Hlíðar	28	18	10	64%	36%
Vesturbæjar	29	22	7	76%	24%
Samtals	220	176	44	80%	20%

Í töflu 5 má sjá að aðeins fleiri feður voru að meðaltali í stjórn foreldrafélaga í grunnskólum en í leikskólum eða fjórðungur. Þegar niðurstöðurnar eru skoðaðar eftir hverfum kemur fram að kynjahlutfall var nánast jafnt í hverfi Miðborgar og Hlíða þar sem helmingur stjórnarinnar voru mæður en hinn feður eins og sjá má í töflu 6. Þá voru enn fleiri feður sem störfuðu í skólaráði grunnskólanna eða 37%, sem má sjá í töflu 7. Að auki má sjá í niðurstöðunum eftir hverfum í töflu 8 að kynjahlutfall var nánast jafnt í hverfi Breiðholts og feður voru í meirihluta í hverfi Laugardals og Háaleitis eða 57%.

Tafla 5. Fjöldi foreldra í stjórn foreldrafélaga í grunnskólum

Samtals fjöldi í stjórn foreldrafélaga	Konur	Karlar	% konur	% karlar
205	154	51	75%	25%

Tafla 6. Fjöldi foreldra í stjórn foreldrafélaga í grunnskólum eftir þjónustumiðstöðvum

	Samtal	Konu	Karla	% konu	% karla
Þjónustumiðstöð	s	r	r	r	r
Árbær / Grafarholt	35	30	5	86%	14%
Breiðholts	21	14	7	67%	33%
Grafarvogur / Kjalarnes	51	42	9	82%	18%
Laugardalur / Háaleiti	65	47	18	73%	27%

Miðborg / Hlíðar	10	5	5	50%	50%
Vesturbæjar	23	16	7	70%	30%
Samtals	205	154	51	75%	25%

Tafla 7. Fjöldi foreldra í skólaráðum grunnskóla

			%	%
Samtals fjöldi í skólaráðum	Konur	Karlar	konur	karlar
87	54	33	63%	37%

Tafla 8. Fjöldi foreldra í skólaráðum grunnskóla eftir þjónustumiðstöðvum

				%	%
Þjónustumiðstöð	Samtals	Konu	Karla	konu	karla
	s	r	r	r	r
Árbær / Grafarholt	20	15	5	75%	25%
Breiðholts	13	7	6	54%	46%
Grafarvogur / Kjalarnes	18	13	5	72%	28%
Laugardalur / Háaleiti	21	9	12	43%	57%
Miðborg / Hlíðar	4	3	1	75%	25%
Vesturbæjar	11	7	4	64%	36%
Samtals	87	54	33	62%	38%

Sjá má á þessum niðurstöðum að jafnari kynjahlutfall var meðal foreldra í stjórnnum foreldrafélaga og í skólaráðum grunnskóla en í stjórnnum foreldrafélaga og foreldraráða leikskóla. Þó er langt í land enn að jafna kynjahlutföll á þessum vettvangi þar sem feður voru að meðaltali 37% foreldra í stjórnnum þessara félaga og ráða.

Ofangreindar niðurstöður gefa tilefni til að kanna nánar með sérstakri rannsókn ástæður þess að karlar voru í svo miklum minnihluta. Til að jafna kynjahlutföll í foreldrasamstarfi í leik- og grunnskólum er mikilvægt að skoða sem flesta þætti til að finna hvað veldur. Slíka rannsókn væri hægt að framkvæma með rýnihópum, viðtölum, foreldrakönnun og könnun til stjórnenda leik- og grunnskóla. Á grundvelli slíkrar rannsóknar væri hægt að vinna tillögur að aðgerðum til að jafna hlutfall kynja í ofangreindum félögum og ráðum.

Áhugavert væri líka að skoða hvort það hafi verið stuðlað að því sérstaklega að jafna kynjahlutföll í stjórnnum foreldrafélaga og skólaráða í hverfi Miðborgar og Hlíða, Breiðholts og Laugardals og Háaleiti þar sem kynjahlutfall var jafnast.

Álitaefni

Vinnufyrirkomulag verkefnisins nýttist hópnum vel auk þess sem námskeið og kynningar á vegum stýrihópsins komu að góðum notum.

Við teljum að niðurstöður verkefnisins muni nýtast sviðinu til að kanna betur ástæður að baki þessarar kynjaskiptingar í stjórnnum foreldrafélaga í starfi leik- og grunnskóla sem og í foreldraráðum /skólaráðum.

Gerð var tilraun til að skoða hvort skólar sendi boð og upplýsingar til mæðra eða feðra eða beggja foreldra. Ekki var hægt að nýta svörin í þeirri könnun nema með því að innkalla netfangalista foreldra til að sjá hvort báðir foreldrar séu skráðir með netföng. Við töldum þetta ógerlegt innan þess tímaramma sem verkefninu var gefinn.

Tímasetning verkefnisins að vori var óheppileg þar sem grunnskólar voru að fara í leyfi og leikskólar að útskrifa elsta árganginn. Einnig var ekki hægt að kanna kynjahlutfall foreldra í foreldraviðtölum og í öðru samstarfi heimila og skóla. Til þess hefði verkefnið þurft að ná yfir a.m.k. hálft til heilt skólaár.

Hópurinn kannaði því ekki þessi atriði núna en leggur til að það verði gert ef farið verður í nánari könnun á ástæðum þess að kynjahlutfall er ójafnt í stjórnnum foreldrafélaga og í foreldraráðum og skólaráðum.

Fylgiskjal IX – Verkefni Umhverfis- og samgöngusviðs

Niðurstöður tilraunaverkefnis í kynjaðri fjárhags- og starfsáætlanagerð

Eigandi verkefnisins: Umhverfis- og samgönguráð. Karl Sigurðsson form.

Stýrihópur: Rekstrarfundur

Teymisstjóri: Gunnar Hersveinn

Teymi: Gunnar Hersveinn, Helga Björg, Kristján Ó. Smith.

Inngangur

Launakannanir Reykjavíkurborgar hafa síðustu ár gefið til kynna að launamunur kynjanna væri að hverfa þegar litið er til grunnlauna. Eftir stendur þó að enn er launamunur á heildarlaunum sem rekja má til viðbótargreiðslna eins og yfirvinnu- og aksturgreiðslna. Sá munur getur stafað af ýmsum ástæðum, málefnalegum og ómálefnalegum. Málefnalegar ástæður eru meðal annars mismunandi vinnumagn á bak við greiðslurnar, mismikil akstursþörf starfa og fleira. Ómálefnalegar ástæður væru t.d. að einum starfsmanni væri greidd yfirvinna án þess að gerð væri krafa um meira vinnuframlag en starfsmaður í sama eða sambærilegu starfi með sömu menntun ábyrgð og vinnutíma. Erfitt er að átta sig á því í launakönnunum hvort ástæður launamunar eru málefnalegar eða ekki. Verkefni þetta er tilraun til að skoða greiðslur vegna aksturs og yfirvinnu út frá kynjabreytunni. Útgangspunkturinn er hvernig er að greina hvernig útgjöld sviðsins vegna slíkra greiðslna skiptast á milli kynjanna.

Auk þess að greina yfirvinnu- og aksturgreiðslur var jafnframt unnin kyngreind tölfræði um ferðaheimildir og greiðslur heilsuræktarstyrkja.

Markmið

Markmið verkefnisins voru tvíþætt. Annars vegar að tryggja kynjajafnrétti gagnvart starfsfólki í ákvörðunum sviðsins um úthlutun gæða. Hins vegar að greina eftir kyni

greiðslur sviðsins vegna aksturs í þágu vinnuveitanda, yfirvinnu, líkamsræktarstyrkja og ferðaheimilda og setja fram tillögur til úrbóta eins og efni standa til.

Verkefni

Greining á upphæðum og fyrirkomulagi vegna yfirvinnugreiðslna, aksturssamninga, ferðaheimilda og íþróttastyrkja eftir kyni. Greina akstursgreiðslur sem og fyrirkomulag aksturs á vinnutíma hjá starfsfólki (þ.e. hlutfall karla og kvenna með aksturssamninga, með aðgang að bílum sviðsins, með akstursbók). Leggja til leiðir til að ná markmiðum verkefnisins. Innleiða verkferla sem tryggja jafnrétti kynja þegar kemur að greiðslu yfirvinnu, aksturs og hlunninda.

Vinnuferli

Verkefnið fól í sér greiningu á hvort kynjamisréttis gætti í úthlutun gæða á vegum sviðsins. Byrjað var á að skipta verkefninu upp í verkþætti. Byrjað var á greiningu á ferðaheimildum en upplýsingar um þær voru aðgengilegastar. Til að greina íþróttastyrki, yfirvinnu- og akstursgreiðslur þurfti að kalla eftir gögnum frá mannauðsskrifstofu. Notast var við gögn úr útborgun 1. maí 2012 og náði greiningin til allra starfsmanna sviðsins, í 80% starfshlutfalli eða meira, sem höfðu verið í starfi í 12 mánuði á sviðinu. Greindar voru yfirvinnu- og akstursgreiðslur ásamt íþróttastyrkjum. Starfsfólki er skipt í 5 hópa eftir stéttarfélagsaðild. Í hópi 1 eru félagsmenn í Eflingu, í hópi 2 er félagsfólk Félagi garðyrkjumanna (iðnfélög), í hópi 3 er félagsfólk í Starfsmannafélagi Reykjavíkurborgar (utan BHM hópur) og Verkstjórafélagi Reykjavíkur, í hópi 4 er félagsfólk í BHM, félagsfólk í öðrum stéttarfélögum háskólamenntaðra og háskólamenntað fólk í Starfsmannafélagi Reykjavíkurborgar, í hópi 5 eru skrifstofustjórar sem falla undir kjarráð, nær greiningin til þeirra að öllu leyti nema hvað varðar yfirvinnugreiðslur.

Niðurstöður

Hópurinn

Úttektin náði til 149 starfsmanna, 99 karla og 50 kvenna.

	Karlar	Konur	Alls
BHM hópur	15	18	33
Efling	48	5	53
ST.RV og verkstjf.	8	12	20
Iðnfélög	24	13	37
Kjararáð	4	2	6
Alls	99	50	149

Styrkir til líkamsræktar

Af 149 starfsmönnum sviðsins fengu 24 karlar að meðaltali 15.489 kr á ári og 24 konur að meðaltali 14.808 kr á ári.

Ferðaheimildir

Á viðmiðunartímanum fengu 7 karlar ferðaheimildir og 4 konur. Karlar fengu að meðaltali 84.216 krónur og konur 64.566 krónur.

Akstur

Í BHM hópum fengu 10 karlar og 9 konur greiðslur vegna aksturs á eigin bíl. Meðalgreiðsla karla var 48.767 kr og meðalgreiðsla kvenna 48.270 kr.

Hvorki karlar né konur í Eflingu og Iðnfélögunum fengu slíkar greiðslur en 2 karlar í hópi 3 (verkstjórafélaginu eða hjá Starfsmannafélaginu) fengu aksturgreiðslur að meðaltali 87.083 kr.

Af þeim 6 starfsmönnum sem úttektin náði til og falla undir kjaranefnd fá 3 karlar aksturgreiðslur að meðaltali 35.060 kr á mán og 2 konur að meðaltali 47.896 kr. á mánuði.

Ef allt starfsfólk er skoðað þá fá 12 karlar að meðaltali 50.129 kr á mánuði og 11 konur að meðaltali 48.202 kr á mánuði.

Yfirvinna

BHM hópar: Alls eru 33 einstaklingar í þessum hóp, 15 karlar og 18 konur. 53% karlanna og 28% kvennanna eru með fastlaunasamninga. Karlar fá að meðaltali 113.063 kr á mánuði eða 27 tíma. Konur fá að meðaltali 89.317 krónur eða 21 tíma á mánuði. Mælda yfirvinnu fá 7 karlar og 8 konur. Karlar fá meðaltalsgreiðslu 34.459 kr. eða 8 tíma og konur 18.446 kr. eða 3 tíma á mánuði.

Efling: Alls eru 53 í þessum hóp, 48 karlar og 5 konur. 15% karlanna (7 einst.) og 40% kvennanna (2 einst.) fá fasta yfirvinnu. Í öllum tilfellum er um að ræða yfirvinnu skv. sólarlagsákvæði sem byggt er á bónusgreiðslum fyrri ára. Þessi yfirvinna bætist því í öllum tilfellum við mælda yfirvinnu viðkomandi aðila. Allir í þessum hópi fá mælda yfirvinnu, karlar fá að meðaltali 36 tíma eða 82.329 kr. á mánuði og konur að meðaltali 26 tíma eða 61.379 kr. á mánuði.

Iðnfélög: Alls eru 20 í þessum hóp, 8 karlar og 12 konur. Enginn þeirra fær fasta yfirvinnu en allir fá mælda, karlar að meðaltali 21 tíma á mánuði eða 59.923 kr. og konur 13 tíma eða 38.689 kr. að meðaltali í mánuði.

St.RV og verkstjórafélag: Alls eru 37 í þessum hóp, 24 karlar og 13 konur. 42% karlanna (10 einst.) og 62% kvennanna (8 einst.) fá fasta yfirvinnu. Karlar fá að meðaltali 83.015 kr. á mánuði eða 28 tíma. Konur fá að meðaltali 77.045 krónur eða 29 tíma á mánuði. Mælda yfirvinnu fá 15 karlar og 6 konur. Karlar fá meðaltalsgreiðslu 71.544 kr. eða 30 tíma og konur 66.805 kr. eða 26 tíma á mánuði.

Þegar skoðaðar eru heildargreiðslur USR vegna yfirvinnu starfsfólks má sjá að mánaðarlega greiðir sviðið 10.201.968 krónur í yfirvinnu þar af 7.593.504 til karla (74%) og 2.608.986 (26%) til kvenna.

	föst yv.	mæld yv.	Yv. Alls	Hlutfall
Karlar	5.745.569	1.847.936	7.593.504	74%
Konur	1.356.463	1.252.018	2.608.481	26%
Alls	7.102.032	3.099.954	10.201.986	

Úrbætur

Greining á ferðaheimildum gaf til kynna mun sem greina þarf nánar. Lagt er til að ferðaheimildir síðustu 5 ára verði skoðaðar í þeim tilgangi að greina hvort um kynjamun er að ræða, leitast við að fá fram ástæður hans og setja fram tillögur til úrbóta.

Greining á akstursgreiðslum leiddi í ljós að ekki er kynjamunur á þeim greiðslum.

Niðurstöður verkefnisins benda til þess að hugsanlega sé ómálefnalegur kynbundinn munur á yfirvinnugreiðslum til starfsmanna í BHM-hópnum þar sem konur eru með að meðaltali 21 tíma í fasta yfirvinnu en karlar 27 tíma. Til að skera úr um hvort munurinn sé málefnalegur eða ómálefnalegur verður að greina yfirvinnu þessa hóps nánar. Starfshópurinn leggur til að ráðist sé í þá vinnu strax og henni verði lokið ekki síðar en í nóvemberlok. Í kjölfarið verði gerðar launaleiðréttingar eigi það við til að uppræta hugsanlega mismunun.

Það munar 10 tímum á mældri yfirvinnu hjá Eflingarhópnum. Mikilvægt er að skoða í hverju þessi munur liggur, hvort skipulag vinnu á sviðinu geri of miklar kröfur til yfirvinnu og hvernig megi draga úr þessum mun. Nefna má að samband er á milli meiri fjölskylduábyrgðar og lægri launa. Sá aðili sem ber meiri ábyrgð á heimilinu getur síður tekið að sér yfirvinnu. Hefðbundnar samfélagslegar hugmyndir um kynhlutverk valda því að þessi aðili er oftast kona.

Athyglisvert er að sjá að yfirvinnugreiðslur til kvenna í hópi 3 eru hlutfallslega lægir í krónum talið en einingafjöldi segir til um, miðað við karla. Gefur það til kynna að konur séu í lægra launuðum störfum á sviðinu, séu með skemmri starfsaldur eða annað sem skýrir lægri grunnlaun þeirra gagnavart körlum. Vert væri að skoða stöðu þessa hóps ítarlegar til að girða fyrir að munurinn sé ómálefnalegur.

Lagt er til að sambærileg greining verði gerð á launum starfsmanna á nýju umhverfis- og skipulagssviði (USK) þegar sameiningarferli framkvæmda- og eignasviðs, umhverfis- og samgöngusviðs og skipulagssviðs er lokið í byrjun árs 2013.

Þá er lagt til að fram fari regluleg greining á launum á nýju sviði (USK) til að koma í veg fyrir kynbundinn launamun. Áhugavert er að niðurstöður greiningarinnar gefa niðurstöður nokkuð frábrugðnar hefðbundnum launakönnunum sem bendir til þess að

kynjuð greiningarvinna sem þessi sé vel til þess fallin að afhjúpa misrétti þar sem það er að finna.

Til álita kemur að greina vinnuumhverfið til að rannsaka hvort í því þrífist innbyggðir þröskuldar fyrir annað kynið. Til dæmis hvort að vinnutími útiloki annað kynið störfum, samanber mikinn mun á greiðslum vegna mældrar yfirvinnu til karla annars vegar og kvenna hins vegar.

Fylgiskjal X – Verkefni skrifstofu borgarstjóra

Reykjavíkurborg
Skrifstofa borgarstjóra og borgarritara

Betri Reykjavík fyrir konur og karla

Niðurstöður tilraunaverkefnis í kynjaðri

fjárhags- og starfsáætlunargerð

14. september 2012

Hilmar Magnússon (teymisstjóri)

Anna Gunnhildur Ólafsdóttir

Hugrún Hrönn Kristjánsdóttir

Inngangur

Stutt lýsing á verkefni

Verkefnið *Betri Reykjavík fyrir konur og karla* fólst í því að greina fjölda og virkni notenda samráðsvefsins *Betri Reykjavíkur* út frá sjónarhorni kynjaðrar fjárhags- og starfsáætlunargerðar. Athugað var hversu margar konur og hversu margir karlar væru skráð til leiks á vefnum, auk þess sem fjöldi hugmynda var greindur eftir kynjum. Þá voru þær hugmyndir sem ratað hafa sem formleg erindi til afgreiðslu fagraða Reykjavíkurborgar greindar eftir málaflokkum og kynjum.

Betri Reykjavík er samráðsvefur þar sem íbúum borgarinnar gefst tækifæri til að setja fram hugmyndir sínar um þjónustu og rekstur Reykjavíkurborgar. Skráðir notendur taka þátt í umræðuvettvanginum með því að setja fram hugmyndir, skoða hugmyndir annarra, rökstyðja skoðun sína og/eða gefa hugmyndum og rökum vægi. Atkvæðamestu hugmyndir hvers mánaðar eru sendar átta fagraðum Reykjavíkurborgar sem formleg stjórnsýsluerindi og hefur borgin skuldbundið sig til að taka á móti fimm efstu hugmyndunum ásamt efstu hugmynd í hverjum málaflokki en þeir eru þrettán talsins.

Verkefnisteymi

Í verkefnisteyminu voru Hilmar Magnússon verkefnisstjóri *Betri Reykjavíkur*, Anna Gunnhildur Ólafsdóttir teymisstjóri á skrifstofu borgarstjóra (sem nú er í námsleyfi) og Huguhrún Hrönn Kristjánsdóttir verkefnisstjóri á skrifstofu borgarstjóra. Hilmar stýrði vinnu teymisins.

Eigandi verkefnis

Eigandi verkefnisins er Ellý Katrín Guðmundsdóttir borgarritari f.h. skrifstofu borgarstjóra og borgarritara.

Niðurstöður

Markmið

Meginmarkmiðið með verkefninu var að vinna að jöfnum rétti og áhrifum kynjanna gagnvart stjórnslu Reykjavíkurborgar, auka fagmennsku í stjórnslunni og stuðla að eflingu og þróun íbúalýðræðis. Kynjamarkmið verkefnisins voru rauði þráður þess og fólust í:

að greina hvort kynin hafi jöfn áhrif á þeim samráðsvettvangi sem *Betri Reykjavík* er ætlað að vera eða hvort e.t.v. halli á annað þeirra.

að gera tillögur um úrbætur komi í ljós að ekki gæti jafnræðis milli kynja í þátttöku/áhrifum á vefnum.

að afla upplýsinga um BR sem hægt væri að nýta í frekari rannsóknir á þessu sviði.

Verkefnisteymið telur að meginmarkmiði verkefnisins hafi verið náð og rökstyður þá skoðun þannig:

Verkefnið hefur gefið færi á að halda betur utan um gögn er varða *Betri Reykjavík* og skapað dýrmæta þekkingu á eðli verkefnisins og möguleikum. Verkefnið eykur því fagmennsku í stjórnslunni og er líklegt til að stuðla að eflingu og þróun íbúalýðræðis.

Verkefnisteymið telur kynjamarkmiðum verkefnisins náð og rökstyður það með eftirfarandi hætti:

Niðurstöður verkefnisins benda til þess að karlar njóti ívið meiri áhrifa en konur, bæði inni á samráðsvefnum, sem og í fjölda þeirra erinda sem berast fagráðum. Munurinn er þó ekki verulegur og rúmast t.d. vel innan þess viðmiðs sem kveðið er á um í 15. gr. jafnréttislaga frá 2008 en þar segir m.a. að við skipun í nefndir, ráð og stjórnir á vegum ríkis og sveitarfélaga skuli þess gætt að hlutfall kynjanna sé sem jafnast og ekki minna en 40%.

Upplýsingar þær sem aflað var í verkefninu eru vel nothæfar til að byggja frekari rannsóknir á.

Að þessu sögðu telur verkefnisteymið hvorki nauðsynlegt að bregðast sérstaklega við niðurstöðunum né setja fram tillögur um úrbætur. Hins vegar lýsir teymið yfir áhuga og vilja til þess

að unnið verði áfram með verkefnið, eða sambærileg verkefni, og að þannig verði ráðist í frekari rannsóknir á efninu. Þá vinnu væri upplagt að ráðast í samhliða hugsanlegri notendakönnun á *Betri Reykjavík* þar sem stuðst yrði við rýnihópa og spurningalista.

Lýsing á verkefninu

Mótun verkefnisins og undirbúningur hófust í apríl 2012 og voru markmiðasetning og verkáætlun sett fram í sérstakri verkefnislýsingu þann 13. apríl 2012.

Verkefnið afmarkaðist af þeim hluta *Betri Reykjavíkur* sem er virkur allt árið og snýr að innsendingu erinda til átta fagraða borgarinnar. Verkefnið var ennfremur afmarkað við fjölda þátttakenda og kyn, sem og fjölda hugmynda og uppruna þeirra eftir kynjum.

Notendur voru ekki greindir eftir aldri, búsetu, uppruna eða menntunarstigi né heldur voru þátttaka kynjanna í umræðum um innsettar hugmyndir eða vægi með- og mótraka skoðuð, enda hefði slíkt kallað á mun flóknari úrvinnslu. Af þessu leiðir að kosningin um *Betri hverfi 2012*, sem var afmarkaðra verkefni og fólst í kosningu á vordögum 2012 um innsendar hugmyndir að smærri nýframkvæmdum og viðhaldsverkefnum í hverfum Reykjavíkur, var ekki hluti af rannsókninni.

Að mótun verkefnis og undirbúningi loknum var kallað eftir tölum um heildarfjölda notenda *Betri Reykjavíkur* og kynjaskiptingu þeirra. Flokkarnir voru:

Konur

Karlar

Ótilgreindir notendur (t.d. ýmsir hópar, íbúasamtök o.fl.)

Þá var kallað eftir upplýsingum um heildarfjölda hugmynda og hvernig þær skiptust á milli kynjanna samkvæmt eftirfarandi flokkum:

Hugmyndir frá konum

Hugmyndir frá körlum

Hugmyndir frá ótilgreindum notendur (t.d. ýmsum hópum, íbúasamtökum o.fl.)

Þessu næst var sjónum beint að því hvaða hugmyndir skiluðu sér inn í afgreiðslu fagraðanna átta og hvernig þær skiptust á milli kynja eftir málaflokkum og ráðum. Lagt var upp með þá stefnu að ef í ljós kæmi afgerandi munur milli kynja yrði reynt að leita skýringa, t.d. með því að skoða kynningarefni, blaðagreinar og auglýsingar um *Betri Reykjavík*, og bregðast við með viðeigandi hætti.

Lýsing á vinnuferlinu

Verkefnisteymið ákvað í upphafi að sníða sér stakk eftir vexti og voru umfang og ferli verkefnisins því ávallt vel viðráðanleg. Reglulegar vörður í formi stöðufunda reyndust einkar gagnleg verkfæri. Teymið nýtti sér fundina sem skilafresti, sneið feril verkefnisins að þeim og hélt sér þannig við efnið. Þá voru fundirnir góð uppspretta faglegar næringar í formi hugmynda og innblásturs.

Verkefnisteymið hittist fyrst á fundi í byrjun apríl og mótaði verkefnislýsingu þar sem gerð var grein fyrir afmörkun, markmiðum og stjórnskipulagi verkefnisins, gildum teymisins, áhættum og hagsmunaaðilum. Þá var í skjalinu sett fram verkefnis- og tímaáætlun. Eftir það hittust fulltrúar í teyminu á óformlegum fundum, einkum í aðdraganda stöðufunda, en studdust að mestu við tölvupóstsamskipti. Afurðir verkefnisins, s.s. glærुकynningar og bráðabirgðaniðurstöður, voru einnig sendar eiganda verkefnisins til upplýsingar og samþykkis með tölvupósti í aðdraganda stöðufunda. Gagnaöflun og úrvinnsla var að mestu í höndum teymisstjóra og naut hann aðstoðar íbúa samráðslýðræðis ses en það er sá aðili sem séð hefur um þróun vefsins og tæknilegan rekstur í samvinnu við Reykjavíkurborg. Verkefninu var að mestu lokið þegar bráðabirgðaniðurstöður voru birtar þann 13. júní 2012.

Lýsing á rannsókni

Rannsóknin var meginndleg. Unnið var með tölulegar upplýsingar um þátttakendur, fjölda hugmynda og erinda tilfagraða og þær síðan greindar.

Rannsóknin var tvískipt. Annars vegar var notkun á samráðsvefnum sjálfum skoðuð og greind. Hér var litið á heildarfjölda notenda og kynjaskiptingu ásamt heildarfjölda hugmynda og skiptingu þeirra milli kynja. Þessar upplýsingar voru fengnar frá Íbúum. Upplýsingar um kyn eru við skráningu settar inn á samráðsvefinn af notendum sjálfum en með ákveðinni forritunarvinnu er hægt að kalla þær fram úr grunninum og tengja með þeim hætti sem lýst hefur verið. Upplýsingarnar lýsa stöðunni eins og hún var þann 31. maí 2012.

Hins vegar var um að ræða greiningu á fjölda og kynjaskiptingu þeirra erinda sem höfðu borist átta fagraðum Reykjavíkurborgar frá því erindi voru fyrst send þeim þann 31. október 2011 og fram að 31. maí 2012 þegar erindi maímánaðar voru send inn.

Niðurstöður verkefnisins

Niðurstöður verkefnisins miðast við stöðuna þann 31. maí 2012 og eru eftirfarandi:

Notendur voru alls 6.121. Þar af 3.063 konur, 2.582 karlar og 476 ótilgreindir notendur (hópar og aðrir sem ekki verða kyngreindir). Þetta þýðir að konur voru 50% notenda vefsins á móti 42% karla og 8% ótilgreindra notenda.

Heildarfjöldi hugmynda var 1.461. Þar af áttu karlar 735, konur 712 og ótilgreindir notendur 14. Karlar áttu því 50% innsendra hugmynda, konur 49% og ótilgreindir 1%.

Alls höfðu 124 erindi ratað til fagraðanna átta til formlegrar afgreiðslu. Af þeim áttu karlar 65, konur 55 og ótilgreindir notendur 4. Karlar eiga því 53% erindanna, konur 44% og ótilgreindir notendur 3%.

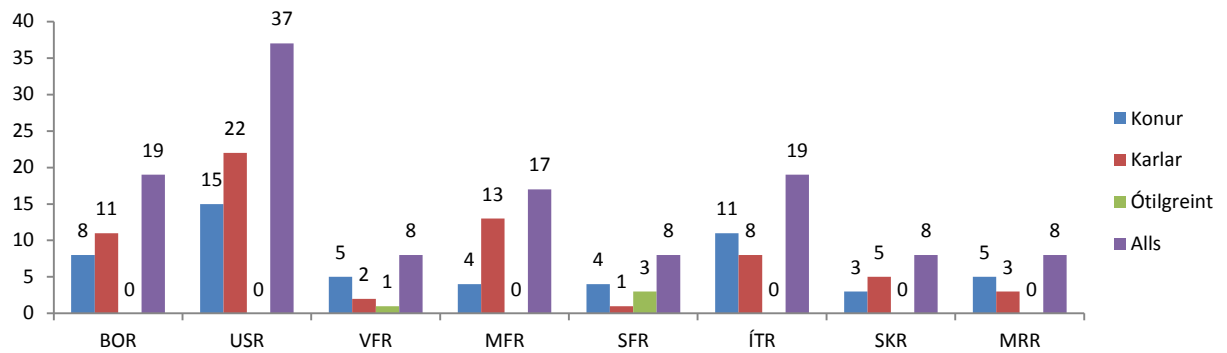
Við greiningu (kyn/málaflokkur) á þeim erindum sem ratað höfðu til fagraðanna kom eftirfarandi í ljós:

Langflest erindi eða 37 af 124 (29,8%) höfðu verið send til umhverfis- og samgönguráðs. Af þessum 37 erindum áttu karlar 22 (59,5%), konur 15 (40,5%) og ótilgreindir notendur ekkert.

Karlar áttu fleiri erindi til borgarráðs (57,9%), umhverfis- og samgönguráðs (59,5%), menningar- og ferðamálaráðs (76,6%) og skipulagsráðs (62,5%).

Konur áttu fleiri erindi til velferðarráðs (62,5%), skóla- og frístundaráðs (50,0%), íþrótt- og tómstundaráðs (57,9%) og mannréttindaráðs (62,5%).

Skipting erinda til fagraða var annars eftirfarandi (frekari greiningu má sjá í *Töflu 1* í fylgigögnum):

Skammstöfun ráða: BOR = Borgarráð, USR = Umhverfis- og samgönguráð, VFR = Velferðarráð; MFR = Menningar- og ferðamálaráð, SFR = Skóla- og frístundaráð, ÍTR = Íþrótt- og tómstundaráð, SKR = Skipulagsráð, MRR = Mannréttindaráð.

Af þessum tölum má sjá að þótt hlutfallslegur munur milli kynja sé lítill virðist sem karlar hafi verið virkari í að senda inn hugmyndir en konur. Að meðaltali sendi hver kvenkyns notandi inn 0,23 hugmyndir en hver karlkyns notandi 0,28 hugmyndir. Hver ótilgreindur notandi sendi að meðaltali inn 0,03 hugmyndir.

Þá rötuðu hugmyndir karla frekar inn í fagráð en hugmyndir kvenna. Alls fóru 8,84% hugmynda karla inn í fagráð sem formleg erindi, á móti 7,72% hugmynda kvenna. Heil 28,57% þeirra hugmynda sem sendar voru inn af ótilgreindum aðilum náðu inn til fagráðanna.

Gögnin sem hér liggja fyrir sýna kynjaskiptingu notenda, hugmynda og erinda á *Betri Reykjavík* og má einnig greina samkvæmt málaflokkum og fagráðum. Gögnin gefa hins vegar ekki tilefni til að draga nokkrar ályktanir um orsakir þessarar skiptingar. Hér er enda einungis um söfnun og úrvinnslu talnagagna að ræða og ekkert grafist fyrir um aðrar breytur, s.s. þær ástæður eða hvata sem drífa notendurna áfram. Til þess þarf aðrar og viðameiri rannsóknir. Verkefnisteymið hefur lýst yfir áhuga og vilja til þess að unnið verði áfram með verkefnið, eða sambærileg verkefni, eins og fram kemur í markmiðakafla þessarar skýrslu.

Hvernig nýttist vinnufyrirkomulagið?

Vinnufyrirkomulagið nýttist ágætlega og féll vel að öðrum verkefnum skrifstofunnar. Ferill verkefnisins var af hálfu stýrihóps, verkefnisstjóra og starfsmanna sett upp með þeim hætti að verkefnisteymið gat dreift álagi vegna þess mjög vel.

Hvernig nýtast niðurstöður verkefnisins sviðinu/skrifstofunni?

Niðurstöðurnar hafa þegar nýst skrifstofunni til að átta sig betur á hvaða verkfæri hún er með í höndunum í formi *Betri Reykjavíkur* og hvernig vefurinn er notaður. Þá hafa þær gefið henni góðar vísbendingar um hvaða atriði hún getur skoðað nánar til að þróa vefinn áfram þannig að hann nýtist öllum borgurum jafnt.

Niðurstöðurnar benda til þess að kynin nýti samráðsvefinn með ólíkum hætti og að áhrifa þeirra gæti á ólíkum sviðum. Niðurstöðurnar virðast gefa hugmyndum um „hefðbundin“ áhugasvið kynjanna – að karlar gefi sig mest að „hörðu málunum“ en konur að þeim „mjúku“ – byr undir báða vængi. Þetta eru athyglisverðar tölur sem full ástæða er til að skoða frekar.

Þá sýna niðurstöðurnar að mikið misvægi er á milli málefnasviða. Þannig virðast „hörðu“ og „sýnilegu“ málaflokkarnir, s.s. framkvæmda-, umhverfis- og samgöngumál njóta verulega meiri hylli en „mýkri“ og „ósýnilegri“ málaflokkar á borð við mannréttinda-, skóla- og frístunda- og velferðarmál.

Er þörf á frekari vinnu?

Þessu afmarkaða verkefni er lokið. Þó mætti rýna betur í aðferðafræðina og gögnin, skoða nánar hvaða hugmyndir og notendur verið var að telja, líta á tengsl virkra notenda og virkra hugmynda og skoða hvort þar gæti verið um einhverjar skekkjur að ræða.

Eins þyrfti að greina heildarskiptingu hugmynda í málaflokka eftir kynjum á sjálfum vefnum en slík greining var einungis framkvæmd á þeim hugmyndum sem ratað höfðu inn til fagraða sem formleg erindi. Sambærileg greining á heildarvefnum gæti gefið áhugaverðan samanburð á þessum tveimur stigum ferlisins.

Hvaða tækifæri felast í niðurstöðum verkefnisins?

Niðurstöðurnar segja ýmislegt um samfélagið og geta nýst til að þróa áfram þau lýðræðisverkfæri sem unnið er með. Niðurstöðurnar er hægt að nota til að móta áherslur um samráðsvefinn til framtíðar – hvort sem þær lúta að sjálfri virkni hans eða kynningunni á honum. Þannig mætti ræða ólíka nálgun kynjanna að vefnum og jafnvel hampa „ósýnilegu“ málaflokkunum meira í kynningarstarfi.

Eru hindranir í vegi fyrir því að niðurstöðurnar geti nýst?

Nei. Gögnin eru hvorki viðkvæm né flókin og má setja fram með einföldum og ábyrgum hætti. Niðurstöðurnar eru borðleggjandi. Þær draga upp skýra mynd af stöðunni og því ætti að vera tiltölulega auðvelt að smíða verkefni og verkfæri til að bregðast við þeim, sé ástæða og vilji til þess.

Eru hindranir í vegi fyrir því að hægt sé að vinna verkefnið áfram?

Nei. Svo lengi sem pólitískur vilji er til staðar ætti ekkert að vera því til fyrirstöðu að vinna verkefnið áfram. Engar sérstakar hindranir eru sjáanlegar á þessum tímapunkti, nema ef vera skyldi tíma- og fjárskortur. Verði ákveðið að gera eitthvað með upplýsingarnar, t.d. í kynningarstarfi og/eða við vefþróun, er ljóst að í það verkefni þarf bæði mannafla og fjármagn.

Hvað hefði betur mátt fara?

Í forsendum verkefnisteymisins hefði mátt skýra ítarlegar hvaða talnagögn ætti að nálgast og hvað ætti nákvæmlega að leiða á ljós með þeim – þ.e.a.s. hvaða breytur væru mikilvægastar. Til að tryggja gæði gagnanna hefðu talnagögn mátt fela í sér ítarlegri útlistun á þeirri aðferðafræði sem beitt var við öflun þeirra. Eins hefðu þau mátt berast fyrr. Þetta eru atriði sem gagnlegt er fyrir skrifstofu borgarstjóra og borgarritara að hafa í huga þegar og ef aftur verður farið í sambærilegt verkefni. Þess ber að geta að framköllun tölfræðigagna felur í sér nokkra vinnu við forritun sem og talsvert mikla handavinnu við úrvinnslu og veldur þar með auknu vinnuálagi og tilkostnaði fyrir skrifstofuna.

Aðrar ábendingar

Í þessu verkefni var með tiltölulega einföldum hætti verið að draga saman ákveðin töluleg gögn um *Betri Reykjavík*. Úrvinnsla gagnanna gefur vísbendingar um stöðu mála en ekki er tilefni til að draga nokkrar ályktanir um *ástæður* þeirrar skiptingar sem lesa má úr niðurstöðunum. Til þess þarf að beita frekari rannsóknum.

Fylgigögn

Rannsóknargögn

Eftirfarandi fylgigögn má finna aftan við skjal þetta.

1. Tafla 1 Betri Reykjavík: Erindi send frá samráðsvef til fagraða bls. 9
frá 31.10.2011 til 31.5.2012 – Fjöldi, kyn og málaflokkar
2. Tafla 2 Betri Reykjavík: Erindi send frá samráðsvef til fagraða bls.
10
frá 31.10.2011 til 31.5.2012 – Yfirlit erinda

Gert í Reykjavík þann 14. september 2012

Þjónusta Velferðarsviðs við utangarðsfólk

Kynjuð fjárhagsáætlunargerð

Birna Sigurðardóttir, skrifstofustjóri velferðarmála

Agnes S. Andrésdóttir, sérfræðingur skrifstofu fjármála og rekstrar

Sigríður Stefánsdóttir, forstöðukona heimilanna Brautin, Mýrin og Njálsgata

Inngangur

Markmið tilraunaverkefnisins í kynjaðri fjárhagsáætlunargerð hjá Velferðarsviði var að skoða þjónustu við utangarðsfólk og kostnaðargreina út frá kyni. Fjöldi utangarðsfólks var kortlagður og núverandi þjónusta við þann hóp skoðuð með tilliti til kyns.

Utangarðsfólk eru ólíkir einstaklingar sem eiga við margháttaðan félags- og heilbrigðisvanda að stríða, eru félagslega einangraðir og eiga oft að baki fangelsisvistir, sjúkrahúsðvalir og aðra félagslega erfiðleika. Grunnþarfir þessa hóps felast í þörf fyrir félagslegan stuðning, endurhæfingu og húsnaði. Notast var við skilgreiningu á húsnaðisleysi sem sett var af samráðshópi á vegum félagsmálaráðuneytisins árið 2005.

Fyrirliggjandi gögn voru skoðuð og framlög Reykjavíkurborgar til málefna utangarðsfólks greind með tilliti til stefnu velferðarsviðs í málefnum utangarðsfólks 2008-2012. Kostnaðargreind voru sambærileg úrræði fyrir utangarðskarla annars vegar og utangarðskonur hins vegar. Eftirfarandi úrræði voru skoðuð, Gistiskýlið, Konukot, Mýrin, Njálsgata, Miklabraut, Smáhýsin, Dagsetur og Kaffistofa Samhjalpar.

Stjórnskipulag

Eigandi: Sviðsstjóri Velferðarsviðs

Stýrihópur:

Sviðsstjóri Velferðarsviðs

Skrifstofustjóri rekstrar og fjármála

Skrifstofustjóri velferðarmála

Starfshópurinn:

Agnes S. Andrésdóttir, sérfræðingur, sem leiðir hópinn

Birna Sigurðardóttir, skrifstofustjóri velferðarmála

Sigríður Stefánsdóttir, forstöðukona heimilanna Brautin, Mýrin og Njálsgata 74

Til ráðgjafar:

Guðmundur Sigmarsson, verkefnastjóri

Magdalena Kjartansdóttir, deildarstjóri
Helga Benediktsdóttir, lögfræðingur
Erla Björg Sigurðardóttir, verkefnastjóri

Niðurstöður

Markmið verkefnisins voru fjögur og náðust þau öll. Kynjamarkmið var eitt og var þjónusta Reykjavíkurborgar við utangarðsfólk skoðuð út frá því en ekki var hægt að greina alla þjónustu út frá kyni.

Markmið

Að kortleggja fjölda utangarðsfólks

Að kortleggja núverandi þjónustu við utangarðsfólks m.t.t. kyns

Að rýna kostnaðarskiptingu á þjónustu við utangarðsfólk út frá kyni

Jafnrétti til þjónustu

Verkefni

Velferðarsvið Reykjavíkurborgar hefur tvisvar kortlagt fjölda og hagi utangarðsfólks í Reykjavík. Fyrri kortlagningin var gerð árið 2009 og síðari kortlagningin var gerð árið 2012. Í báðum tilvikum var notast við skilgreiningu félagsmálaráðuneytisins frá árinu 2005 en einnig var stuðst við sex af þrettán þáttum ETHOS (*European typology of homelessness and housing exclusion*) skilgreiningarinnar á heimilisleysi. ETHOS skilgreinir margvíslegar aðstæður sem flokkast undir heimilisleysi. Um er að ræða mjög breiða skilgreiningu sem tekur tillit til ákveðinna þátta sem falla jafnt undir heimilisleysi og húsnaðisútilokun (*e. housing exclusion*).

Á Íslandi var opinber skilgreining á heimilisleysi fyrst sett fram árið 2005 en fram að þeim tíma höfðu skilgreiningar á hugtakinu verið nokkuð á reiki. Árið 2005 birti samráðshópur á vegum félagsmálaráðuneytisins eftirfarandi skilgreiningu á heimilisleysi:

Húsnaðislaus er sá sem ekki hefur aðgang að hefðbundnu húsnaði, hann hefur ekki húsaskjól að staðaldri á sama stað og gistir þar sem kostur er hverja nótt, þar með talið í gistiskýli, á gistiheimili eða inni á öðru fólki.

Þeir sem koma úr tímabundnu húsaskjólí, svo sem úr fangelsi eða úr vímuefnaæðferð, eiga sögu um margháttaða húsnaðis- og félagslega erfiðleika og eiga ekki tryggt húsaskjól einum til tveimur mánuðum áður en þeir fara úr hinu tímabundna húsnaði, eru taldir hér með (Félagsmálaráðuneytið, 2005).

Samkvæmt nýlokinni kortlagningu Velferðarsviðs á fjölda og högum utangarðsfólks í Reykjavíkurborg voru 179 einstaklingar sem féllu undir skilgreiningu um heimilislausa sem sóttu þjónustu í mars, apríl og maí 2012 hjá þjónustumiðstöðvum Reykjavíkurborgar, Rauða Kross Íslands - Reykjavíkurdeild, Samhjálp, Lögreglunni á höfuðborgarsvæðinu og Fangelsismálastofnunar ríkisins. (Sjá: [Kortlagning á fjölda og högum utangarðsfólks í Reykjavík](#)). Megindlegri aðferð var beitt í rannsókninni og notast var við spurningakönnun með rafrænum hætti. Til að kortleggja fjölda og hagi utangarðsfólks sem hafa þegið þjónustu frá stofnunum og samtökum síðastliðna 3 mánuði var gerð afturvirk gagnarannsókn. Starfsmönnum stofnana og samtaka sem veita þjónustu til einstaklinga sem teljast utangarðs var gert að fylla út spurningalista í rafrænni könnun með kennitölum viðkomandi einstaklinga. Til að komast hjá því að kennitölur kæmust í hendur rannsakenda frá stofnunum sem tóku þátt í rannsókninni var leitað launsnar hjá Outcome hugbúnaður ehf. með notkun rafrænnar könnunar á netinu.

Karlar voru í meirihluta eða 62,56%, fjöldi kvenna var 64 og fjöldi karla 112, til viðbótar kom ekki fram kyn þriggja einstaklinga.

Kortlögð var sú þjónusta sem utangarðsfólki stóð til boða á árinu 2011 m.t.t. kyns. Nokkur úrræði standa utangarðsfólki til boða óháð kynferði svo sem Kaffistofa Samhjálp og Dagsetur og ekki eru til aðsóknartölur út frá kyni. Samhliða kortlagningu á þjónustu Velferðarsviðs við utangarðsfólk er farið í fjárhagslega greiningu á hverjum þjónustubætti fyrir sig en heildarfjármagn ársins 2011 í málefnum utangarðsfólks var 203 m.kr.

Þau úrræði sem hópurinn valdi til samanburðar voru Gistiskýlið, Konukot, Njálsgatan og Mýrin.

Gistiskýlið er neyðarnæturathvarf fyrir allt að 20 heimilislausa karlmenn með lögheimili í Reykjavík og Konukot er neyðarnæturathvarf fyrir allt að átta

heimilislausar konur. Þessi úrræði eru rekin af frjálsum félagasamtökum samkvæmt samningi við Reykjavíkurborg. Velferðarsvið rekur Njálsgötuna og Mýrina. Njálsgatan er heimili fyrir átta karla sem hafa verið heimilislausir og Mýrin er heimili fyrir fimm konur sem verið hafa heimilislausar.

Í Gistiskýlinu dvöldu á árinu 2011 alls 133 karlmenn. Gistinætur í boði voru 7.300 og þar af voru nýttar 5.648 eða 77,37%. Fjöldi þeirra sem dvöldu í Gistiskýlinu og voru ekki með lögheimili í Reykjavík voru 22 eða 16,5% og dvöldu þeir 289 nætur eða 5,11% gistináttanna.

Í Konukoti dvöldu á árinu 2011 alls 67 konur. Gistinætur í boði voru 2.920 og þar af voru nýttar 1.549 eða 53,05%. Fjöldi þeirra sem gisti í Konukoti og voru ekki með lögheimili í Reykjavík voru 16 eða 23,8% og dvöldu þær 129 nætur eða 8,33% gistináttanna.

Kostnaður með innri leigu vegna Gistiskýlisins var 44,5 m.kr. á árinu 2011 en 27,6 m.kr. vegna Konukots. Gistiskýlið er með rými fyrir 20 karlmenn en Konukot með rými fyrir átta konur. Þegar kostnaður á rými er skoðaður án innri leigu er hann töluvert hærri hjá Konukoti en hér gæti verið um stærðarhagkvæmi að ræða.

Rauntölur 2011	Gistiskýlið		Konukot	
	Gistiskýlið rauntölur	kostnaður á rými	Konukot rauntölur	kostnaður á rými
Samningsbundnar greiðslur	37.900.004	1.895.000	27.000.000	3.375.000
Annar rekstrarkostnaður	290.173	14.509	2.200	275
Samtals	38.190.177	1.909.509	27.002.200	3.375.275

Á Njálsgötunni dvöldu á árinu 2011 alls 11 karlmenn á mismunandi tímum. Gistinætur í boði voru 2.920 og þar af voru nýttar 2.630 eða 90,07%.

Í Mýrinni dvöldu á árinu 2011 alls átta konur á mismunandi tímum. Gistinætur í boði voru 1.825 og þar af voru nýttar 1.625 eða 89,04%.

Kostnaður með innri leigu vegna Njálsgötunnar var 48,7 m.kr. á árinu 2011 en 29,7 m.kr. vegna Mýrarinnar en það húsnæði er í eigu Félagsbústaða og því engin innri leiga. Einn forstöðumaður sinnir Njálsgötunni, Mýrinni og einu úrræði til viðbótar sem ekki er fjallað um hér. Einnig er einn deildarstjóri sem sinnir báðum úrræðum.

Búið er að skoða launaskiptingu þessara starfsmanna og er henni deilt á milli staðanna.

Rauntölur 2011	Njálsgata rauntölur	Njálsgata kostnaður á rými	Mýrin rauntölur	Mýrin kostnaður á rými
Launakostnaður	37.833.635	4.729.204	27.595.575	5.519.115
Annar rekstrarkostnaður	3.182.504	397.813	2.147.129	429.426
Samtals	41.016.139	5.127.017	29.742.704	5.948.541

Samkvæmt rauntölum frá 2011 kemur í ljós að skipting fjármagns á milli þessara tveggja úrræða er sambærilegt á rými og því ljóst að hér er skipting fjármagns milli kynja gætt.

Teymið vann eftir verkáætlun sem gerð var í mars. Tímaáætluninni þurfti að breyta fjórum sinnum þar sem úrvinnslu Outcome könnunarinnar seinkaði. Teymið fundaði 5 sinnum en samskipti fóru aðallega fram í gegnum tölvupóst og síma.

Verkefnið „Þjónusta Velferðarsviðs við utangarðsfólk, kynjuð fjárhagsáætlunargerð“ hófst í mars 2012 og lauk í september 2012.

Álitaefni

Verkefnið var skýrt afmarkað og niðurstöður verkefnisins geta nýst í stefnumótun um málefni utangarðsfólks. Ennfremur má nota þær til þess að vega og meta áherslur í málaflokknum og hvernig fjármagni og úrræðum verði best varið.

Erfitt reyndist að bera saman öll þau úrræði sem standa utangangsfólki í Reykjavík til boða þar sem mismunandi forsendur liggja að baki. Kynjaskiptar fjöldatölur liggja t.d. ekki fyrir hjá Dagsetri og Kaffistofu Samhjálpar þó svo að vitað sé að karlar eru í meirihluta. Þau úrræði sem skoðuð voru vegna búsetu eru í rekstri hjá Velferðarsviði en skammtíma gistiskýlin hjá frjálsum félagasamtökum og þar hefur t.d. sjálfboðavinna mismunandi áhrif.

Skoða mætti hvort Velferðarsvið ætti að setja kröfu um kynja upplýsingar í samninga við þriðja aðila sem veita utangarðsfólki þjónustu og fá styrki frá Velferðarsviði.

Helstu vankantar á verkefninu voru að meðlimum hópsins fannst það unnið á of löngum tíma. Það hefði verið betri kostur að hafa verkið í stuttri lotu í stað þess að hverfa til og frá því með öðrum störfum.

Áfangaskýrsla stýrihóps KFS nóv 2012

Helga Guðmundsdóttir
Margrét Hrafnhildur Sigmarsdóttir
Ricardo M. Villalobos
Unnur Halldórsdóttir

Reykjavíkurborg 12 sept. 2012

Inngangur

Verkefnið fólst í að skoða félagsstarf á þjónustusvæði Þjónustumiðstöðvar Laugardals og Háaleitis (PLH) með tillit til KFS. Ákveðið var að greina félagsstarfið út frá skiptingu fjármagns og því hvernig fjármagnið nýttist kynjunum.

Miklar breytingar hafa verið gerðar í PLH hvað varðar fyrirkomulag á daglegu félagsstarfi. Fallið hefur verið að miklu leyti frá þeirri leið að hafa leiðbeinendur á launum hjá borginni. Þess í stað hefur Reykjavíkurborg lagt til húsnæði en þátttakendur sjá um að fá leiðbeinendur til starfa.

Í teyminu sátu Unnur Halldórsdóttir sem jafnfram var teymisstjóri, Helga Margrét Guðmundsdóttir, Hrafnhildur Sigmarsdóttir og Ricardo M. Villalobos. Eigandi verkefnisins var Velferðarsvið, Ellý Þorsteinsdóttir sviðsstjóri VEL.

Niðurstöður

Markmið

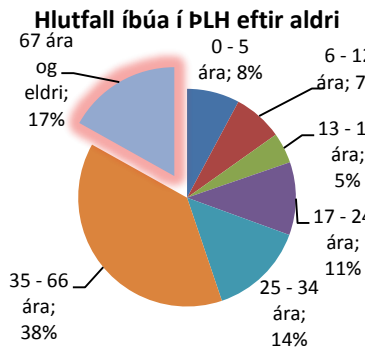
Markmið verkefnisins var að skoða félagsstarfið á þjónustusvæði PLH, og hvernig sú þjónusta og það fjármagn sem veitt er til þjónustunnar nýtist báðum kynjum. Hafa ber í huga að félagsstarf í PLH hefur tekið miklum breytingum sl. ár þar sem meiri áhersla hefur verið gerð á notendastýrða þjónustu, þ.e. notendurnir hafa meira um það að segja hvað er í boði. Þessum markmiðum telur hópurinn sig hafa náð, og fyrir liggi nú kortlagning á kynjaskiptinu félagsstarf í PLH að teknu tilliti til þeirra skráninga sem til eru.

Kynjamarkmið verkefnisins var að skoða hvort félagsstarfið væri meira kvenlægt en karllægt. Við þá skoðun kom í ljós að munur er á þessu og lagðar verða fram tillögur til úrbóta.

Verkefni

Tölfræðilegra upplýsinga um félagsstarfið í PLH var aflað, og helstu þjónustubættir greindir m.t.t. kynjaðrar fjárhagsáætlunar. Skoðaðir voru helstu þjónustubættir í félagsstarfinu ss. böðun, matur, námskeið, opnar vinnustofur og sjálfsprottið félagsstarf.

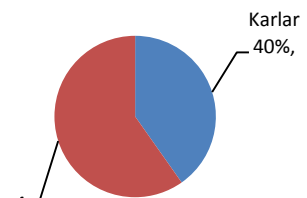
Niðurstöður verkefnisins

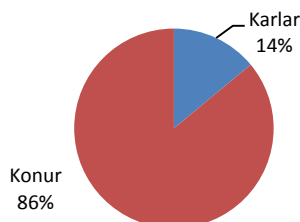
Íbúar á þjónustuvæði ÞLH eru 29.447 talsins. Í ÞLH er 17% íbúa 67 ára og eldri eða um fimm þúsund manns. Á þjónustuvæði ÞLH er hlutfall 67 ára og eldri hæst m.v. borgina í heild.

Gestir félagsstarfsins eru að stærstum hluta 67 ára og eldri þrátt fyrir að félagsstarfið hafi verið opnað fyrir öllum aldurshópum. Ef aldurshópurinn 67 ára og eldri er skoðaður eftir kynjaskiptingu sést að karlar hverfisins í þessum aldurshópi eru 40% og konur 60%. Þetta kynjahlutfall var haft til hliðsjónar þegar skoðuð var kynjaskipting í félagsstarfinu.

Kynjaskipting íbúa í ÞLH, 67 ára og eldri, 2011

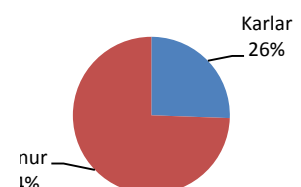
Þátttakendur í félagsstarf (án sjálfbærs félagsstarfs)

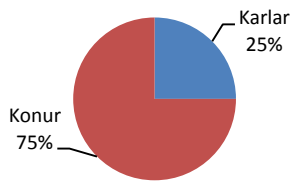
Í ljósi ofangreindra upplýsinga um kynjaskiptingu íbúa er athyglisvert að sjá að þátttaka karla og kvenna í starfinu er ekki í samræmi við kynjaskiptingu hverfisins. Einungis 14% af gestum félagsmiðstöðvanna eru karlar og 86% gestanna konur. Ljóst er að viðhalda þarf félagslegu virkninni hjá konunum og efla virkni karla en það má ekki gera á kostnað kvennanna. Velta má fyrir sér hvort fleiri karlleiðbeinendur, fjölbreyttara framboð námskeiða og aukin kynning meðal karla myndi fjölga körlum í starfinu.

Hlutfall karla er meira í sjálfbæru félagsstarfi en í félagsstarfi sem skipulagt og stýrt er af starfsmönnum borgarinnar. Þátttaka karla í sjálfbæru félagsstarfi er 26% á móti 74% þátttöku kvenna. Það leiðir líkum að því að sjálfbært félagsstarf höfði meira til beggja kynja eða komi meira til móts við óskir og eftirspurnir karla. Það nær samt ekki því kynjahlutfalli sem er milli karla og kvenna í hverfinu. Þær breytingar sem gerðar hafa verið á félagsstarfinu virðast því hafa leitt til frekari þátttöku karla.

Þátttakendur í sjálfbæru félagsstarfi

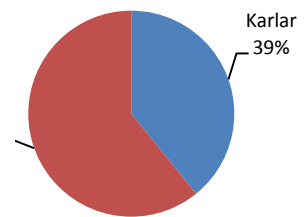
Leiðbeinendur í sjálfbæru félagsstarfi

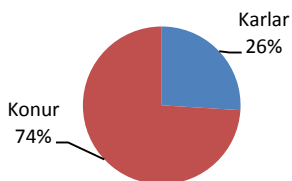
Í ljósi ofangreindra upplýsingar er athyglisvert að skoða kynjaskiptingu leiðbeinenda annars vegar í sjálfbæru félagsstarfi og hins vegar í félagsstarfi þar sem starfsmenn borgarinnar stýra starfinu. Í ljós kom að allir leiðbeinendur í almennu félagsstarfi í ÞLH eru konur. Í sjálfbæru félagsstarfi breytast hlutföllin töluvert

Stærsti hluti félagsstarfsins er matarþjónusta (að teknu tilliti til fjármagns, sjá fskj. 6) var ákveðið að skoða kynjaskiptingu í þeim þjónustubætti. Þá kom fram að af þeim notendum í ÞLH sem eru að fá heimsendan mat er 61% konur og 39% karlar. Þetta hlutfall endurspeglar kynjaskiptingu íbúa hverfisins hjá aldursflokknum 67 ára og eldri.

Heimsenda matar

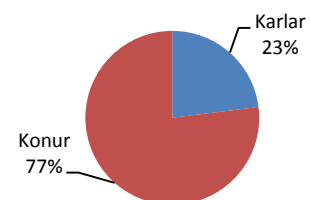
Fjöldi matargesta eftir kyni

Ef kynjaskipting matarþjónustunnar er skoðuð inn á félagsmiðstöðvunum, þ.e. þeir gestir sem neyta matarins inn á félagsmiðstöðvunum sést að hlutfall karla lækkar m.v. heimsenda matinn út 39% í 26%. Velta má fyrir sér hvort þessi kynjaskipting endurspeglar kynjaskiptingu í almennu félagsstarfi þ.e. að notendur mæti í almennt félagsstarf og fái sér síðan að borða. Á þeim starfseiningum ÞLH sem hafa náð fótfestu í sjálfbæru félagsstarfi virðist hlutfall karla í matarþjónustu vera hærri en hlutfall kvenna.

Þessi skýringarmynd gefur tilefni til að skoða betur nánasta umhverfi einstaklinga sem eiga kost á böðun t.d. hvort aðstandendur sinna betur körlum – hvort þeir bera sig síður eftir björginni eða hvort konum er betur kynnt það sem í boði er. Mikill munur er á kynjum er kemur að eftirspurn eftir böðun. Einungis 23% karla á móti 77% kvenna.

Böðun, hlutfall eftir kyni

Af framansögðu leggjum við til að unnið verði áfram með KFS í þjónustumiðstöð Laugardals og Háaleitis með það að markmiði að kynjahlutfall þjónustu verði nær kynjaskiptingu hverfisins.

Með eflingu sjálfbærs félagsstarfs (auka hlut karla) og áherslum á ákveðna þætti sbr. heimsendan mat, teljum við að auka megí jafnvægi í dreifingu fjármagns til kynjanna.

Einnig þarf að efla vitund forstöðumanna um KFS og auka skráningu í sjálfbæru félagsstarfi.

Lagt verði til að á haustmánuðum 2012 verði átaksverkefni í ÞLH með ekkla 67 ára og eldri. Þeim verði sent heim kynningabréf um matarþjónustu í hverfinu og þeim boðið að matast með öðrum. Tengiliður verði á stöðvunum sem taka á móti þeim og fylgja þeim eftir – og kynna þeim í framhaldinu það blómlega starf sem er í boði. Strax á nýju ári verði svo þessari kynningu fylgt eftir í samstarfi við heimaþjónustuna – þar sem starfsmenn fara með kynningabækling inn á heimili í hverfinu. „**Hvað er í boði í þínu hverfi**“.

Kynning á KFS-niðurstöðum fyrir forstöðumenn hverfisins og þeim falið að kynna niðurstöðurnar fyrir starfsfólki sínu.

Skilgreina vel sjálfbært félagsstarf tilhögun þess og verklag s.s. skráningar á þátttakendur í starfinu.

Álitaefni

Vinnufyrirkomulagið nýttist hópnum vel, þó sumarfrí og vinna við fjárhagsáætlun hafi tafið vinnsluna. Hópurinn telur þó að niðurstöðurnar muni nýtast starfsmönnum Velferðarsviðs og leiða þurfi hugann að því hvernig best sé að virkja karla í hverfinu betur. Þar liggja tækifæri, bæði í matarþjónustu, félagsstarfi sem og öðru starfi sem í boð er á stöðvum hverfisins. Til að ná þessu markmiði verði farið í kynningarstarf til ekkla í hverfinu eins og lýst er hér að ofan, sem vonandi myndi leiða til aukinnar félagslegrar virkni, rjúfa einangrun einhverra íbúa og auka lífsgæði.

Tækifærin sem felast í niðurstöðunum liggja helst í því að leita þarf leiða til að virkja karla í hverfinu með þarfagreiningu á væntingum íbúa til starfsins. Það sem á hinn bóginn gæti helst hindrað að markmið náist og niðurstöðurnar nýtist er að við gefum okkur ekki nægjanlegan tíma til að ná til eldri karlmanna í hverfinu. Ljóst er að breyta þarf viðhorfum karlmanna til starfsins og það gæti tekið töluverðan tíma. Ef starfsmenn gefa sér þann tíma sem til þarf er fátt sem ætti að hindra okkur í að vinna verkefnið áfram.

Einnig þarf að hafa í huga að áhrif þeirra breytingar sem PLH hefur farið í með tilkomu sjálfbærs félagsstarfs hafa ekki verið skoðaðar til fullnustu, og því mikil þróun í gangi.

Hópurinn velti fyrir sér hvað hefði betur mátt fara í verkefnavinnunni og niðurstaðan varð sú að tímasetning verkefnisins hefði mátt vera betri að teknu tilliti til fjárhagsáætlun 2013. Fjárhagsáætlun 2013 er í vinnslu og ljóst að erfitt verður að koma tillögum að breytingum (t.d. kynningarstarf) inn í áætlunina. Einnig þyrfti að skoða betur aldurshópin 67 ára og eldri, aldursskipta honum frekar og skoða samsetningu hópsins m.t.t. þjóðernis. Ástæða þessa er að fyrir liggur að þarfir 67 ára íbúa eru aðrar en t.d. 87 ára íbúa. Aldursbilið er breytt og miklar breytingar verða í lífi fólks á þessu tímabili í þeirra lífi.

Annað sem hópurinn vill taka fram er að nauðsynlegt er fyrir starfsmenn Reykjavíkurborgar að huga að kynjaðri starfs- og fjárhagsáætlun með það að leiðarljósi að jafnræði náist milli kynjanna og reynt verði að mæta þörfum allra borgarbúa óháð kyni, aldri, þjóðerni o.fl. Ljóst er að hver hópur hefur sína sérstöðu og við verðum að nýta styrkleika hvers hóps.